

STUDENT IS WELKOM IN DE WIJK, NIET IN DE STRAAT

De invloed van studentificatie op plaatsverbondenheid

[CHARLOTTE DE HAAS](#)

Masterscriptie Culturele Geografie
Faculteit der Ruimtelijke
Wetenschappen Rijksuniversiteit
Groningen

[Supervisie](#)

Ir. B. Boumans
Groningen, augustus 2019

Voorwoord

Voor u ligt de scriptie 'Student is in de wijk, niet in de straat: de invloed van studentificatie op plaatsverbondenheid'. Het onderzoek voor deze scriptie is uitgevoerd in Paddepoel, een naoorlogse wijk in Groningen. Deze scriptie is geschreven in het kader van mijn afstuderen aan de Master Culturele Geografie aan de Rijksuniversiteit Groningen. Van oktober 2018 tot en met augustus 2019 ben ik bezig geweest met het onderzoek en het schrijven van de scriptie.

De onderzoeksvragen zijn tot stand gekomen met behulp van Arie Stoffelen, scriptiecoördinator van de Master Culturele Geografie, en Bernadette Boumans, mijn supervisor. Na uitvoerig kwantitatief en kwalitatief onderzoek heb ik de onderzoeksvragen kunnen beantwoorden. Tijdens dit onderzoek stond mijn supervisor, Bernadette Boumans, altijd voor mij klaar. Zij heeft mij regelmatig geholpen zodat ik verder kon met het onderzoek. Bij dezen wil ik graag mijn supervisor bedanken voor de prettige ondersteuning en fijne begeleiding tijdens dit traject. Ook wil ik alle respondenten van dit onderzoek bedanken voor hun medewerking, omdat ik zonder hen dit onderzoek niet had kunnen voltooien.

Daarnaast wil ik de medestudenten van mijn opleiding bedanken. Met hen heb ik veel kunnen discussiëren over het schrijven van scripties, wat mij veel nuttige inzichten heeft gegeven en heeft geholpen tijdens het schrijfproces.

In het bijzonder wil ik mijn vriend, familie en vrienden bedanken. Hun morele steun en wijze raad hebben mij geholpen om deze scriptie tot een goed einde te brengen.

Ik wens u veel leesplezier toe.

Charlotte de Haas

Groningen, 13 augustus 2019

Samenvatting

Plaatsverbondenheid is een complex fenomeen dat verschillende aspecten van de relatie tussen mens en plaats beschrijft. Uit onderzoek blijkt dat studentificatie, de groei van hoge concentraties studenten in wijken en buurten in de nabijheid van hoger onderwijs (Anderson, 2013), invloed heeft op de sociale, culturele, economische en fysieke dimensies van een plaats (Tyler, 2008; Smith en Holt, 2007). Middels de onderzoeksvraag 'wat is de invloed van de toename in het aantal studenten in de wijk Paddepoel op de plaatsverbondenheid van de bewoners van de wijk?' tracht dit onderzoek de *knowledge gap* in de wetenschappelijke literatuur te dichten die bestaat over de relatie tussen studentificatie en plaatsverbondenheid. Het onderzoek is uitgevoerd in Paddepoel, een naoorlogse wijk in Groningen. Door gebruik te maken van *mixed methods* zijn de gevolgen van studentificatie in Paddepoel op de plaatsverbondenheid van de bewoners van de wijk goed in kaart gebracht. Dit onderzoek toont aan dat studentificatie geen invloed heeft op de plaatsverbondenheid van de bewoners. Desondanks toont dit onderzoek ook aan dat het mogelijk is dat, ondanks dat de studentificatie voor de wijk als geheel geen invloed heeft op plaatsverbondenheid, dit wel het geval is voor individuen in de wijk. Zo tonen de resultaten van de interviews aan dat bewoners die ver van een studentencomplex wonen vooral positieve invloeden van studentificatie ervaren op hun plaatsverbondenheid. Dit terwijl bewoners die dicht bij een studentencomplex wonen negatieve invloeden van studentificatie ervaren op hun plaatsverbondenheid.

Kernwoorden: plaatsverbondenheid, studentificatie, plaatsidentiteit, plaatsafhankelijkheid, leefbaarheid, discours, vooroordelen, stereotypen, othering.

Inhoudsopgave

Lijst van figuren.....	5
Lijst van tabellen	5
Lijst van bijlagen.....	5
1 Inleiding	7
1.1 Aanleiding voor het onderzoek, de sociale en wetenschappelijke relevantie	7
1.2 Doel van het onderzoek en de onderzoeksvragen	8
1.2.1 Doel van het onderzoek	8
1.2.2 Onderzoeksvragen.....	8
1.3 Leeswijzer	8
2 Onderzoekscontext.....	10
2.1 Groningen, studentenstad	10
2.2 Beleid Gemeente Groningen met betrekking tot studentenhuisvesting.....	10
2.3 Paddepoel.....	11
2.4 Studentenhuisvesting in de wijk Paddepoel	15
3 Theoretisch kader	18
3.1 Studentificatie	18
3.2 Plaatsverbondenheid.....	20
3.2.1 Ontwrichtingen in plaatsverbondenheid.....	22
3.2.2 Plaatsafhankelijkheid en plaatsidentiteit.....	23
3.2.3 Leefbaarheid en sociale cohesie	24
3.3 Discours, vooroordelen, persoonlijke ervaring, stereotypen en othering.....	25
3.4 Conclusie: de samenhang tussen de concepten	26
3.5 Hypotheses.....	27
4 Onderzoeksmethode	29
4.1 Dataverzameling.....	29
4.1.1 De onderzoeksinstrumenten.....	29
4.1.2 Operationalisatie enquête.....	29
4.1.3 Operationalisatie interview	30
4.2 Respondenten	33
4.2.1 De onderzoekspopulatie	33
4.2.2 De wervingsprocedure.....	33
4.3 Analyse	35
4.4 Ethische aspecten	37
4.5 Positionaliteit.....	38
5 Resultaten.....	40

5.1 Steekproefvalidatie	40
5.2 Huidige plaatsverbondenheid van de bewoners.....	41
5.3 Wat beïnvloedt plaatsverbondenheid.....	42
5.4 Invloed studentificatie op plaatsverbondenheid	46
6 Conclusie.....	49
7 Reflectie en aanbevelingen	53
7.1 Algemene reflectie	53
7.2 Reflectie op literatuur	53
7.3 Reflectie op respondenten.....	53
7.4 Reflectie op de methode	54
7.5 Aanbevelingen voor vervolgonderzoek.....	54
7.6 Aanbevelingen voor Gemeente Groningen.....	55
8 Referenties.....	56
Literatuur	56
Websites	59
Geanalyseerde nieuwsberichten.....	60

Lijst van figuren

1: Paddepoel ten opzichte van Zernike Campus en het stadscentrum.....	12
2: Paddepoel-Noord en Paddepoel-Zuid.....	13
3: toename in aantal studenten in de buurten Paddepoel-Noord en Paddepoel-Zuid.....	16
4: locaties studentencomplexen.....	17
5: het <i>PPP-framework of Place Attachment</i> van Scannell en Gifford (2009).....	21
6: conceptueel model van de invloed van studentificatie op plaatsverbondenheid.....	27
7: straten in Paddepoel die geselecteerd zijn voor het ontvangen van een enquête.....	34
8: <i>code tree</i> die gebruikt is om plaatsverbondenheid van de respondenten te analyseren.....	37

Lijst van tabellen

1: aantal studenten ten opzichte van het aantal inwoners in verschillende steden in Nederland.....	10
2: verdeling van huur- en koopwoningen in Paddepoel-Noord en Paddepoel-Zuid.....	14
3: gemiddeld inkomen in Paddepoel-Noord en Paddepoel-Zuid.....	14
4: hoogst afgeronde opleiding bewoners.....	14
5: eigenschappen van de gebouwde en geplande studentencomplexen.....	16
6: interpretatie van de correlatiecoëfficiënt.....	35
7: beschrijvende statistiek respondenten.....	40
8: geslacht bewoners.....	40
9: leeftijden bewoners.....	40
10: hoogst afgeronde opleiding bewoners.....	41
11: gemiddelde plaatsverbondenheid.....	41
12: Correlatie tussen de plaatsverbondenheid en de aspecten van plaatsverbondenheid.....	43
13: Samenvattende tabel regressieanalyse controlevariabelen en plaatsverbondenheid.....	44
14: Samenvattende tabel regressieanalyse keuzeprocess met betrekking tot de studentificatie en plaatsverbondenheid.....	45
15: Samenvattende tabel regressieanalyse studentificatie en plaatsverbondenheid.....	46

Lijst van bijlagen

1: interview formulier.....	62
2: contactbrief.....	65
3: enquête.....	66
4: gegevens van respondenten van interviews.....	69
5: codes.....	70
5.A: <i>persoonlijke informatie</i>	70
5.B: <i>relatie student en niet-student</i>	71
5.C: <i>plaatsverbondenheid</i>	72
5.D: <i>verwachting studenten</i>	73
5.E: <i>verandering door studentificatie</i>	74
6: informed consent formulier.....	75
7: tabellen data.....	76
7.A: <i>Pearson correlatie tussen aspecten van plaatsverbondenheid en gemiddelde plaatsverbondenheid</i>	76
7.B: <i>meervoudige lineaire regressie tussen controlevariabelen en gemiddelde plaatsverbondenheid</i>	77
7.B.1: <i>samenvatting model</i>	77
7.B.2: <i>ANOVA</i>	77
7.B.3: <i>coëfficiënten</i>	77
7.C: <i>meervoudige lineaire regressie tussen keuzeprocess met betrekking tot de studentificatie en gemiddelde plaatsverbondenheid</i>	78

7.C.1: <i>samenvatting model</i>	78
7.C.2: <i>ANOVA</i>	78
7.C.3: <i>coëfficiënten</i>	79
7.D: <i>meervoudige lineaire regressie tussen studentificatie en gemiddelde plaatsverbondenheid</i>	80
7.D.1: <i>samenvatting model</i>	80
7.D.2: <i>ANOVA</i>	80
7.D.3: <i>coëfficiënten</i>	80

1 Inleiding

1.1 Aanleiding voor het onderzoek, de sociale en wetenschappelijke relevantie

Op 25 juni 2018 laat Langeler (2018) weten dat de Rijksuniversiteit Groningen ruim 23% meer eerstejaars bachelors verwacht dan het jaar daarvoor. Daarnaast is het aantal masteraanmeldingen gegroeid met 19,5%. Deze cijfers zijn gebaseerd op het aantal vooraanmeldingen op 1 mei, en ondanks dat deze cijfers anders kunnen uitvallen in september, wanneer het collegejaar start, is de prognose hoger dan ooit. Volgens Gemeente Groningen is de wijk Paddepoel één van de aangewezen wijken voor de bouw van nieuwe studentenwoningen (RTV Noord, 2018). Paddepoel, een wijk naast de Zernike campus waar zowel de Rijksuniversiteit Groningen als de Hanzehogeschool gehuisvest zijn met verschillende opleidingen, zal in de komende jaren 1700 studenten moeten huisvesten. Dit terwijl de wijk zelf in 2017 11.000 inwoners telde. Volgens Breij en Slager (2018) worden de gevolgen van de studentenhuysvesting ingrijpend geacht voor de bewoners van de wijk, omdat er vijf gezichtsbepalende gebouwen worden gebouwd, of in de afgelopen periode zijn gebouwd, als studentencomplex.

Het proces waarin een plaats te maken heeft met een toename in het aantal studenten noemt men studentificatie (*studentification*), een begrip dat is ontwikkeld door de Britse geograaf Darren Smith (2002). Sinds het begrip geïntroduceerd is in de sociale wetenschappen, is er geregeld onderzoek gedaan naar het effect van studentificatie. Uit verschillende onderzoeken is gebleken dat studentificatie voor overlast kan zorgen bij de overige buurtbewoners. Voorbeelden zijn antisociaal gedrag door studenten door overmatig alcoholgebruik, conflicten tussen studenten en andere buurtbewoners (Hubbard, 2008), achteruitgang van de fysieke leefomgeving door het niet onderhouden van tuinen en het dumpen van afval op straat door studenten (Sage, Smith en Hubbard, 2012; Hubbard, 2008), geluidsoverlast en het verlies aan saamhorigheid binnen de wijk (Sage, Smith en Hubbard, 2012). He (2015) legt uit dat studentificatie ervoor zorgt dat gezinnen en ouderen wegtrekken uit wijken en buurten waar studentificatie plaatsvindt, waardoor er woonsegregatie ontstaat (Ibid, 2015).

Desondanks zijn er slechts enkele onderzoeken gedaan naar het effect van studentificatie in Nederland. Koelman (2014) gebruikt het begrip in zijn masterscriptie en linkt deze aan gentrificatie. Daarnaast hebben Nieboer et al. (2013) onderzocht in hoeverre bewoners overlast ondervinden van studenten, maar hierbij is niet gekeken naar het effect van de toename in het aantal studenten. Omdat er weinig bekend is over het effect van studentificatie op sociaal-cultureel gebied in Nederland, wil dit onderzoek hier verandering in brengen.

Om de potentiële negatieve gevolgen van studentificatie waar mogelijk te voorkomen heeft Gemeente Groningen de campagne 'Leven in Stad' opgezet (Leven in Stad, 2018). Deze campagne heeft als doel om de bewoners van de wijk meer te laten communiceren en samenwerken met andere partijen. Op die manier hoopt de Gemeente Groningen dat er wederzijds begrip ontstaat tussen de studenten en de overige bewoners van de wijk. Daarnaast reikt de campagne de bewoners informatie aan over studentenhuysvesting in de stad Groningen, en wat bewoners kunnen doen bij overlast en ergernis.

Volgens Borst (2017) leven de studenten in de wijk Paddepoel langs de andere bewoners heen. Daarom is in de wijk Paddepoel een project opgezet om de communicatie tussen studenten en andere bewoners te stimuleren: WIJS, Wijk Inzet door Jongeren en Studenten. Een plek waar studenten de wijkbewoners helpen met klusjes als het ontcijferen van een overheidsbrief tot het claimen van garantie voor de wasmachinereparatie, maar waar ook de studenten kunnen leren van de verhalen van de wijkbewoners (Ibid., 2017).

RTV Noord (2015) schrijft dat de bewoners van Paddepoel bezorgd waren over de toename in het aantal studenten in de wijk, maar desondanks blij zijn dat de studenten geconcentreerd in flats zullen wonen. Desalniettemin roept deze reactie vragen op over het effect van studentificatie op de plaatsverbondenheid van de overige bewoners met de wijk. Plaatsverbondenheid is de affectieve band van een individu of groep met een plaats, bijvoorbeeld de wijk Paddepoel (Hernandez et al., 2007).

Deze affectieve band is gebaseerd op het hebben van een sterke sociale band met de plaats (Scannell en Gifford, 2009). Veel bewoners zijn bang dat de studenten geen band met de wijk zullen hebben, en dat daarom de sociale cohesie in de wijk zal verslechteren.

In wetenschappelijk onderzoek worden de bewoners van een wijk vaak behandeld als één gemeenschap die slechts één bepaalde band met de wijk heeft (Hubbard, 2005; Tyler, 2008). Dit blijkt ook uit de verschillende nieuwsberichten. De bewoners van Paddepoel worden als één gemeenschap gezien. De studenten die er in de laatste jaren zijn komen wonen, en er de komende jaren zullen gaan wonen, zijn geen onderdeel van deze gemeenschap (RTV Noord, 2015). Dit wijst op het proces van *othering* (Staszak, 2009), waarbij iemands eigen identiteit als normaal wordt gezien en de identiteit van andere individuen of groepen als anders of vreemd. Het lijkt op basis van de berichtgeving dat de bewoners van de wijk die geen student zijn zichzelf als de norm beschouwen, en de studenten zien als vreemd en eventueel zelfs minderwaardig. Dit proces kan grote gevolgen hebben voor de sociale band die bewoners hebben met hun woonwijk, en daarmee ook voor de plaatsverbondenheid van de bewoners. Daarom is er reden om aan te nemen dat de studentificatie in de wijk Paddepoel invloed heeft op de plaatsverbondenheid van de bewoners. In dit onderzoek is dit verband nader onderzocht.

1.2 Doel van het onderzoek en de onderzoeksvragen

1.2.1 Doel van het onderzoek

Voor de wijk Paddepoel lijkt de toename in het aantal studenten door de geplande studentenhuisvesting te betekenen dat er veranderingen plaatsvinden in de woonwijk op het gebied van plaatsverbondenheid. Sommige van deze veranderingen zijn misschien al gaande, of hebben zelfs al plaatsgevonden. Dit onderzoek richt zich op het verklaren en beschrijven van het effect van studentificatie op de plaatsverbondenheid van de bewoners met de wijk. Hiervoor is gekeken wat de huidige plaatsverbondenheid van deze groep is, waarna er is gezocht naar de verklaring van deze plaatsverbondenheid. Ook is onderzocht hoe de bewoners de toename van het aantal studenten ervaren. Door het combineren van deze informatie is gekeken naar het effect van de toename in het aantal studenten in de wijk.

1.2.2 Onderzoeksvragen

Hoofdvraag: wat is de invloed van de toename in het aantal studenten in de wijk Paddepoel op de plaatsverbondenheid van de bewoners van de wijk?

Deelvraag 1: wat is de huidige plaatsverbondenheid van de bewoners van de wijk Paddepoel met de wijk Paddepoel?

Deelvraag 2: wat beïnvloedt volgens de bewoners van de wijk Paddepoel hun plaatsverbondenheid met de wijk Paddepoel?

Met deze vraag is onderzocht hoe de plaatsverbondenheid van de bewoners wordt beïnvloed. Hierbij is gekeken of het aantal studenten, en de toename hierin, ook invloed heeft op de plaatsverbondenheid van de bewoners. Daarnaast zijn andere aspecten die invloed (kunnen) hebben op de plaatsverbondenheid onderzocht.

Deelvraag 3: is de plaatsverbondenheid van de bewoners van Paddepoel met de wijk veranderd sinds de toename in het aantal studenten?

Met deze vraag is onderzocht of de plaatsverbondenheid van de bewoners is veranderd door de toename van het aantal studenten.

1.3 Leeswijzer

Hoofdstuk 2 biedt een introductie van de stad Groningen, de studentenhuisvesting in Gemeente Groningen, en de wijk Paddepoel. Hoofdstuk 3 is een uiteenzetting van het theoretisch kader, waarin de belangrijkste definities en concepten zijn uitgelegd en onderbouwd. Dit alles is gebeurd op basis van bestaande wetenschappelijke literatuur. Hoofdstuk 4 bevat een omschrijving en verklaring van de gebruikte onderzoeksmethodes. Het biedt informatie over de benadering van de respondenten, de

manier van data-analyse en ethische kwesties die (mogelijk) een rol speelden tijdens dit onderzoek. Hoofdstuk 5 is een uiteenzetting van de resultaten van dit onderzoek. De resultaten van de enquêtes en interviews zijn gekoppeld aan de bestaande wetenschappelijke literatuur die besproken is in hoofdstuk 3. Op basis van de combinatie van onderzoeksresultaten en bestaande wetenschappelijke literatuur zijn de hoofd- en deelvragen beantwoord in hoofdstuk 6. Hoofdstuk 7 bevat een reflectie op het onderzoek, en aanbevelingen voor vervolgonderzoek door Gemeente Groningen.

2 Onderzoekscontext

In dit onderzoek is het effect van studentificatie in Paddepoel op de overige bewoners van de wijk bestudeerd. Dit hoofdstuk bevat een analyse van de context van het onderzoeksgebied. De stad Groningen, waar Paddepoel onderdeel van is, is als eerste geanalyseerd. Daarna volgt een analyse van het beleid van de Gemeente Groningen met betrekking tot de studentenhuysvesting. Het hoofdstuk sluit af met een analyse van de wijk Paddepoel, waarin onder andere de studentencomplexen en verschillende buurten bestudeerd zijn.

2.1 Groningen, studentenstad

Groningen, de stad waar de wijk Paddepoel onderdeel van is, staat bekend als studentenstad (Toerisme Groningen, 2018). Sinds 2014 neemt het aantal studenten in de stad Groningen toe (Gemeente Groningen, 2018). In 2015 was 18,25% van de inwoners van Groningen student (zie tabel 1).

Tabel 1: aantal studenten ten opzichte van het aantal inwoners in verschillende steden in Nederland.

	Totaal aantal inwoners	Totaal aantal studenten	Percentage studenten t.o.v. aantal inwoners
Nederland	16.900.726	703.763	4,16%
Groningen	200.997	36.688	18,25%
Utrecht	338.949	39.310	12%
Amsterdam	834.119	69.600	8%
Rotterdam	629.078	45.702	5%
Nijmegen	172.063	20.670	12%
Leiden	122.565	19.343	16%

Bron: De Haas (2019) op basis van Centraal Bureau voor Statistiek (2018c).

In vergelijking met de klassieke universiteiten in Nederland heeft Groningen het hoogste percentage studenten ten opzichte van overige inwoners van de stad. Zo heeft Nijmegen, een stad met een vergelijkbaar inwonertal als Groningen slechts 12% studenten (Centraal Bureau voor Statistiek, 2018c). Zowel Gemeente Groningen als de Rijksuniversiteit Groningen verwachten dat het aantal studenten in Groningen zal stijgen in de komende jaren (Gemeente Groningen, 2018; Langeler, 2018). De aantrekkingskracht die Groningen op studenten heeft wordt vooral veroorzaakt door twee grote onderwijsinstellingen die in de stad gevestigd zijn: de Rijksuniversiteit Groningen en de Hanzehogeschool. Beide instellingen hebben een grote regionale en nationale aantrekkingskracht. Daarnaast ziet de Rijksuniversiteit de laatste jaren een stijging in het aantal internationale studenten. Ook in het buitenland staat de Rijksuniversiteit Groningen bekend als een belangrijke studentenstad (Coughlan, 2015).

2.2 Beleid Gemeente Groningen met betrekking tot studentenhuysvesting

De Gemeente Groningen bestond voor 22,1% uit studentenhuishoudens in 2015, het op één na hoogste percentage van alle gemeentes in Nederland (Centraal Bureau voor Statistiek, 2018a). Enkel Wageningen had een hoger percentage (25,1%). Nijmegen, met een vergelijkbaar inwonertal als Groningen, had slechts 15,4% (Ibid., 2018a).

De Gemeente Groningen hanteert een beleid met betrekking tot studentenhuysvesting om overlast die studenten kunnen veroorzaken zoveel mogelijk te beperken. Gemeente Groningen publiceerde in mei 2015 de woonvisie *Wonen in Stad*, waarin ze laten weten dat er een tekort aan kwalitatief hoogwaardige studentenwoningen ontstaat in Groningen. In de particuliere sector is er sprake van een overschot aan te kleine onzelfstandige kamers, waardoor er leegstand ontstaat. De woningmarkt is

ontspannen, maar desondanks geeft 58% van de studenten aan dat er sprake is van een verhuisbehoefte. Studenten willen af van de gedeelde studentenpanden waar de woonkamer, keuken en badkamer gedeeld worden met andere studenten. In plaats daarvan willen ze een zelfstandige, grotere woning, met betere voorzieningen en meer privacy (Gemeente Groningen, 2015). Gemeente Groningen wil dit aanpakken door meer woningen te bouwen die passen bij de vraag van de studenten. Daarnaast wil Gemeente Groningen het evenwicht tussen de studenten en de overige bewoners van de stad behouden. Op verschillende, voor studenten populaire, plekken in de stad staat dit evenwicht onder druk, bijvoorbeeld in de binnenstad en wijken zoals Schildersbuurt en Zeeheldenbuurt (Gemeente Groningen, 2015; Onderzoek Informatie Statistiek Groningen, 2019). Op deze plekken neemt de kamerverhuur toe, waardoor het evenwichtig samenleven van studenten en niet-studenten steeds verder onder druk komt te staan (Gemeente Groningen, 2015).

Kwaliteit staat centraal in het beleid voor jongerenhuisvesting, en er gaat aandacht naar de woonkwaliteit en omgevingskwaliteit van de buurten in de stad (Gemeente Groningen, 2015).

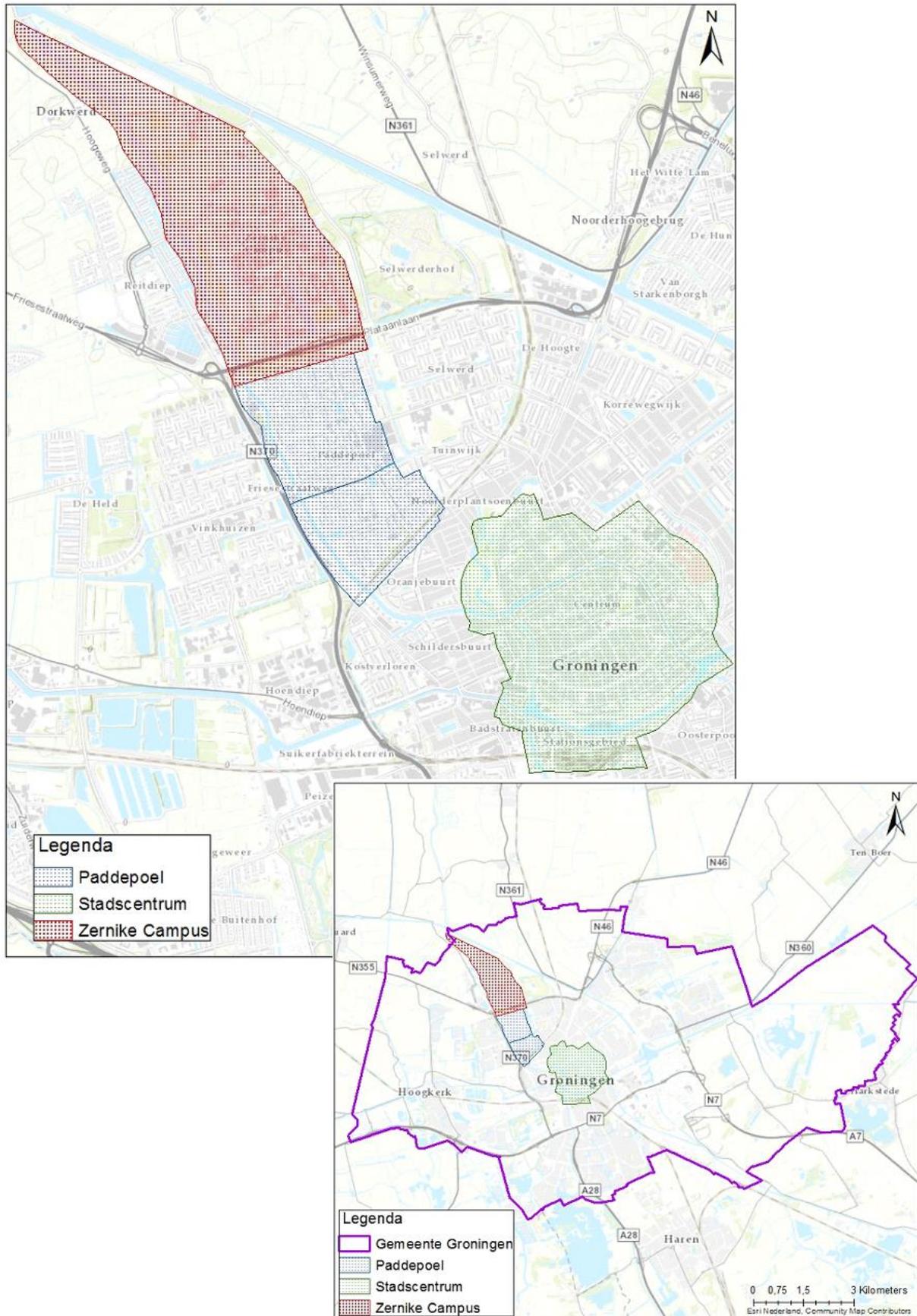
Gemeente Groningen doet dit bijvoorbeeld met behulp van een onttrekkingsvergunning, een vergunning die nodig is om kamers te verhuren en waar strenge eisen voor gelden. Gemeente Groningen kijkt, voordat de onttrekkingsvergunning wordt verstrekt, naar de gevolgen van het verhuren van kamers op de leefbaarheid van de buurt (Leven in Stad, 2018).

Campus Groningen, voorheen Bouwjong, is door Gemeente Groningen opgezet om grootschalige, kwalitatief hoogwaardige, zelfstandige woningen te bouwen voor studenten (Gemeente Groningen, 2015). Op deze manier wordt er een alternatief geboden voor de onzelfstandige woningen in de particuliere sector waar de studenten ontevreden over zijn (Ibid., 2015). Het alternatief komt in de vorm van grootschalige wooneenheden, en de Gemeente Groningen heeft hiervoor verschillende locaties aangewezen om de druk op de populaire wijken voor studenten te verlichten (Ibid., 2015). Één van deze locaties is de wijk Paddepoel (Ibid., 2015), omdat deze naast de Zernike Campus gelegen is, en op slechts tien minuten afstand van het stadscentrum. Daarnaast is er een overdekt winkelcentrum (Breij en Slager, 2018).

2.3 Paddepoel

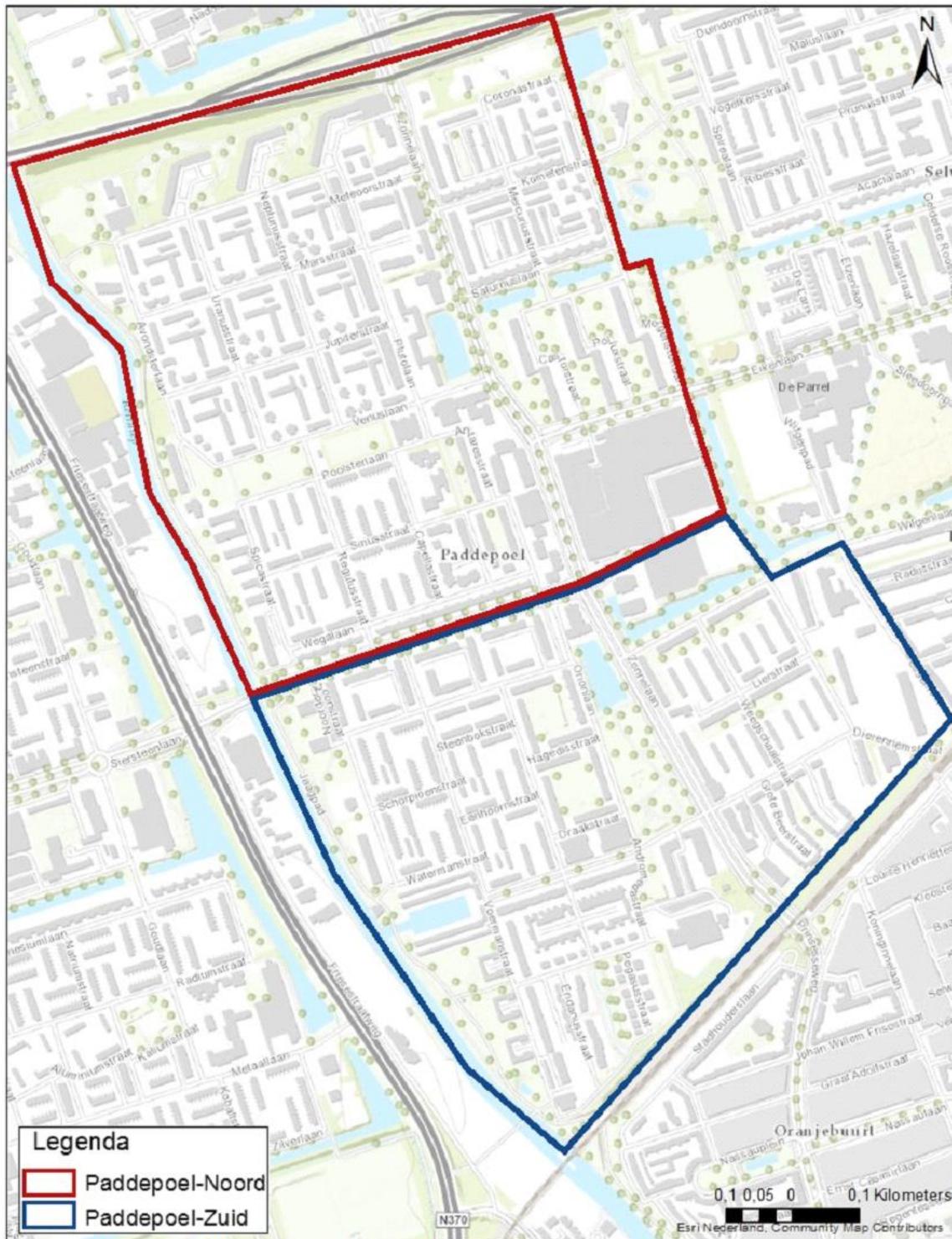
Paddepoel is een wijk aan de noordkant van de stad Groningen, en één van de drie naoorlogse uitbreidingswijken die in de jaren zestig en zeventig van de twintigste eeuw zijn gebouwd. Omdat de wijk zo efficiënt mogelijk moest worden opgezet, betekende dat een vergaande standaardisatie en rationalisatie van de bouwpraktijk. Paddepoel is opgebouwd uit bouwstempels (terugkerende bouwstructuren, die telkens in gedraaide posities geplaatst zijn) en grootschalige bouwvormen (grootschalige, zelfstandige bouwblokken die in Paddepoel de 'haak' als basisvorm heeft). Paddepoel is ontworpen met het karakter van een tuinstad, waarbij er genoeg lucht, licht en ruimte in de wijk moest zijn. Daarnaast is de wijk ontworpen met groenzones, die functioneren als de geleiding van de wijk en een rustige en aantrekkelijke woonomgeving creëert. De groenzones functioneren als buffer en als recreatieve zone (Jansen, 1999). De wijk is ingeklemd tussen de wijken Selwerd en Vinkhuizen, en wordt aan de westkant begrensd door het Reitdiep, in het zuiden door een spoorlijn, in het noorden door de N370 en in het oosten door de Dierenriemstraat en de Morgensterlaan. Paddepoel ligt dicht bij Zernike Campus en het stadscentrum (zie figuur 1) en bestaat uit twee buurten: Paddepoel-Noord en Paddepoel-Zuid (zie figuur 2).

Figuur 1: Paddepoel ten opzichte van Zernike Campus en het stadscentrum.

Bron: De Haas (2019) gemaakt in ESRI ArcGIS.

Figuur 2: Paddepoel-Noord en Paddepoel-Zuid.

Bron: De Haas (2019) gemaakt in ESRI ArcGIS.

Centraal in Paddepoel staat het overdekte Winkelcentrum Paddepoel, welke gebruikt wordt door zowel de bewoners van Paddepoel als mensen van buitenaf. Hierdoor heeft het winkelcentrum een wijkoverstijgende functie (Jansen, 1999).

Tabel 2 laat zien dat Paddepoel-Noord en Paddepoel-Zuid relatief veel huurwoningen, en relatief weinig koopwoningen hebben. Tabel 3 toont het gemiddelde inkomen in de twee buurten. In tabel 3 zijn studentenhuishoudens en huishoudens met een onvolledig jaarinkomen niet meegenomen.

Tabel 2: verdeling van huur- en koopwoningen in Paddepoel-Noord en Paddepoel-Zuid.

	Koopwoningen	Huurwoningen in bezit van een woningcorporatie of andere instelling	huurwoningen in eigendom van bedrijven, particulieren en beleggers	Onbekend
Paddepoel-Zuid	24%	59%	17%	0%
Paddepoel-Noord	25%	53%	22%	0%
Gemeente Groningen	38%	37%	24%	1%

Bron: De Haas (2019) op basis van Van Bijsterveld (2019).

Tabel 3: gemiddeld inkomen in Paddepoel-Noord en Paddepoel-Zuid.

	Gemiddeld inkomen per inwoner	Gemiddeld inkomen per inkomensontvanger	Percentage huishoudens met een inkomen op of rond het sociaal minimum
Paddepoel-Zuid	€17.900	€23.100	21,40%
Paddepoel-Noord	€19.700	€22.800	16,70%
Gemeente Groningen	€22.400	€26.800	13,00%

Bron: De Haas (2019) op basis van Van Bijsterveld (2019).

Het gemiddeld inkomen per inkomensontvanger en per inwoner is lager voor Paddepoel-Noord en Paddepoel-Zuid, dan voor de Gemeente Groningen (zie tabel 3). Paddepoel-Zuid heeft in vergelijking met de Gemeente Groningen relatief veel huishoudens met een inkomen op of rond het sociaal minimum. Tabel 4 toont de hoogst afgeronde opleiding van de bewoners van Paddepoel. Het Centraal Bureau voor Statistiek (2019a) deelt hoogst afgeronde opleiding in drie categorieën: laag (niveau basisonderwijs, vmbo-b/k, vmbo-g/t, avo onderbouw, mbo 1), middelbaar (niveau mbo 2, 3 of 4 en havo, vwo bovenbouw) en hoog (niveau hbo, wo, postacademisch en doctoraat).

Tabel 4: hoogst afgeronde opleiding bewoners.

	% Laag	% Middelbaar	% Hoog
Gemeente Groningen	18	44	38
Vinkhuizen	34	45	21
Selwerd	29	45	26
Paddepoel	29	41	29

Bron: De Haas (2019) op basis van Centraal Bureau voor Statistiek (2018b).

Paddepoel heeft in vergelijking met de Gemeente Groningen relatief veel laagopgeleiden, en relatief weinig hoogopgeleiden. Desalniettemin heeft Paddepoel regelmatig soortgelijke percentages als Vinkhuizen en Selwerd. Vinkhuizen en Selwerd zijn, net als Paddepoel, naoorlogse uitbreidingswijken die gebouwd zijn in de jaren zestig en zeventig (Basismonitor Groningen, 2018). Vinkhuizen en Selwerd hebben overeenkomsten met Paddepoel op het gebied van leefbaarheid, voorzieningen, sociale cohesie, veiligheid en fysieke leefomgeving (Basismonitor Groningen, 2019; Ministerie van

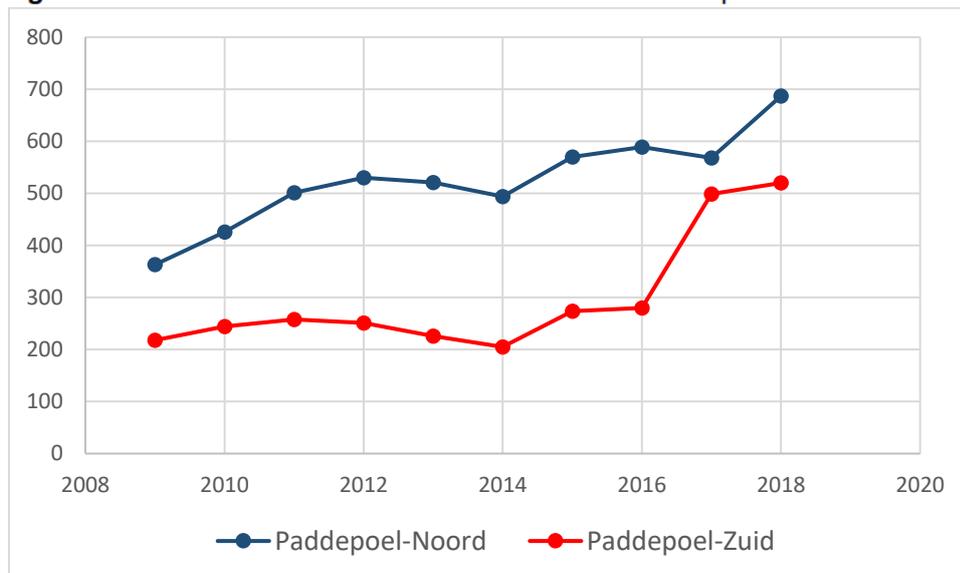
Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties, 2018). Een enkele uitzondering is het relatief hoge percentage hoogopgeleiden in Paddepoel in vergelijking met Vinkhuizen. Paddepoel-Zuid en Paddepoel-Noord hebben respectievelijk een ruim voldoende en een voldoende qua leefbaarheid volgens de leefbarometer, en hebben hierin tussen 2014 en 2016 geen ontwikkeling doorgemaakt (Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties, 2017). Zowel Paddepoel-Noord als Paddepoel-Zuid hebben een lagere leefbaarheid dan de Gemeente Groningen, die een 'goed' scoort (Ibid., 2017). Daarnaast is de leefbaarheid in Paddepoel-Noord en Paddepoel-Zuid lager dan de meeste buurten en wijken in Groningen (Ibid., 2017). De leefbarometer laat de leefbaarheid in buurten en wijken in Nederland zien, gebaseerd op vijf indicatoren: woningen, bewoners, voorzieningen, veiligheid en fysieke omgeving (Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties, 2018). Volgens Basismonitor Groningen (2019) is de kwaliteit van leven in Paddepoel slecht, en enkel Vinkhuizen en De Hoogte hebben hier een lagere score dan Paddepoel. Ook laat de sociale leefomgeving van Paddepoel te wensen over, en hebben slechts 12 wijken een lagere score (en 30 hoger) (Ibid., 2019). Desondanks is de kwaliteit van de fysieke leefomgeving 'beperkt gunstig', en doet Paddepoel het in dat opzicht zeer goed in vergelijking met andere Groningse wijken (Ibid., 2019). Slechts 10 wijken hebben een hogere score dan Paddepoel (en 32 lager). Wat betreft het omgevingsprofiel liggen alle wijken in Groningen ongeveer rond dezelfde score, en scoort Paddepoel 'neutraal' (Ibid., 2019).

Dit laat zien dat er in Paddepoel verschillende problemen spelen, en het op verschillende fronten slechter doet dan andere wijken in Groningen. Zo is er weinig sociale binding en sociale cohesie onder de bewoners van de wijk, en hebben de bewoners weinig tot geen vriendschappelijke relaties in de wijk wonen (Ibid., 2019). Daarnaast voelen veel bewoners zich niet medeverantwoordelijk voor de wijk, zijn niet tot nauwelijks bereid buuren te helpen en houden niet vaak een oogje in het zeil (Ibid., 2019). Er zijn relatief veel vermogensdelicten en is er relatief vaak sprake van overlast en verstoring van de openbare orde (Ibid., 2019). Het veiligheidsgevoel in Paddepoel is laag (Ibid., 2019). Opvallend is dat veiligheid 'neutraal' scoort, dreigingen en geweldsdelicten (objectief) 'beperkt gunstig', maar dreigingen en geweldsdelicten (subjectief) 'beperkt ongunstig' (Ibid., 2019). Het lijkt erop dat de bewoners van Paddepoel denken dat er meer dreigingen en geweldsdelicten plaatsvinden dan daadwerkelijk het geval is. Paddepoel komt regelmatig in het nieuws met incidenten zoals rellen, inbraken, overvallen en geweld (Schlimbach, 2018; RTV Noord, 2018; AD, 2019), en is een wijk met relatief veel criminaliteit (Basismonitor Groningen, 2019; Centraal Bureau voor Statistiek, 2019b). Desalniettemin wordt de wijk goed onderhouden en is er sprake van relatief weinig verloedering en vandalisme in de openbare ruimte. Daarnaast zijn er veel voorzieningen en is de wijk goed bereikbaar.

2.4 Studentenhuisvesting in de wijk Paddepoel

Paddepoel is, zoals uitgelegd in 2.2 *Beleid Gemeente Groningen met betrekking tot studentenhuisvesting*, één van de aangewezen locaties voor de grootschalige zelfstandige studentenhuisvestingsprojecten. Figuur 3 laat een overzicht zien van de toename in het aantal studenten in de buurten Paddepoel-Noord en Paddepoel-Zuid.

Figuur 3: toename in aantal studenten in de buurten Paddepoel-Noord en Paddepoel-Zuid.

Bron: De Haas (2019) op basis van Gemeente Groningen (2018).

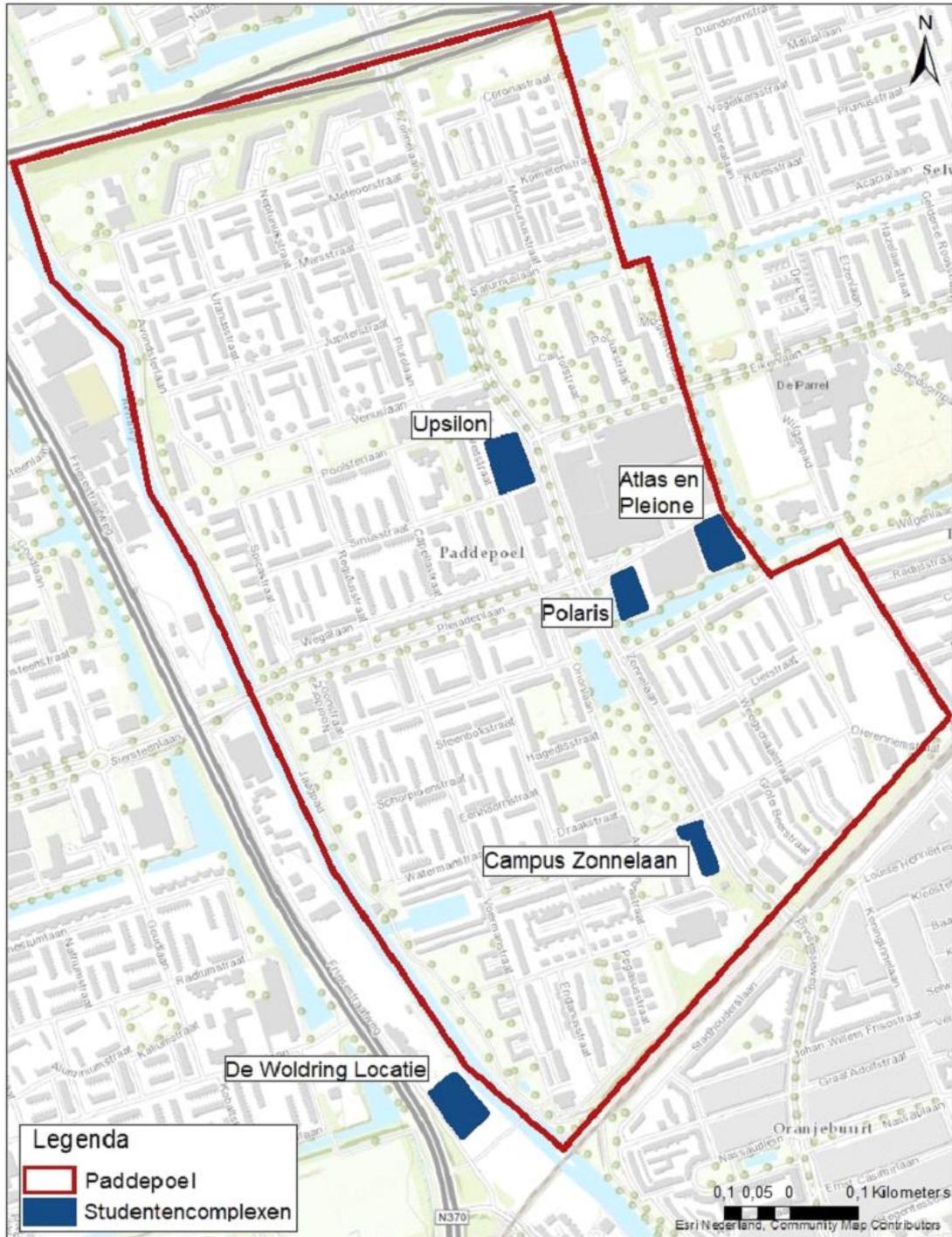
Hieruit blijkt dat in beide buurten een sterke toename in het aantal studenten heeft plaatsgevonden in de afgelopen jaren. Volgens Onderzoek Informatie Statistiek Groningen (2019) is 13,2% van de bewoners van Paddepoel student. De Rijksuniversiteit Groningen en de Hanzehogeschool verwachten ook voor de komende jaren een toename in het aantal studenten. Doordat de Gemeente Groningen opdracht heeft gegeven om vijf studentencomplexen in Paddepoel te bouwen stuurt de Gemeente Groningen aan op een toename in het aantal studenten in Paddepoel. Deze studentencomplexen zijn bedoeld om 1700 studenten een passende woning te kunnen bieden in Paddepoel. De woningen in deze complexen zijn zelfstandige appartementen, waarbij de bewoners de voorzieningen niet met andere bewoners hoeven te delen. Daarmee komen ze overeen met de wensen van de studenten. Tabel 5 toont de eigenschappen van deze studentencomplexen, figuur 4 toont de locatie van de studentencomplexen.

Tabel 5: eigenschappen van de gebouwde en geplande studentencomplexen.

Naam studentencomplex	Aantal studentenwoningen	Oplevering
Campus Zonnelaan	284 studio's	2016
Upsilon	445 studentenwoningen, 20 jongerenwoningen	2017
Polaris	207 appartementen	2019
De Woldring Locatie	435 appartementen	September 2019
Atlas en Pleione	338 appartementen	Nader te bepalen

Bron: De Haas (2019) op basis van RTV Noord (2018).

Figuur 4: locaties studentencomplexen.

Bron: Breij en Slager (2018); gemaakt in ESRI ArcGIS.

3 Theoretisch kader

3.1 Studentificatie

De term studentificatie (*studentification*) is bedacht door Smith (2002), waarmee hij het proces van tegenstrijdige sociale, culturele, economische en fysieke veranderingen als resultaat van de groei van het aantal studenten in een buurt met particuliere woningen omschrijft. Anderson (2013) omschrijft studentificatie als de groei van hoge concentraties studenten in wijken en buurten in de nabijheid van hoger onderwijs. In dit onderzoek is de definitie van Anderson aangehouden, omdat deze definitie enkel de groei van het aantal studenten omschrijft, en niet de eventuele gevolgen daarvan, zoals Smith dat wel doet. Omdat de gevolgen van de groei van het aantal studenten in dit onderzoek is onderzocht, is gekozen voor een definitie die de groei van het aantal studenten loskoppelt van de eventuele gevolgen.

Studentificatie ontstaat volgens Tyler (2008) door meerdere factoren. Ten eerste speelt de overheid een rol doordat ze invloed kan uitoefenen op het aantal studenten (Ibid., 2008). Dit kan bijvoorbeeld door het mogelijk te maken om te lenen voor een studie en door de accommodatie voor studenten te besturen en beheren. Ook spelen de universiteiten en hogescholen in Nederland een rol, doordat ze de studentenhuisvesting overlaten aan een ongereguleerde markt (Ibid., 2008), in plaats van het verzorgen van genoeg accommodatie voor de studenten. Daarnaast kiezen studenten vaak om te wonen in een omgeving die zij zelf als 'studentengebieden' zien, en melken huisbazen de vraag naar studentenwoningen uit door de huurprijs (te) hoog te maken (Ibid., 2008). Tevens kan studentificatie ontstaan wanneer de lokale overheid het management van de ontwikkeling(en) van de lokale woningmarkt verwaarloost (Ibid., 2008). Daarnaast kan het voorkomen dat gemeenschappen een plaats verlaten omdat zij het gevoel hebben dat hun woonplaats wordt ingenomen (in dit geval door studenten). Ook dit draagt bij aan studentificatie (Ibid., 2008).

Het proces van studentificatie bestaat volgens Tyler (2008) en Smith en Holt (2007) uit vier dimensies, die voor (in)directe functionele problemen kunnen zorgen:

1. Sociale dimensie: de verplaatsing of vervanging van de gevestigde bewoners voor een tijdelijke, jonge, vrijgezelle groepering (Tyler, 2008; He, 2015). Door deze verandering in de demografische structuur van de lokale bevolking wordt ook de criminaliteit, gezondheid, welzijn, en sociale cohesie van de plek beïnvloedt (Smith en Holt, 2007), en ontstaat er woonsegregatie (He, 2015).
2. Culturele dimensie: de groei in het aantal jonge mensen met een gedeelde cultuur, levensstijl en consumptiepraktijken, resulterend in de groei van een specifiek aanbod van goederen en diensten (Tyler, 2008) en verandering in geluidsoverlast, antisociaal gedrag en vraag en aanbod in politie- en ambulanceservice (Smith en Holt, 2007).
3. Economische dimensie: de inflatie van vastgoedprijzen en een verandering in de balans van de woningvoorraad, wat ervoor zorgt dat de buurt in kwestie gedomineerd wordt door particuliere huurhuizen en woningen met meerdere bezetters, en vermindering in het aantal eigenaars (Tyler, 2008). Daarnaast vindt er een verandering plaats in vraag en aanbod op de huizenmarkt, goederen en diensten (Smith en Holt, 2007).
4. Fysieke dimensie: de verbetering of verslechtering van de fysieke omgeving (Tyler, 2008), zoals een verandering in de hoeveelheid afval, het bijhouden van tuinen, graffiti, vandalisme en verkeersopstopping (Smith en Holt, 2007).

Volgens Tyler (2008) is het belangrijkste probleem de onbalans die ontstaat in de demografie van de plek: een groot aantal adolescenten (de studenten) ten opzichte van de andere leeftijdsgroepen. Daarnaast trekken de studenten vaak weg in de zomerperiode, wanneer zij geen college hebben, en wanneer zij de studie hebben afgerond. Dit betekent dat de studenten niet alleen tijdelijke inwoners zijn, maar dat de aanwezigheid van studenten ook seizoensgebonden is.

Desondanks heeft studentificatie ook positieve effecten. Zo zorgt het ervoor dat de kansen voor educatieve, culturele, sportieve en kunstzinnige evenementen, koffiezaakjes, clubs en cafeetjes

verbeteren in de wijk waar studentificatie plaatsvindt (Geography and Planning Cardiff University, 2015). Daarnaast zijn studenten vaak bereid om aan deze goederen en diensten geld uit te geven, waardoor de lokale economie hiervan kan profiteren (Ibid., 2015).

Studentificatie leidt dus tot meerdere grote culturele, sociale, economische en fysieke veranderingen. Deze veranderingen treffen vooral de huidige buurtbewoners die geen student zijn, omdat deze groep niet tijdelijk en seizoensgebonden in de buurt woont (zoals studenten dat wel doen), en zij gewend zijn aan hoe de buurt was voor de studentificatie.

Tegenwoordig wonen steeds meer studenten in complexen die speciaal gebouwd zijn voor studenten (Anderson, 2013), waardoor studenten nog dichter bij elkaar wonen. Dit is een verandering met voorheen, toen de studenten vaak nog met meerdere studenten in één woning woonden. Wanneer studentificatie plaatsvindt in één gebouw heet dit 'verticale studentificatie' (Garmendia et al, 2012). Dit is een verschil met andere vormen van studentificatie die door Garmendia 'horizontaal' worden genoemd. Hierbij vindt studentificatie meer verspreid plaats in een wijk of buurt (Ibid., 2012). De negatieve gevolgen van verticale studentificatie worden door drie factoren versterkt (Ibid., 2012):

1. De grootte van de appartementen: wanneer de appartementen groot genoeg zijn voor meer dan één persoon, zullen de studenten vaker gasten over de vloer hebben dan in een kleiner appartement. Dit gaat samen met meer en vaker geluidsoverlast (Ibid., 2012). De nieuwe studentencomplexen in Paddepoel bieden ruimte voor meer dan één persoon, waardoor er een kans is dat de studenten gasten uitnodigen en hierdoor (geluids)overlast kunnen veroorzaken (WoningNet Groningen, 2018; Campus Zonnelaan, 2019).
2. Het gebrek aan een gezamenlijke ruimte buiten het gebouw die de activiteiten van de studenten kunnen verhullen, waardoor er (geluids)overlast ontstaan kan in de omgeving van het gebouw (Garmendia et al, 2012). Daarnaast worden studenten, door gebrek aan gezamenlijke ruimte buiten het gebouw, vaak gedwongen om deze activiteiten in hun appartement te doen, wat geluidsoverlast in het complex en de omgeving met zich meebrengt (Ibid., 2012).
3. De kwaliteit en vorm van de muren in het complex: wanneer deze muren nauwelijks geluid dempen kan geluidsoverlast sneller problematisch worden (Ibid., 2012).

Verticale studentificatie kan veel overlast en problemen met zich meebrengen, terwijl dit in het straatbeeld door de wijk minder zichtbaar is dan bij horizontale studentificatie (Ibid., 2012). Bij verticale studentificatie zijn de problemen en overlast vaak gecentreerd in en rond het studentencomplex, terwijl er in de rest van de wijk weinig tot geen overlast of problemen zijn met betrekking tot de studentificatie. Bij horizontale studentificatie zijn de problemen en overlast verspreid over een wijk (Ibid., 2012).

In Paddepoel zijn op dit moment drie studentencomplexen in gebruik, en zullen er in de komende jaren nog twee gebouwd worden (zie tabel 5, p. 16). Deze complexen zijn/worden speciaal voor studenten gebouwd, en in de woningen worden ook enkel studenten en jongeren toegelaten (Breij en Slager, 2018). De hierboven beschreven problemen van verticale studentificatie worden daarmee voorkomen, omdat studenten hier niet met niet-studenten in een complex wonen, maar enkel met andere studenten. Ook leven de studenten in dit soort complexen meer gescheiden van de wijkbewoners die niet-student zijn, dan het geval is bij horizontale studentificatie. Voordat deze complexen werden gebouwd in Paddepoel was er enkel sprake van horizontale studentificatie in de wijk, waardoor de overlast en problemen die veroorzaakt werden door studentificatie over de wijk verspreid waren. Door de bouw van de complexen zal er sprake zijn van meer geconcentreerde studentificatie in de wijk, namelijk in de complexen.

Doordat er in deze complexen alleen studenten (zullen) wonen is er geen sprake van verticale studentificatie zoals door Garmendia et al. (2012) beschreven wordt, omdat er geen niet-studenten uit het complex vervangen worden door studenten. Desalniettemin is de theorie van Garmendia et al. (2012) over verticale studentificatie bruikbaar, omdat in de verschillende complexen in Paddepoel geconcentreerde studentificatie plaatsvindt en dit alsnog soortgelijke effecten kan hebben in de nabije

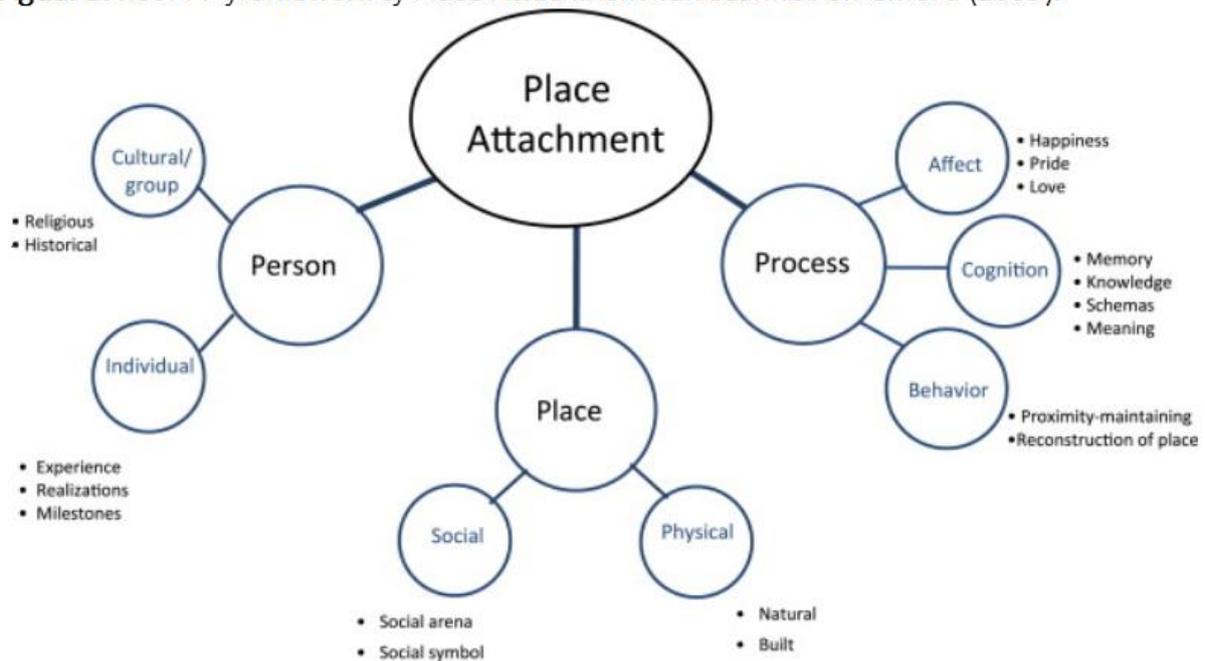
omgeving van de complexen. De situatie in Paddepoel heeft daarnaast ook een component van horizontale studentificatie: de verspreiding van studenten over de wijk omdat de complexen door de wijk verspreid zijn. Zowel de theorie van verticale studentificatie als horizontale studentificatie is deels toepasbaar zijn op de situatie in Paddepoel. Daarom is het interessant om te onderzoeken of de effecten die Garmendia et al. (2012) toeschrijven aan horizontale en verticale studentificatie terug te zien zijn in dit onderzoek.

3.2 Plaatsverbondenheid

Plaatsverbondenheid (*place attachment*) is een complex fenomeen dat verschillende aspecten van de relatie tussen mens en plaats beschrijft. Een probleem met plaatsverbondenheid is dat er meerdere definities van bestaan en er geen consensus is over wat de juiste is. Plaatsverbondenheid bevat aspecten zoals affectie, emotie, overtuigingen en acties in combinatie met plaats (Rollero en de Piccoli, 2010). Hernandez et al. (2007) beschrijven plaatsverbondenheid als de affectieve band die een individu heeft met een specifieke locatie waar ze zich veilig en comfortabel voelen en die ze vaak willen bezoeken.

In dit onderzoek is uitgegaan van de definitie van plaatsverbondenheid zoals Scannell en Gifford (2009) deze hebben opgesteld: "Plaatsverbondenheid is een band tussen een individu of groep en een plaats, die kan variëren in termen van ruimtelijk schaalniveau, de mate van specificiteit en de sociale of fysieke kenmerken van de plaats en manifesteert zich door middel van affectieve, cognitieve en gedragsmatige psychologische processen" (Ibid., 2009, p.5). Scannell en Gifford (2009) maakten gebruik van het idee van Brown et al. (2015) dat men met plaatsverbondenheid kan focussen op de persoonlijke context van het individu, de sociale context van meerdere personen, of op de aspecten van de fysieke omgeving. Scannell en Gifford (2009) maakten hier hun *PPP-framework of Place Attachment* van, die uit drie dimensies bestaat: persoon, psychologische processen en plaats (zie figuur 5). Het *PPP-framework of Place Attachment* laat zien dat plaatsverbondenheid niet iets statisch is, maar een doorlopend proces (Ibid., 2009). Door de verschillende dimensies en factoren wordt plaatsverbondenheid gecontinueerd en onderhouden. Het *PPP-framework of Place Attachment* geeft op die manier een definitie van plaatsverbondenheid die andere definities overstijgt. Andere definities van plaatsverbondenheid houden geen rekening met de plaats, de persoon, of de psychologische processen (Ibid., 2009). Daarom is het *PPP-framework of Place Attachment* als definitie van plaatsverbondenheid gebruikt in dit onderzoek.

Figuur 5: het *PPP-framework of Place Attachment* van Scannell en Gifford (2009).

Bron: Scannell en Gifford (2009, p. 2).

De eerste dimensie, persoon, gaat over wie zich verbonden voelt met de plaats en in hoeverre dit is gebaseerd op een gezamenlijke verbondenheid met de plaats. De plaatsverbondenheid vindt in deze dimensie plaats op het individuele- en het groepsniveau, welke kunnen overlappen (Ibid., 2009). Elk individu heeft meerdere connecties met een plaats, die kunnen bestaan uit relaties, mijlpalen en andere belangrijke gebeurtenissen of ervaringen (Manzo, 2005). Binnen de groep kan de symbolische betekenis tussen leden van de groep een grote rol spelen voor de plaatsverbondenheid (Low, 1992; Mazumdar en Mazumdar, 2004).

De tweede dimensie, psychologische processen, gaat over hoe individuen en groepen zichzelf verhouden tot de plaats. Dit psychologische proces bestaat uit drie aspecten: affectie, cognitie en gedrag (Scannell en Gifford, 2009). Affectie gaat over de emotionele band met een specifieke plaats. Dit lijkt erg op het concept van *topophilia* van Tuan (1977), wat 'liefde voor plaats' omschrijft. Ook Raymond et. al. (2010) erkennen dat de emotionele band met een specifieke plaats een belangrijke component is van plaatsverbondenheid. Cognitie gaat over de betekenis die individuen geven aan plaatsen die voor hen van persoonlijk belang zijn, en waarbij ze zichzelf met de plaats gaan verbinden. De betekenis die individuen aan een plaats geven is gebaseerd op de waarden, betekenissen, herinneringen, overtuigingen en kennis van het individu. Dit noemt men de vertrouwdheid met een plaats (*place familiarity*) (Ibid., 2010). Iemand die is opgegroeid in Paddepoel zal hoogstwaarschijnlijk veel herinneringen en kennis van de wijk hebben, wat kan bijdragen aan een sterke plaatsverbondenheid. Gedrag gaat over hoe de verbondenheid met de plaats veroorzaakt dat het individu de wens heeft om dicht bij deze plaats te zijn. Hierbij valt te denken aan het regelmatig terugkeren naar de plaats, de lengte van woonduur of het vertellen over specifieke plaatsen (Scannell en Gifford, 2009).

De derde dimensie, plaats, is de belangrijkste dimensie in het *PPP-framework of Place Attachment* (Ibid., 2009). Deze dimensie bestaat uit twee niveaus: sociale verbondenheid en fysieke verbondenheid. Sociale verbondenheid, of gemeenschapsverbondenheid, gaat over de sociale verdragen die worden gemaakt met bepaalde plaatsen (Perkins en Long, 2002). Een toenemende diversiteit aan groepen mensen in een wijk kan een negatieve invloed hebben op de gemeenschapsverbondenheid (Greif, 2009). Deze negatieve invloed wordt deels veroorzaakt door vooroordelen die mensen over bepaalde groepen hebben (Ibid., 2009). Wanneer de vooroordelen over een bepaalde groep, bijvoorbeeld studenten, bestaan uit ideeën dat deze groep overlast

veroorzaakt, kan de gemeenschapsverbondenheid onder de bewoners afnemen. Ondanks dat het onderzoek van Greif (2009) over verschillende raciale groepen gaat, kan dit ook worden toegepast op studenten. Fysieke verbondenheid gaat over de fysieke eigenschappen en het gemak van een plaats (Stokols en Shumaker, 1981).

Of de plaatsverbondenheid die een individu met een plaats heeft sterk of zwak is, is van meerdere factoren afhankelijk. De belangrijkste factor is het gebruik en persoonlijke ervaring die het individu met de plaats heeft. Hoe meer positieve ervaringen iemand met een plaats heeft, hoe sterker de plaatsverbondenheid met die plaats zal zijn (Alegre en Juaneda, 2006). Desalniettemin is het niet nodig dat het individu de plek ook daadwerkelijk zelf bezoekt: wanneer iemand bijvoorbeeld een mooi verhaal hoort over een plaats kan hij/zij een sterkere plaatsverbondenheid met de plek krijgen, ondanks dat hij/zij niet zelf op de plek is (geweest) (Tuan, 1977). Andere manieren om een sterkere plaatsverbondenheid te krijgen, zonder zelf op de plaats te zijn geweest, zijn via een relatie met bepaalde mensen en de wens om die plek te bezoeken (Low, 1992). Ook Brown et al. (2003) erkennen dat woonlengte op een plaats over het algemeen zorgt dat de persoon in kwestie een sterkere plaatsverbondenheid heeft met zijn/haar woonplaats. Daarnaast is leeftijd een belangrijke factor: hoe ouder de persoon, hoe sterker zijn/haar plaatsverbondenheid (Ibid., 2003). Een ander aspect dat invloed heeft op plaatsverbondenheid is of de persoon in kwestie een woning huurt in de plaats. Huurders hebben over het algemeen een zwakkere plaatsverbondenheid met de woonplaats dan kopers (Ibid., 2003).

3.2.1 Ontwrichtingen in plaatsverbondenheid

In dit onderzoek staat de invloed van de toename van het aantal studenten op de plaatsverbondenheid van de bewoners van Paddepoel centraal. Brown en Perkins (1992) hebben een theoretisch raamwerk opgezet waarmee veranderingen en/of ontwrichtingen in plaatsverbondenheid kunnen worden onderzocht. Dit raamwerk is gebaseerd op vier aannames over plaatsverbondenheid en hoe deze beïnvloed wordt door ontwrichtingen (Ibid., 1992). De eerste aanname is dat plaatsverbondenheden een integraal onderdeel vormen van zelfdefinities, en zowel individuele als gemeenschappelijke aspecten van identiteit bevatten. Een ontwrichting in plaatsverbondenheden vormt een bedreiging voor zelfdefinities. De tweede aanname is dat plaatsverbondenheden mensen voorzien van stabiliteit. Een verandering, ontwikkeling of ontwrichting dreigt de mensen te overweldigen met te veel verandering, waardoor zij hier niet goed mee kunnen omgaan. De derde aanname is dat plaatsverbondenheden opgebouwd zijn uit verschillende aspecten en meerdere schaalniveaus omvatten. Een ontwrichting moet daarom worden onderzocht op zijn veelzijdige aspecten aangezien het op meerdere manieren invloed kan hebben op de plaatsverbondenheid. Zo kunnen studenten bijvoorbeeld op fysiek gebied meer overlast veroorzaken door een toename in rommel op straat, en op sociaal gebied zorgen voor minder sociale cohesie in de wijk. De vierde aanname is dat een ontwrichting kan worden begrepen door zijn individualiteit-gemeenschapsfuncties (*individuality-communality functions*) en stabiliteitsveranderingsfuncties (*stability change functions*) te onderzoeken met betrekking tot de drie tijdsfasen waarin een verstoring in plaatsverbondenheid plaatsvindt: pre-verstoring (*predisruption*), verstoring (*disruption*) en post-verstoring (*postdisruption*). Dit onderzoek vindt plaats in de fase van verstoring, aangezien er drie complexen voor de studentenhuysvesting in gebruik zijn, maar er in de komende tijd nog twee gebouwd en geopend zullen worden. Hierdoor heeft er al een toename in het aantal studenten in Paddepoel plaatsgevonden. In de pre-verstoringsfase belangrijk is om te anticiperen op de komende veranderingen, waardoor de verstoring zo geleidelijk mogelijk kan plaatsvinden (Ibid., 1992). Voor Paddepoel zou dit betekenen dat de bewoners goed en tijdig geïnformeerd moesten zijn, om hen te laten wennen aan het idee dat er meer studenten in de wijk komen wonen. Gemeente Groningen laat in de woonvisie *Wonen In Stad* en het *Meerjarenprogramma Wonen 2017-2020* weten dat er meer studentenwoningen gebouwd zullen worden in de wijk Paddepoel (Gemeente Groningen, 2015; Leven in Stad, 2018). Deze documenten zijn gebruikt door verschillende kranten om artikelen te schrijven over de komst van de studenten in Paddepoel (Borst, 2017; Breij en Slager, 2017; RTV Noord, 2015).

Het is onduidelijk of de Gemeente Groningen, naast het vrijgeven van deze twee documenten, informatie naar buiten heeft gebracht voor de bewoners van Paddepoel. In dit onderzoek zal blijken of de informatieverstrekking voldoende is geweest, en of de bewoners ook voldoende hebben kunnen anticiperen.

Bij de verstoringsfase is het volgens Brown en Perkins (1992) belangrijk hoe vrijwillig de ontwrichting of verandering ondergaan is. Wanneer deze vrijwillig is zal de mate waarin het individu voorbereid is, en het positieve effect op plaatsverbondenheid, groter zijn.

3.2.2 Plaatsafhankelijkheid en plaatsidentiteit

Zoals beschreven in 3.2 *Plaatsverbondenheid* bevat de definitie van plaatsverbondenheid van Scannell en Gifford (2009) onder andere de dimensie van psychologische processen, die bestaat uit de aspecten affectie, cognitie en gedrag. Gedrag resulteert volgens Kil et al. (2014) in plaatsafhankelijkheid (*place dependence*). Plaatsafhankelijkheid wordt gebruikt om uit te leggen waarom iemand graag dicht bij dezelfde plek wil blijven, terwijl hij/zij andere plekken evalueert om op die manier tot de conclusie te komen dat geen enkele plek beter is dan de plek waar hij/zij verblijft (Trentelman, 2009). Plaatsafhankelijkheid wordt volgens Stokols en Shumaker (1981) beïnvloed door de kwaliteit van de huidige plek, en de relatieve kwaliteit van een vergelijkbare plek.

Plaatsafhankelijkheid kan sterk zijn wanneer de huidige plek relatief beter is dan een vergelijkbare plek. Dit laat zien dat plaatsverbondenheid ook beïnvloed wordt door de fysieke kenmerken van een plaats, omdat de plaatsafhankelijkheid ook draait om specifieke activiteiten die een plek faciliteert of ondersteunt (Scannell en Gifford, 2009). Plaatsafhankelijkheid in Paddepoel kan bijvoorbeeld de vorm nemen van het bieden van een woning aan haar bewoners. Cognitie wordt vaak gelinkt aan plaatsidentiteit (*place identity*) (Jorgensen en Stedman, 2001). Plaatsidentiteit beschrijft hoe mensen gevoelens van identiteit creëren via bepaalde plaatsen. Identiteit is het beschrijven of beeldvormen van 'het ik' (Devine-Wright en Cayton, 2010).

Hieruit blijkt dat de plaats niet enkel de context is voor het ontwikkelen van verbondenheid en identiteit, maar hier ook een integrale rol in speelt (Speller et. al., 2002). Daarnaast ontwikkelt plaatsidentiteit zich over een langere tijd (Hernandez et. al., 2007), en is het een proces van het behoud van een bepaalde identiteit die een individu aan een plaats onttrekt (Speller et. al., 2002). Omdat plaatsafhankelijkheid en plaatsidentiteit zo sterk aan plaatsverbondenheid gerelateerd zijn, zullen ook deze concepten in het onderzoek worden meegenomen. Paddepoel zal bewoners hebben die relatief lang in Paddepoel wonen, en misschien ook een plaatsafhankelijkheid en/of plaatsidentiteit hebben met Paddepoel. Paddepoel is een wijk met relatief veel huurwoningen en een laag gemiddeld inkomen per inwoner (Van Bijsterveld, 2019). Volgens Whiting et al. (2011) zorgt een laag inkomen voor een sterkere plaatsafhankelijkheid. Voor Paddepoel zou dit kunnen betekenen dat de bewoners een sterke plaatsafhankelijkheid voelen. De toename in het aantal studenten in de wijk kan dit beïnvloeden.

Breakwell (1986) heeft de *Identity Process Theory* ontworpen, waarmee hij stelt dat een externe verandering een bedreiging kan vormen voor de identiteit, en daarmee de plaatsidentiteit, van een individu. Deze verandering vormt een bedreiging wanneer één of meerdere motiverende principes die individuen hebben met betrekking tot hun identiteit bedreigt of aangetast worden. Individuen reageren dan afkeurend tegenover de externe verandering, wat kan leiden tot het in actie komen tegen deze verandering (Ibid., 1986). Breakwell (1986) onderscheidt vier motiverende principes: onderscheidend vermogen, continuïteit, zelfwerkzaamheid en zelfvertrouwen. Onderscheidend vermogen staat voor het verlangen naar het behoud van persoonlijke onderscheidenheid; het uniek zijn ten opzichte van anderen. Mensen gebruiken identificatie op basis van plaatsen om zichzelf van anderen te onderscheiden (Twigger-Ross en Uzzell, 1996). Een toename in het aantal studenten kan een verandering teweegbrengen in het karakter van de wijk, en daarmee het onderscheidend vermogen van de bewoners. Continuïteit staat voor het verlangen naar het continueren, behouden en onderhouden van de persoonlijke identiteit. Hierin zijn twee verschillende typen continuïteit bekend: plaats refererende continuïteit (*place-referent continuity*), het behoud van continuïteit via specifieke

plaatsen met een emotionele waarde voor het individu, en plaats overeenstemmende continuïteit (*place congruent continuity*), het behoud van continuïteit op basis van bepaalde karakteristieken van plaatsen die zijn over te hevelen van de ene naar de andere plaats (Ibid., 1996, p. 208).

Zelfwerkzaamheid is de vastberadenheid van een individu om activiteiten uit te voeren die hij/zij graag wil uitvoeren in een bepaalde omgeving (Ibid., 1996). Zelfvertrouwen verwijst naar de positieve evaluatie van een individu zelf, of de groep waarmee dit individu zich identificeert. Een favoriete omgeving kan het zelfvertrouwen van een individu versterken (Korpela, 1989). Op deze manier krijgt het zelfvertrouwen van het individu een boost dankzij de eigenschappen van een plaats.

3.2.3 Leefbaarheid en sociale cohesie

Zoals is beschreven in 3.2 *Plaatsverbondenheid* zijn volgens Scannell en Gifford (2009) de sociale en fysieke kenmerken van een plaats uitermate belangrijk voor iemands plaatsverbondenheid. Wanneer de sociale en/of fysieke kenmerken van een plaats slecht zijn, zal dit negatieve invloed hebben op de plaatsverbondenheid van de bewoners (Ibid., 2009). Bij leefbaarheid draait het om een samenspel van fysieke en sociale aspecten, de veiligheid van een plaats (De Hart et al., 2002), en de waardering van deze aspecten door bewoners en bezoekers (Australian Geography Teachers Association, 2013). Aspecten zoals veiligheid, kwaliteit van gebouwen, straatbeeld, sociale interacties, contacten en sociale cohesie vallen allemaal onder leefbaarheid. Dit maakt dat leefbaarheid een sterke link heeft met plaatsverbondenheid. Doordat de leefbaarheid in Paddepoel laag is in vergelijking met de Gemeente Groningen en vele buurten en wijken in de stad (Basismonitor Groningen, 2019) (zie 2.3 *Paddepoel*), en leefbaarheid sterk gelinkt is aan plaatsverbondenheid, is het mogelijk dat de plaatsverbondenheid in Paddepoel zwak is. Dat leefbaarheid een belangrijke invloed heeft op iemands plaatsverbondenheid wordt bevestigd door Brown et al. (2003), die stellen dat bewoners die relatief angstig zijn voor criminaliteit, het gevoel hebben veel onbeschaafdheid in de buurt op te merken, en wonen op plekken waar veel onbeschaafdheden plaatsvinden, over het algemeen een zwakkere plaatsverbondenheid hebben. Daarnaast stellen zij dat een plaats die verpauperd, slecht onderhouden en/of fysiek onaantrekkelijk wordt geacht door de bewoners van deze plaats, dat deze bewoners een zwakkere plaatsverbondenheid hebben met deze plaats (Ibid., 2003). Paddepoel is een wijk met relatief veel criminaliteit en veel huurders (Van Bijsterveld, 2019; Basismonitor Groningen, 2019; Centraal Bureau voor Statistiek, 2019b). Hierdoor valt het in de lijn der verwachting dat de bewoners van Paddepoel ook een zwakke plaatsverbondenheid hebben met de wijk. Desondanks scoort Paddepoel hoog qua fysieke leefomgeving (Basismonitor Groningen, 2019), waardoor de bewoners van Paddepoel volgens de theorie van Brown et al. (2003) juist een sterkere plaatsverbondenheid zouden hebben.

Volgens Greenbaum (1982) is de buurt het ideale ruimtelijke schaalniveau voor sociale interacties. Op dit schaalniveau zijn begroetingen, gezamenlijke activiteiten en gesprekken het best te onderhouden. Deze sociale interacties dragen bij aan de sociale cohesie van een buurt. Desondanks legt Ife (1995) uit dat de sociale interacties op het schaalniveau van de buurt juist afnemen door de toename van moderne technologie zoals het internet. Hierdoor zijn er geen geografische beperkingen meer om interacties te onderhouden, en heeft men niet meer alle sociale contacten binnen de buurt, maar ook ver daarbuiten (Ibid., 1995).

Zoals eerder beschreven is de afname van de sociale cohesie één van de problemen die ontstaat door studentificatie (Tyler, 2008). Sociale cohesie is volgens De Hart et al. (2002) de interne samenhang van een sociaal systeem, in dit onderzoek de bewoners van Paddepoel. Schnabel (2000, p. 22) definieert sociale cohesie als volgt: "sociale cohesie is de mate waarin mensen in gedrag en beleving uitdrukking geven aan hun betrokkenheid bij maatschappelijke verbanden in hun persoonlijk leven, als burger in de maatschappij en als lid van de samenleving". Sociale cohesie bestaat uit zes domeinen (Forrest en Kearns, 2001): gedeelde waarden en een burgerlijke cultuur, sociale orde en sociale controle, sociale solidariteit en vermindering van ongelijkheid in welvaart, sociale netwerken en sociaal kapitaal, plaatsverbondenheid en plaatsidentiteit. Wanneer een sociaal systeem een gebrek aan sociale cohesie heeft, zal het een sociaal systeem worden met extreme sociale ongelijkheid, een laag niveau van

sociale interactie tussen en binnen de gemeenschap, ongelijke morele waarden, sociale wanorde en een zwakke plaatsverbondenheid (Ibid., 2001).

3.3 Discours, vooroordelen, persoonlijke ervaring, stereotypen en othering

Dit onderzoek is gericht op het effect van studentificatie op de plaatsverbondenheid. Dit effect vindt hoogstwaarschijnlijk al plaats omdat er studentificatie plaatsvindt in Paddepoel. Daarnaast is het mogelijk dat een deel van het effect nog moet plaatsvinden omdat er in de komende jaren nog meer studenten in Paddepoel zullen gaan wonen in de studentencomplexen die nu gebouwd worden. De inwoners van Paddepoel kunnen verschillende houdingen aannemen ten opzichte van de studentificatie. Tyler (2008) noemt vier mogelijke houdingen: militant, pacifistisch, idealistisch en realistisch. Bij de militante houding ontwikkelt de persoon een sterke antipathie richting de studenten. Met de pacifistische houding blijft de persoon afwachten en reageert op de verschillende omstandigheden die komen en gaan. De idealisten voelen juist apathie richting de studenten en verdedigen deze groep. Ten slotte zijn er de realisten, die studentificatie als een probleem benaderen en de oorzaken proberen aan te pakken (Ibid., 2008). Uit dit onderzoek zal blijken welke houding(en) de bewoners van Paddepoel hebben ten opzichte van de toename in het aantal studenten in de wijk, en of dit ook invloed heeft op hun plaatsverbondenheid.

Vaak zijn deze houdingen gebaseerd op vier concepten: discours, vooroordelen, persoonlijke ervaring en stereotypen (Holloway en Hubbard, 2001). Een discours is de algemene manier van denken en praten over een bepaald onderwerp (Ibid., 2001), in dit geval de studentificatie in Paddepoel. Een discours is plaats- en tijdgebonden, en zet mensen aan tot het handelen volgens deze beeldvorming. Deze beeldvorming wordt gecreëerd door individuen en groepen die aanzien en macht hebben onder grote groepen mensen, en die deze discours behandelen alsof het de waarheid is (Ibid., 2001). Uit een nieuwsbericht van RTV Noord (2015) blijkt dat de bewoners van Paddepoel niet bezorgd zijn over de eventuele gevolgen van studentificatie. Dit komt deels voort uit een discours. Daarnaast kan de houding tegenover studentificatie gebaseerd zijn op vooroordelen over bijvoorbeeld de studenten. Een vooroordeel is de willekeurige toewijzing van een negatieve evaluatie op een individu of groep (Brown, 1986). Vooroordelen zijn vaak zeer vertekend, waardoor de evaluatie veel negatiever is dan wat wordt gerechtvaardigd door de feiten (Hagendoorn en Sniderman, 2001). Ook kan men een oordeel baseren op persoonlijke ervaring of associaties met het fenomeen, in dit geval de studenten. Hierbij heeft het individu al gevoelens bij, en een oordeel over, de situatie waar het om gaat. Dit heeft invloed op hoe dit individu de nieuwe situatie zal beoordelen (Oskamp, 1991). Daarnaast zijn ook de emoties bij voorgaande situaties van het individu van belang (Zahn, 1971). Wanneer een bewoner van Paddepoel bijvoorbeeld voorheen ook in de buurt van studenten heeft gewoond, en dit niet prettig vond, dan zullen de emoties die hij/zij toen voelde deels bepalen hoe hij/zij nu tegen de studentificatie aankijkt. Maio et al. (1994) legt uit dat individuen hun houding ten opzichte van een voor hen nieuwe groep mensen vaak baseren op de eerste informatie die zij over deze groep krijgen. Vaak is deze informatie onvolledig omdat er nog geen persoonlijke interactie met deze nieuwe groep heeft plaatsgevonden. De eerste informatie die men over deze nieuwe groep ontvangt bestaat uit stereotypen: versimpelde representaties van de werkelijkheid die gericht zijn op eigenschappen van een bepaalde groep mensen, die als kenmerkend worden verondersteld (Ibid., 1994). Stereotypen zijn gegeneraliseerde beelden, gebaseerd op vooroordelen en zijn vaak overdreven. Ze kunnen spanningen veroorzaken tussen bevolkingsgroepen.

Vaak wordt het beeld dat men op basis van stereotypen heeft pas aangepast wanneer hij/zij daadwerkelijk persoonlijk contact heeft gehad met de persoon/groep waarover de stereotypen bestaan (Tajfel, 1963).

Discours, vooroordelen, persoonlijke ervaring en stereotypen kunnen bijdragen aan het fenomeen *othering*. Volgens Staszak (2009) is *othering* een proces waarbij een dominante groep ('wij', het ik) één of meerdere gedomineerde groepen creëert ('zij', de ander(en)). Dit wordt gedaan door een verschil tussen de dominante groep en de gedomineerde groep te stigmatiseren, ook als dit verschil niet daadwerkelijk aanwezig is. *Othering* zorgt niet alleen voor het creëren van een groep met een andere

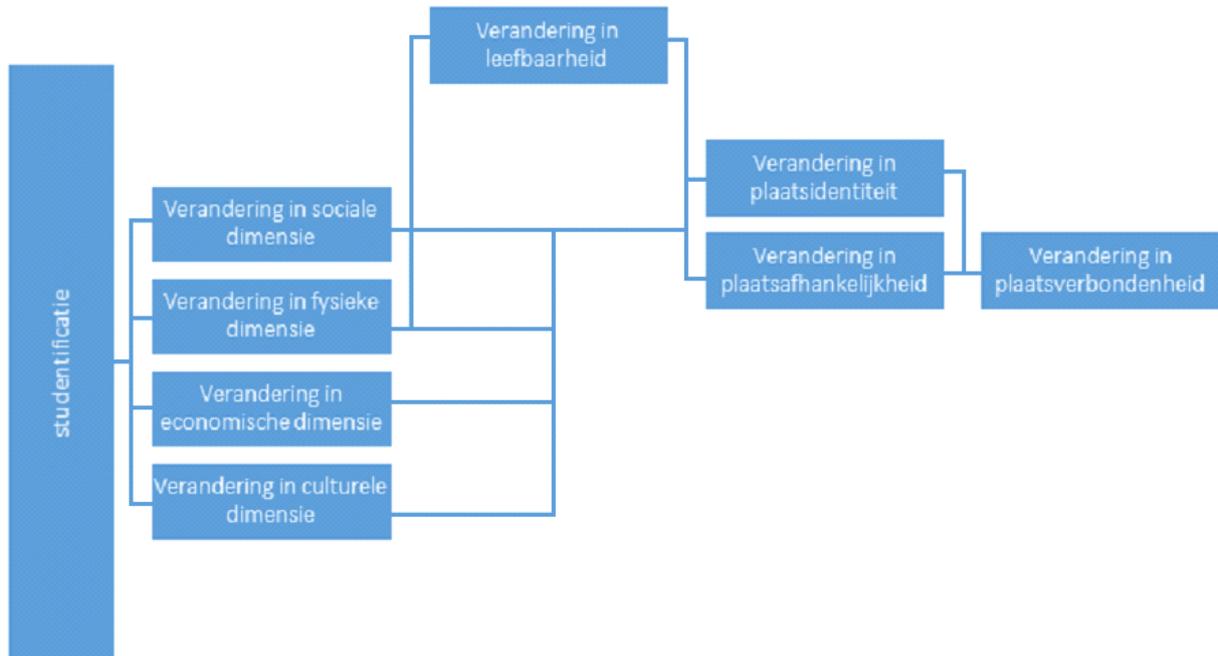
identiteit dan 'wij', maar het geeft ook identiteit aan 'ons'. Het helpt 'ons' met het creëren van onze eigen identiteit, omdat we weten wat we niet zijn: 'de ander'. Het gescheiden wonen en leven van groepen kan het proces van *othering* in de hand werken en in stand houden (Ibid., 2009). Dit zou betekenen dat, omdat de studenten in Paddepoel in grote wooncomplexen (zullen gaan) wonen, zij gescheiden wonen van de andere bevolkingsgroepen. Dit zou ervoor kunnen zorgen dat *othering* van de studenten ten opzichte van de andere bevolkingsgroepen kan ontstaan en/of in stand wordt gehouden.

3.4 Conclusie: de samenhang tussen de concepten

Tijdens dit onderzoek worden de gevolgen van studentificatie op de plaatsverbondenheid van de bewoners van Paddepoel onderzocht. Studentificatie kan tot verschillende directe en indirecte functionele problemen leiden, zowel in de sociale dimensie, economische dimensie, culturele dimensie als in de fysieke dimensie (Smith en Holt, 2007; Tyler, 2008) (zie figuur 6). Bij verticale studentificatie kunnen deze problemen zich ook voordoen, maar zijn over het algemeen minder zichtbaar in het straatbeeld dan bij horizontale studentificatie (Garmendia et al., 2012).

Bij plaatsverbondenheid, de band tussen een individu of groep en een plaats, zijn de sociale en/of fysieke kenmerken van een plaats van groot belang (Scannell en Gifford, 2009). Hierdoor spelen de leefbaarheid en sociale cohesie van een plaats een grote rol in de plaatsverbondenheid van een persoon. Daarnaast spelen de plaatsafhankelijkheid en plaatsidentiteit van een persoon een grote rol in zijn/haar plaatsverbondenheid met een plek. Leefbaarheid, sociale cohesie, plaatsafhankelijkheid en plaatsidentiteit kunnen negatief beïnvloed worden door de studentificatie die plaatsvindt op een plek, waardoor dit indirect ook negatieve invloed heeft op de plaatsverbondenheid (zie figuur 6). De plaatsverbondenheid van een persoon kan ook beïnvloed worden door zijn/haar houding ten opzichte van de verandering die plaatsvindt, in dit geval de studentificatie (Brown en Perkins, 1992).

Figuur 6: conceptueel model van de invloed van studentificatie op plaatsverbondenheid.

Bron: De Haas (2019) op basis van Smith en Holt (2007); Tyler (2008); Scannell en Gifford (2009); Forrest en Kearns (2001); De Hart et al. (2002); Australian Geography Teachers Association (2013); Trentelman (2009); Jorgensen en Stedman (2001).

3.5 Hypotheses

Op basis van de literatuurstudie in dit hoofdstuk zijn hypothesen opgesteld voor de deelvragen en hoofdvraag van dit onderzoek.

Hypothese deelvraag 1: wat is de huidige plaatsverbondenheid van de bewoners van de wijk Paddepoel met de wijk? De hypothese is dat de huidige plaatsverbondenheid van de bewoners van Paddepoel met de wijk zwak is. De huidige leefbaarheid in Paddepoel is laag in vergelijking met de Gemeente Groningen, en vele buurten en wijken in de stad (Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties, 2017), wat kan duiden op een zwakke plaatsverbondenheid. Daarnaast is de sociale leefomgeving in Paddepoel slecht, is er veel criminaliteit in Paddepoel en bestaat een groot deel van de bewoners uit huurders (Basismonitor Groningen, 2019; Van Bijsterveld, 2019; Centraal Bureau voor de Statistiek, 2019b), wat een negatieve invloed heeft op plaatsverbondenheid (Scannell en Gifford, 2009; Brown et al., 2003). Desalniettemin is de fysieke leefomgeving in Paddepoel redelijk goed, wat een positieve invloed heeft op plaatsverbondenheid (Scannell en Gifford, 2009; Brown et al., 2003). Ook is het gemiddeld inkomen per inwoner in Paddepoel relatief laag (Van Bijsterveld, 2019), wat voor een sterke plaatsafhankelijkheid kan zorgen (Whiting et al., 2011), en daarmee een positieve invloed heeft op plaatsverbondenheid. Hierbij moet een kanttekening geplaatst worden: doordat er geen onderzoek naar plaatsverbondenheid is gedaan die plaatsverbondenheid in cijfers uitdrukt, is het niet geheel duidelijk wanneer een getal een sterke of zwakke plaatsverbondenheid aanduidt. Desondanks is te verwachten dat de plaatsverbondenheid in Paddepoel hoogstwaarschijnlijk zwak is, omdat er meer factoren zijn die een negatieve invloed hebben op de plaatsverbondenheid in Paddepoel (criminaliteit, huurders, sociale leefomgeving en leefbaarheid) dan factoren die hier een positieve invloed op hebben (laag inkomen, fysieke leefomgeving).

Hypothese deelvraag 2: wat beïnvloedt volgens de bewoners van de wijk Paddepoel hun plaatsverbondenheid met de wijk? De hypothese is dat de bewoners van Paddepoel geen aspecten zullen benoemen die volgens de wetenschappelijke literatuur geen onderdeel vormen van plaatsverbondenheid, omdat plaatsverbondenheid goed beschreven wordt in de wetenschappelijke literatuur.

Hypothese deelvraag 3: is de plaatsverbondenheid van de bewoners van Paddepoel met de wijk veranderd sinds de toename in het aantal studenten? De hypothese is dat de plaatsverbondenheid van de bewoners van Paddepoel met de wijk veranderd is sinds de toename in het aantal studenten. Door studentificatie kunnen er veranderingen ontstaan in de sociale, fysieke, economische en culturele dimensies van de wijk (Tyler, 2008; Smith en Holt, 2007). Veranderingen in deze dimensies zorgen voor veranderingen in de leefbaarheid, plaatsidentiteit, plaatsafhankelijkheid en sociale cohesie, en daarmee voor een verandering in de plaatsafhankelijkheid (Tyler, 2008; Greif, 2009; Smith en Holt, 2007; Scannell en Gifford, 2009; Brown et al., 2003).

Hypothese hoofdvraag: wat is de invloed van de toename in het aantal studenten in de wijk Paddepoel op de plaatsverbondenheid van de bewoners van de wijk? De hypothese is dat de invloed van de toename in het aantal studenten in Paddepoel op de plaatsverbondenheid van de bewoners negatief is. De sociale, fysieke, economische en culturele dimensies van een plaats (in dit geval Paddepoel) worden grotendeels negatief beïnvloed door een toename in het aantal studenten in de wijk (Tyler, 2008; Smith en Holt, 2007). Deze negatieve veranderingen in de vier dimensies werken door in de leefbaarheid, plaatsidentiteit, plaatsafhankelijkheid en sociale cohesie van een plaats, en beïnvloeden daarmee de plaatsverbondenheid van de bewoners van die plaats negatief (Tyler, 2008; Greif, 2009; Smith en Holt, 2007).

4 Onderzoeksmethode

4.1 Dataverzameling

4.1.1 De onderzoeksinstrumenten

Tijdens dit onderzoek is gebruikgemaakt van enquêtes en interviews. Deze methode wordt *mixed methods* genoemd, en is gebruikt om de voordelen van kwalitatieve en kwantitatieve data zo goed mogelijk te benutten (Creswell en Creswell, 2009). Een voordeel van kwantitatief onderzoek is dat de resultaten betrouwbaar, valide en te generaliseren zijn (Dowd, 2018). Het voordeel van kwalitatief onderzoek is dat het goede beschrijvende data oplevert over de studentificatie en plaatsverbondenheid (FoodRisc Resource Centre, 2018). Daarnaast kan kwalitatief onderzoek helpen bij het interpreteren, contextualiseren en uitleggen van de kwantitatieve resultaten, en helpt bij het onderzoeken van eventuele onverwachte kwantitatieve resultaten (FoodRisc Resource Centre, 2018). Het gebruik van *mixed methods* draagt bij aan het verkrijgen van verrijkende, veelzijdige data (Wisdom en Creswell, 2013).

Het doel van de enquête is om de plaatsverbondenheid van de bewoners van Paddepoel te meten (deelvraag 1: wat is de huidige plaatsverbondenheid van de bewoners van de wijk Paddepoel met de wijk?) en inzicht te geven in welke aspecten volgens de bewoners het meeste bijdragen aan hun plaatsverbondenheid (deelvraag 2: wat beïnvloedt volgens de bewoners van de wijk Paddepoel hun plaatsverbondenheid met de wijk?). De vier dimensies waar studentificatie invloed op heeft (sociale, culturele, fysieke en economische) (Smith en Holt, 2007; Tyler, 2008) zijn niet behandeld in de enquête, maar enkel in de interviews. Desondanks is er in de enquête een aantal vragen gesteld over de demografische structuur in de wijk, om op die manier te kijken of de bewoners van Paddepoel merken dat er sprake is van studentificatie in de wijk. Demografische structuur valt volgens Smith en Holt (2007) onder de sociale dimensie, maar omdat er in de enquête slechts enkele vragen over de demografische structuur in de wijk bevat, is dit niet gebruikt om uitspraken te doen over de sociale dimensie in de wijk.

Ook de interviews zorgen voor informatie over welke aspecten volgens de bewoners van Paddepoel invloed op hun plaatsverbondenheid hebben (deelvraag 2: wat beïnvloedt volgens de bewoners van de wijk Paddepoel hun plaatsverbondenheid met de wijk?), en of hun plaatsverbondenheid in de afgelopen jaren is veranderd (deelvraag 3: is de plaatsverbondenheid van de bewoners van Paddepoel met de wijk verandert sinds de toename in het aantal studenten?). Dit laat zien of de studentificatie invloed heeft (gehad) op de plaatsverbondenheid van de bewoners van Paddepoel. De hoofd- en deelvragen worden beantwoord door het combineren van de resultaten van de enquêtes, interviews en literatuurstudie. Daarnaast laat de literatuurstudie zien of de resultaten van dit onderzoek overeenkomen met de resultaten uit andere onderzoeken.

4.1.2 Operationalisatie enquête

Introductie

De enquête is opgedeeld in vijf delen. Het eerste deel is een introductie, waarbij de respondent kan lezen wat het onderzoek inhoudt en welke rechten hij/zij heeft. Ook staan de contactgegevens van de onderzoeker erin.

Studentificatie

Het tweede deel gaat over studentificatie in Paddepoel. In dit deel van de enquête is gevraagd naar de demografische structuur in de wijk en de mening van de respondent over de toename in het aantal studenten in de wijk. Dit is gedaan door vragen zoals 'ik merk dat er in de laatste jaren meer studenten zijn komen wonen in Paddepoel', 'ik merk dat er in Paddepoel te veel studenten wonen', 'ik zou graag meer contact willen hebben met studenten in Paddepoel' en 'ik ben blij met de komst van studenten

in Paddepoel'. Via dit deel is deelvraag 2 (wat beïnvloedt volgens de bewoners van de wijk Paddepoel hun plaatsverbondenheid met de wijk?) beantwoord.

Plaatsverbondenheid

Het derde deel van de enquête focust op de plaatsverbondenheid met Paddepoel. Zo is er gevraagd of de respondent zich verbonden en vertrouwd met Paddepoel voelt, maar ook of de respondent naar eigen zeggen genoeg sociale contacten in Paddepoel heeft. Deze vragen zijn gebaseerd op de definities van vertrouwdheid met een plaats (*place familiarity*) (Raymond et al., 2010) en verbinding met een plaats, welke onderdeel uitmaken van iemands plaatsverbondenheid (Scannell en Gifford, 2009). De vraag of de respondent liefde voor Paddepoel voelt is gebaseerd op het concept van *topophilia* van Tuan (1977) wat sterk gelinkt is aan plaatsverbondenheid. De vraag of de respondent positieve herinneringen aan Paddepoel heeft is gebaseerd op de uitleg van vertrouwdheid met een plaats door Raymond et al. (2010). Ook is in dit deel van de enquête gevraagd naar vormen van overlast (geluidsoverlast, afval) en of Paddepoel een prettige wijk is, omdat deze de fysieke en sociale aspecten en de leefbaarheid van de wijk belichten, welke invloed hebben op iemands plaatsverbondenheid.

Via dit deel is deelvraag 1 (wat is de huidige plaatsverbondenheid van de bewoners van de wijk Paddepoel met de wijk?) en 2 (wat beïnvloedt volgens de bewoners van de wijk Paddepoel hun plaatsverbondenheid met de wijk?) beantwoord.

Keuzeprocess

Het vijfde deel van de enquête gaat over het keuzeprocess met betrekking tot de komst van de studenten. Was de respondent naar eigen zeggen voldoende betrokken in dit keuzeprocess? Heeft de respondent de tijd gehad om te kunnen wennen aan het idee van de toename in het aantal studenten? Brown en Perkins (1992) stellen dat het in de pre-verstoringsfase, de fase voordat de studentificatie plaatsvindt, belangrijk is om te anticiperen op de komende veranderingen, waardoor de verstoring zo geleidelijk mogelijk kan plaatsvinden. Het tijdig en goed informeren van de bewoners van Paddepoel kan helpen de bewoners te laten anticiperen op de studentificatie, waardoor zij kunnen wennen aan het idee van een toename in studenten in de wijk.

Op deze manier is onderzocht of de bewoners van Paddepoel voldoende betrokken zijn geweest in het keuzeprocess, en of ze tijd hebben gehad om te wennen aan het idee. Dit kan de Gemeente Groningen laten zien of zij de bewoners hierin op tijd en voldoende hebben betrokken. Daarnaast toont het aan of het keuzeprocess met betrekking tot de komst van de studenten invloed heeft op de plaatsverbondenheid van de bewoners van Paddepoel (deelvraag 2: wat beïnvloedt volgens de bewoners van de wijk Paddepoel hun plaatsverbondenheid met de wijk?).

Controlevariabelen

Het zesde, en laatste deel van de enquête bevat de controlevariabelen. Kingdon en Knight (2003) laten weten dat het belangrijk is om demografische en sociale variabelen, zoals geslacht en leeftijd, te gebruiken bij een onderzoek. Daarnaast is ook gevraagd naar het aantal jaren dat de respondent in Paddepoel woont. Alegre en Juaneda (2006) stellen dat hoe meer ervaring iemand heeft met een plaats (bijvoorbeeld door er lange tijd te wonen), hoe sterker de plaatsverbondenheid met deze plaats. Volgens het Economic and Social Research Council (2014) heeft de hoogst afgeronde opleiding ook invloed op dit soort resultaten. Daarom worden geslacht, leeftijd, aantal jaren dat de respondent in Paddepoel woont, en de hoogst afgeronde opleiding gebruikt als controlevariabelen. Daarnaast kunnen de respondenten in dit deel van de enquête hun vragen en opmerkingen opschrijven.

4.1.3 Operationalisatie interview

Het interview is een semigestructureerd interview, waarbij gebruik is gemaakt van een vooraf geschreven lijst met vragen en onderwerpen, om op die manier in elk interview ongeveer dezelfde

onderwerpen te kunnen bespreken. Desondanks is er ook ruimte voor eigen toevoegingen van de respondent, en dient het interview formulier (zie Bijlage 1) vooral als leidraad.

Introductie

Het interview bestaat uit vijf delen. Het eerste deel is een introductie, waarbij de respondent hoort waarom dit interview gedaan wordt, wat het onderzoek inhoudt, dat de respondent nooit verplicht is vragen te beantwoorden en zich altijd mag terugtrekken. Daarnaast is er in de introductie besproken dat de gegevens vertrouwelijk worden behandeld en de respondent anoniem zal blijven gedurende het hele onderzoek. Aan het einde van de introductie is gevraagd of de respondent toestemming geeft voor het maken van een geluidsopname van het interview. Pas nadat hier toestemming voor gegeven is start de opname van het interview.

Introductievragen

Het tweede deel bestaat uit zogenaamde 'introductievragen', waarbij de respondent zichzelf mag voorstellen (leeftijd, huishoudsamenstelling), er gevraagd is of de respondent zelf ook student is (geweest), wanneer en waarom de respondent in Paddepoel is komen wonen en of de respondent altijd in dezelfde woning in Paddepoel heeft gewoond. Deze vragen helpen niet alleen om een beeld te scheppen van de respondent, maar ook om een vertrouwensband te creëren. Ook kan er daardoor in de analyse gekeken worden of deze aspecten (leeftijd, zelf student geweest, aantal woonjaren in Paddepoel, etc.) ook zorgen voor verschillen in plaatsverbondenheid en verwachtingen van de studentificatie.

Hoe meer ervaring iemand heeft met een plaats (bijvoorbeeld door er lange tijd te wonen), hoe sterker de plaatsverbondenheid met deze plaats (Alegre en Juaneda, 2006). Het vragen naar het aantal woonjaren in Paddepoel geeft inzicht in de plaatsverbondenheid van de respondent. Ook geeft dit deel inzicht in waarom de respondent ervoor gekozen heeft om in Paddepoel te wonen, en of de respondent ook een voorkeur voor Paddepoel als woonplaats heeft.

Plaatsverbondenheid

Het derde deel van het interview gaat over de plaatsverbondenheid van de respondent. De respondent is gevraagd een beschrijving te geven van Paddepoel, wat voor soort mensen er wonen en wat typische kenmerken van Paddepoel zijn. Dit helpt om een beeld te creëren van de plaatsverbondenheid van de respondent met zijn/haar wijk, omdat het beeld dat iemand heeft van zijn/haar wijk de plaatsverbondenheid van die persoon met deze wijk beïnvloedt.

Er is gevraagd naar de woonervaring, leefbaarheid (veiligheid, buurtgevoel, overlast, schone wijk, prettig om te wonen), sociale contacten binnen de wijk en eventuele herinneringen aan deze wijk (zowel positief als negatief). Daarnaast is de respondent gevraagd of hij/zij zich thuis voelt in de wijk, liever ergens anders dan in Paddepoel zou willen wonen, en of hij/zij zichzelf ook zou omschrijven als een typische bewoner van Paddepoel ('Paddepoelster'). Dit belicht de eventuele plaatsidentiteit van de respondent, het onderdeel 'cognitie', wat onderdeel vormt van de dimensie 'psychologische processen'. Hetzelfde geldt voor de herinneringen van de respondent aan Paddepoel. Positieve herinneringen dragen bij aan een sterke plaatsverbondenheid, terwijl negatieve herinneringen juist bijdragen aan een zwakke plaatsverbondenheid (Scannell en Gifford, 2009). Het niet willen verhuizen duidt op een sterke plaatsverbondenheid doordat het een affectieve band met de wijk toont. Het onderdeel 'affectie' vormt een onderdeel van de dimensie 'psychologische processen' (Ibid., 2009). Dit helpt om een beeld te schetsen van de plaatsverbondenheid van de respondent. De ervaring met een wijk, de leefbaarheid, sociale contacten en herinneringen aan de wijk hebben invloed op iemands plaatsverbondenheid (Manzo, 2005; Scannell en Gifford, 2009; Greif, 2009; Alegre en Juaneda, 2006; Tyler, 2008).

Als laatste is de respondent gevraagd of hij/zij zich inzet voor de wijk, bijvoorbeeld door vrijwilligerstaken, buurtbijeenkomsten, het organiseren van activiteiten of het schoonhouden van de wijk. Wanneer iemand zich inzet voor een plaats duidt dit over het algemeen op een affectieve band

met deze plaats. Dit kan daarom duiden op een sterke plaatsverbondenheid (Scannell en Gifford, 2009).

Hierbij worden dus de drie dimensies van het *PPP-framework of Place Attachment* van Scannell en Gifford (2009) besproken: persoon, psychologische processen en plaats. Dit zal helpen om meer diepgang te creëren voor de beantwoording van deelvraag 1 (wat is de huidige plaatsverbondenheid van de bewoners van de wijk Paddepoel met de wijk?) en deelvraag 2 (wat beïnvloedt volgens de bewoners van de wijk Paddepoel hun plaatsverbondenheid met de wijk?).

Studenten

Het vierde deel gaat over de studenten. De respondent wordt gevraagd welk beeld hij/zij heeft van studenten (gedrag, binding met de wijk, leefstijl) en of hij/zij eerder in de buurt van studenten heeft gewoond (en of dit beviel). Dit geeft inzicht in de ervaring die de respondent met studenten heeft. Volgens Oskamp (1991) kan een ervaring met een fenomeen (bijvoorbeeld studenten) invloed hebben op hoe het individu de nieuwe situatie (de toename in studenten) zal beoordelen.

Daarnaast is er gevraagd wanneer de respondent voor het eerst hoorde over de geplande studentenhuisvesting, en hoe hij/zij dit te horen kreeg. Dit geeft inzicht in de pre-verstoringsfase, de fase waarin het volgens Brown en Perkins (1992) belangrijk is dat men kan anticiperen op komende veranderingen. Hierdoor kan de verandering zo geleidelijk mogelijk plaatsvinden (Ibid., 1992). Het geeft inzicht in hoe de studentificatie ervaren wordt door de bewoners van Paddepoel, en of zij naar eigen zeggen voldoende op deze veranderingen konden anticiperen.

Zoals beschreven staat in het theoretisch kader, zijn de directe en indirecte problemen die gepaard gaan met studentificatie in te delen in vier categorieën: de sociale, economische, culturele en fysieke dimensie (Smith en Holt, 2007). Daarom is de respondent gevraagd of hij/zij het idee heeft dat de wijk is veranderd door de toename in studenten, en waarin hij/zij dat wel/niet merkt. Hierbij zijn de sociale dimensie (demografie, criminaliteit, welzijn, sociale cohesie), economische dimensie (vraag en aanbod in goederen/diensten), culturele dimensie (geluidsoverlast, antisociaal gedrag, meer politie/ambulance), fysieke dimensie (meer afval op straat, slecht onderhouden tuinen, vandalisme) en de leefbaarheid besproken worden.

Daarnaast is de respondent gevraagd naar zijn/haar verwachting van de toename in studenten, en waarom hij/zij bepaalde verwachtingen heeft. Ook is gevraagd naar het contact die de respondent met de studenten heeft. De verwachtingen en ervaringen van respondenten geven inzicht in eventuele discours, vooroordelen, stereotypen, *othering* en persoonlijke ervaring. Deze aspecten kunnen invloed hebben op hoe een persoon omgaat met een andere groep, in dit geval de studenten (Staszak, 2009; Holloway en Hubbard, 2001; Brown, 1986; Oskamp, 1991), en de studentificatie die plaatsvindt in Paddepoel.

Daarnaast is de respondent gevraagd of hij/zij zich prettiger voelde in de wijk voor de toename in het aantal studenten. Dit laat zien wat de invloed is van de studentificatie op de plaatsverbondenheid van de respondent, en helpt daarmee in het beantwoorden van deelvraag 3 (is de plaatsverbondenheid van de bewoners van Paddepoel met de wijk verandert sinds de toename in het aantal studenten?) en de hoofdvraag (wat is de invloed van de toename in het aantal studenten in de wijk Paddepoel op de plaatsverbondenheid van de bewoners van de wijk?).

Als laatste is er gevraagd of de respondent denkt dat Gemeente Groningen iets had kunnen doen om de ervaring van de toename in het aantal studenten positiever te maken voor andere bewoners, bijvoorbeeld door voorlichtingen te geven. Ook dit geeft inzicht in de pre-verstoringsfase, en kan helpen om aanbevelingen voor soortgelijke situaties te maken.

Contact tussen respondent en student(en)

Het vijfde en laatste deel van het interview gaat over hoe de respondent denkt dat het contact tussen student en niet-student er idealiter uit zou zien, welke groep zich moet aanpassen om die situatie te creëren, en of de respondent tips heeft over hoe met eventuele gevolgen kan worden omgegaan. Als laatste is gevraagd wie eventueel contact tussen student en niet-student zou moeten stimuleren. Dit

onderdeel kan helpen om aanbevelingen voor soortgelijke situaties te maken, en geeft inzicht in hoe het nu verder kan en moet, en wie daarin een rol (kunnen) spelen.

4.2 Respondenten

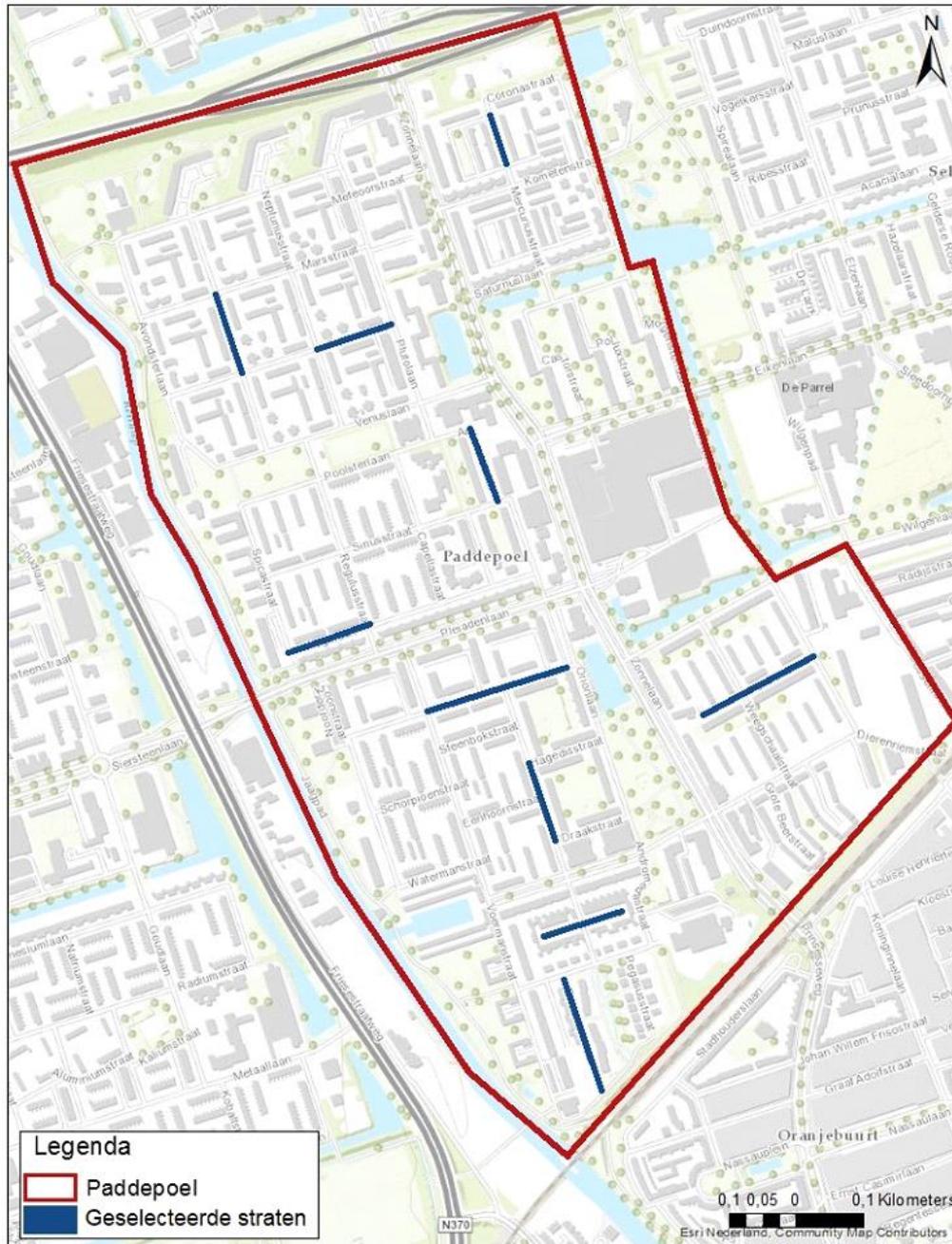
4.2.1 De onderzoekspopulatie

Voor de selectie van de onderzoekspopulatie is ervan uitgegaan dat de mensen die in de wijk waarin de studentificatie plaatsvindt, meer gevolgen ondervinden dan de mensen die niet in deze wijk wonen. Daarom is besloten om de bewoners van de wijk Paddepoel te benaderen. Om de onderzoekspopulatie te onderzoeken is er een steekproef van individuen genomen. De geselecteerde individuen in het onderzoek wonen allemaal in Paddepoel, aan de geselecteerde straten (zie figuur 7). De straten zijn geselecteerd met als doel dat de steekproef het meest representatief zijn voor de onderzoekspopulatie.

4.2.2 De wervingsprocedure

De geselecteerde individuen zijn benaderd via een contactbrief (zie Bijlage 2). Deze contactbrief is in verschillende straten in Paddepoel, welke op gestratificeerde wijze geselecteerd zijn, gepost (zie figuur 7).

Figuur 7: straten in Paddepoel die geselecteerd zijn voor het ontvangen van een enquête.

Bron: De Haas (2019) gemaakt in ESRI ArcGIS.

Via de contactbrief (zie Bijlage 2) konden de bewoners kennismaken met het onderwerp en het onderzoek. Ook hadden ze de tijd om te overwegen of zij mee willen doen aan het onderzoek. Naast de contactbrief ontvingen de bewoners ook een enquête (zie Bijlage 3). In de contactbrief is gevraagd aan de bewoners of zij deze enquête willen invullen, en is uitgelegd dat de enquête na 7 dagen zou worden opgehaald. De enquêtes zijn opgehaald tussen 17:00 en 21:00, omdat verwacht werd dat de meeste respondenten dan thuis waren. Daarnaast zijn, toen de ingevulde enquêtes werden opgehaald, er afspraken gemaakt voor diepte-interviews met de bewoners die hieraan wilden meewerken.

Van elk huishouden is bijgehouden of de bewoner(s) wel of niet mee wilden werken aan het onderzoek, of op dat moment niet thuis waren. Deze informatie is alleen toegankelijk voor de onderzoeker. Wanneer de bewoner(s) niet thuis waren, kwam de onderzoeker op een ander moment terug om de enquêtes op te halen en eventueel een afspraak te maken voor een interview.

Van de adressen die een enquête hebben ontvangen was 5% niet bereikbaar bij de eerste, tweede en derde keer dat de onderzoeker langskwam, wilde 37% de enquête niet invullen, en was ongeveer 10% vergeten de enquête in te vullen. Bij de bewoners die waren vergeten om de enquête in te vullen zijn de ingevulde enquêtes op een later moment opgehaald. Omdat slechts een klein deel van de benaderde bewoners onbereikbaar was, is de verwachting dat alle enquêtes waarvan de respondent de enquête wilde invullen, zijn opgenomen in dit onderzoek. Het is onbekend hoeveel invloed dit heeft op de resultaten van dit onderzoek.

Uiteindelijk zijn er 182 ingevulde enquêtes verzameld, en zijn er 6 interviews gehouden met 8 respondenten. Van deze 8 respondenten staan de gegevens in Bijlage 4. Bij één van de interviews was er een afspraak gemaakt met één respondent. Uiteindelijk voegden een dochter en schoonzoon zich ook bij het interview. Alle respondenten, van zowel de enquêtes als de interviews, zijn bewoners van Paddepoel met een leeftijd van minimaal 18 jaar.

4.3 Analyse

De data van de enquêtes is geanalyseerd in SPSS. In de enquête beoordelen respondenten meerdere aspecten van plaatsverbondenheid, studentificatie en het keuzeproces van de bewoners van Paddepoel met betrekking tot de studentificatie met behulp van een Likertschaal. Deze Likertschaal loopt van 1 (helemaal mee oneens) tot 10 (helemaal mee eens). De data is behandeld als ratiovariabelen, ondanks dat er gebruik is gemaakt van een Likertschaal. Volgens V. A. Venhorst (persoonlijke communicatie, 2018, oktober) mag een Likertschaal behandeld worden als ratiovariabele wanneer de Likertschaal 10 punten heeft, wat in dit onderzoek het geval is. Dit mag volgens V. A. Venhorst (Ibid., 2018) omdat een schaal van 1 tot 10 zo natuurlijk aanvoelt voor mensen in Nederland, dat men ervan uit mag gaan dat het verschil tussen bijvoorbeeld 5 en 10 even groot aanvoelt voor de respondenten als het verschil tussen 'neutraal' en 'helemaal mee eens'.

De gemiddelde plaatsverbondenheid van de bewoners van Paddepoel (deelvraag 1: wat is de huidige plaatsverbondenheid van de bewoners van de wijk Paddepoel met de wijk?) is gemeten door alle enquêtevragen die over plaatsverbondenheid gaan (zie 4.1.2 *Operationalisatie enquête* en Bijlage 3) samen te voegen en hieruit het gemiddelde te berekenen. Al deze enquêtevragen zijn gebaseerd op de bestaande wetenschappelijke literatuur (zie 3.2 *Plaatsverbondenheid*), en kunnen, wanneer gecombineerd, een goed beeld geven van de huidige plaatsverbondenheid van de bewoners van Paddepoel.

Door Pearson's r te gebruiken is de lineaire correlatie gemeten tussen de verschillende deelvragen over plaatsverbondenheid en de gemiddelde plaatsverbondenheid (Van Heijst, 2019a). Op deze manier is onderzocht welke aspecten van plaatsverbondenheid volgens de bewoners van Paddepoel de grootste invloed hebben op hun plaatsverbondenheid (deelvraag 2: wat beïnvloedt volgens de bewoners van de wijk Paddepoel hun plaatsverbondenheid met de wijk?). De grootte van de correlatiecoëfficiënt wordt geïnterpreteerd zoals is aangegeven in tabel 6.

Tabel 6: interpretatie van de correlatiecoëfficiënt.

Correlatiecoëfficiënt	Betekenis
0.00 – 0.30	nauwelijks of geen correlatie
0.30 – 0.50	lage of zwakke correlatie
0.50 – 0.70	middelmatige correlatie
0.70 – 0.90	hoge of sterke correlatie
0.90 – 1.00	zeer hoge of zeer sterke correlatie

Bron: Van Heijst (2019).

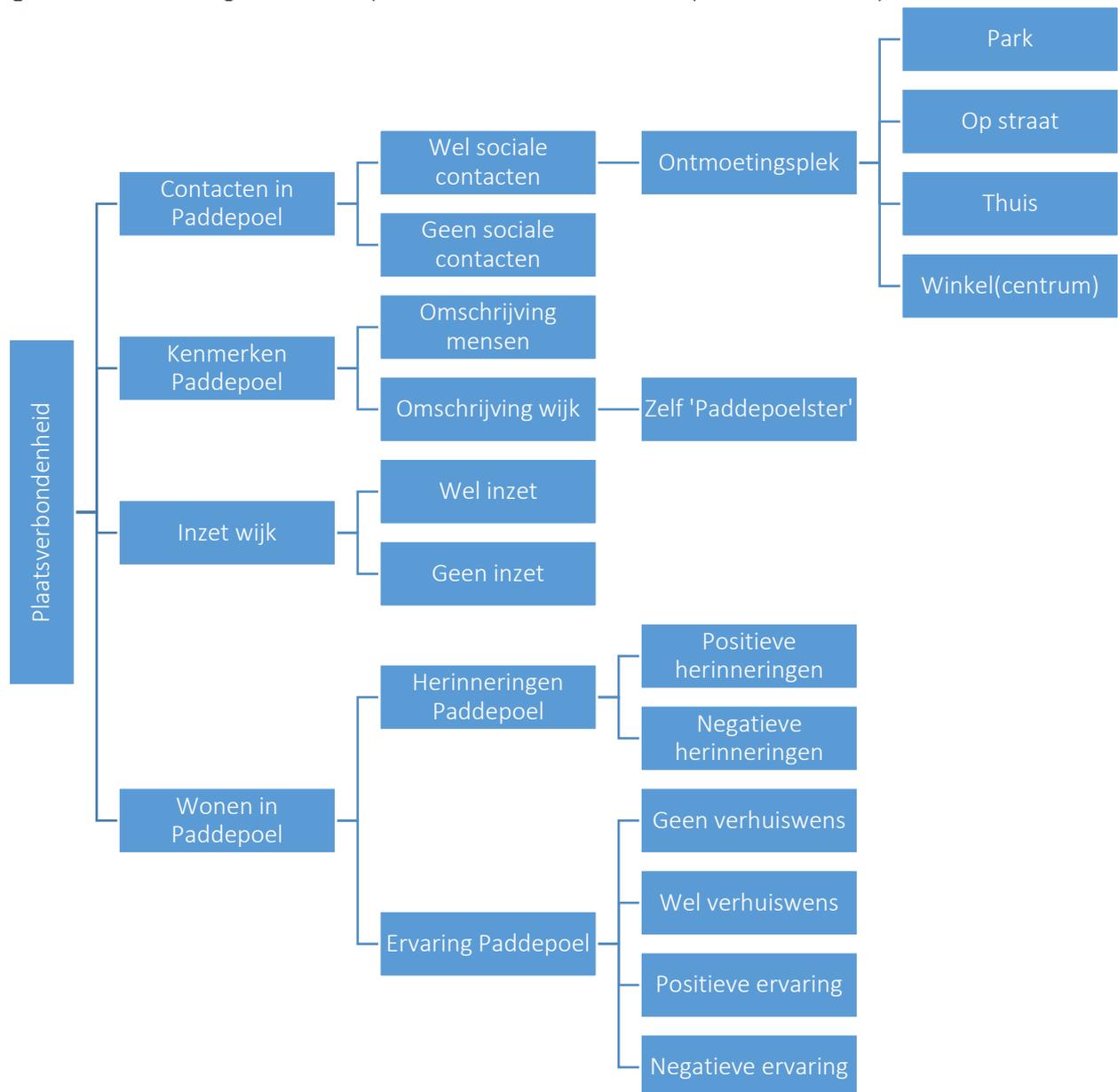
Daarnaast is er aan de hand van meervoudige lineaire regressie onderzocht of er een oorzakelijk verband bestaat tussen de gemiddelde plaatsverbondenheid en gemiddelde studentificatie, en tussen gemiddelde plaatsverbondenheid en het gemiddelde van het keuzeproces met betrekking tot de komst van de studenten. Ook dit helpt om te onderzoeken welke aspecten volgens de bewoners van

Paddepoel invloed hebben op hun plaatsverbondenheid (deelvraag 2: wat beïnvloedt volgens de bewoners van de wijk Paddepoel hun plaatsverbondenheid met de wijk?).

De interviews zijn getranscribeerd en gecodeerd. Dit helpt om de inhoud en resultaten van de interviews overzichtelijker weer te geven, en maakt het makkelijker om relaties tussen verschillende onderwerpen te analyseren. Door het analyseren is onderzocht wat de plaatsverbondenheid van de bewoners van Paddepoel is en wat invloed heeft op hun plaatsverbondenheid, wat diepgang geeft aan deelvraag 1 (wat is de huidige plaatsverbondenheid van de bewoners van de wijk Paddepoel met de wijk?) en deelvraag 2 (wat beïnvloedt volgens de bewoners van de wijk Paddepoel hun plaatsverbondenheid met de wijk?). Daarnaast helpt het analyseren bij het onderzoeken wat de invloed is van de studentificatie op de plaatsverbondenheid van de bewoners van Paddepoel is, en helpt daarmee in het beantwoorden van deelvraag 3 (is de plaatsverbondenheid van de bewoners van Paddepoel met de wijk verandert sinds de toename in het aantal studenten?) en de hoofdvraag (wat is de invloed van de toename in het aantal studenten in de wijk Paddepoel op de plaatsverbondenheid van de bewoners van de wijk?).

De codes zijn tot stand gekomen door de wetenschappelijke theorie te gebruiken, welke beschreven zijn in *3 Theoretisch kader*, om zo verschillende begrippen en theorieën met elkaar te verbinden. Na het transcriberen van de interviews zijn de interviews gecodeerd op basis van de codes die gebaseerd zijn op de bestaande wetenschappelijke theorie. Wanneer tijdens het coderen bleek dat er bepaalde codes misten, onnodig bleken, of eventuele uitbreiding nodig hadden, werden de *code trees* waar nodig aangepast. Dit was bijvoorbeeld het geval bij de *code tree* die werd gebruikt om de plaatsverbondenheid van de respondenten met Paddepoel te analyseren (zie figuur 8).

Figuur 8: code tree die gebruikt is om plaatsverbondenheid van de respondenten te analyseren.

Bron: De Haas (2019) op basis van Scannell en Gifford (2009); Smith en Holt (2007); Perking en Long (2002); Devine-Wright en Cayton (2010); Greenbaum (1982).

De bovenstaande *code tree* had na het maken van codes op basis van de bestaande wetenschappelijke literatuur geen aparte codes voor 'positieve herinneringen' en 'negatieve herinneringen', maar slechts de code 'herinneringen Paddepoel'. Bij het coderen op basis van de eerste *code trees* bleek het noodzakelijk om de code 'herinneringen Paddepoel' op te splitsen in 'positieve herinneringen' en 'negatieve herinneringen', omdat dit uiteindelijk van grote invloed kan zijn op iemands plaatsverbondenheid. Daarna zijn de interviews gecodeerd op basis van de vernieuwde *code trees*. De gebruikte codes zijn te vinden in Bijlage 5.

4.4 Ethische aspecten

Gedurende dit onderzoek is getracht om te voldoen aan verschillende ethische thema's die door Hennink et al. (2011) erkent worden als de thema's waaraan een onderzoeker zich moet houden:

- Alle respondenten zijn op een begrijpelijke en correcte manier geïnformeerd over het onderzoek via de contactbrief (zie Bijlage 2), de introductie van de enquête (zie Bijlage 3) en

de introductie van het interview (zie Bijlage 3). In de contactbrief die de bewoners hebben ontvangen was onder andere uitgelegd wat het onderzoek inhoudt en wat het betekent om mee te doen aan het onderzoek. Er is in beschreven dat wanneer zij meedoen met het onderzoek, ze altijd anoniem zullen blijven, dat ze altijd uit het onderzoek mogen stappen en niet verplicht zijn om vragen te beantwoorden. Daarnaast zijn de contactgegevens van de onderzoeker erin genoemd. Voorafgaand aan de interviews moesten de respondenten een formulier van *informed consent* ondertekenen (zie Bijlage 6). In dit formulier stond dat het interview zal worden opgenomen, dat de respondent tijdens het hele onderzoek anoniem zal blijven, en dat de respondent zich altijd mag terugtrekken uit het onderzoek. Daarnaast is beschreven in het formulier dat de respondent er altijd voor mag kiezen om vragen niet te beantwoorden. Hierdoor kon de respondent vervolgens beslissen of hij/zij mee wil doen aan het onderzoek, wat gebeurde op vrijwillige basis. Dit is in lijn met Hennink et al. (2011).

- Alle respondenten mochten op elk gewenst moment deelname aan het onderzoek stopzetten of weigeren, en hebben de mogelijkheid gekregen om aan te geven op welke wijze zij aan het onderzoek mee willen doen (Ibid., 2011). Respondenten konden ervoor kiezen om de enquête in te vullen, een interview te geven, beide te doen, of beide niet te doen. Daarnaast is de respondenten meerdere keren verteld dat ze op elk moment mogen stoppen met het onderzoek, hadden zij de keuze om het interview te laten opnemen door een geluidsrecorder, en zijn de contactgegevens van de onderzoeker met de respondenten gedeeld zodat zij de onderzoeker te allen tijde kunnen bereiken om aan te geven dat ze zich willen terugtrekken. Hierover werden zij meerdere keren geïnformeerd (via de contactbrief, de introductie van de enquête en de introductie van het interview).
- Door de enquêtes bij de mensen thuis te bezorgen en later op te halen, en de interviews bij de respondenten te laten plaatsvinden, is ervoor gezorgd dat de respondent nooit het huis uit hoefden om mee te doen aan dit onderzoek, en daarvoor zijn/haar vertrouwde omgeving niet hoefde te verlaten. Dit is in lijn met Hennink et. al. (2011), die stellen dat de onderzoeker de risico's voor de respondent tot een minimum moet beperken.
- De respondenten zijn anoniem gebleven tijdens dit onderzoek door het gebruik van pseudoniemen en het wegfilteren van (gevoelige) persoonlijke informatie uit de transcripten. Hierdoor is de anonimiteit van de respondenten gewaarborgd. Dit is versterkt doordat de geluidsopnames van de interviews alleen door de onderzoeker beluisterd kunnen worden doordat ze in een map met wachtwoord op een computer staan die alleen voor de onderzoeker toegankelijk is. Daarnaast zijn de geluidsopnames en transcripten na het onderzoek vernietigd. De ingevulde enquêtes zijn na het onderzoek ook vernietigd, en zijn tot die tijd bewaard op een plaats waar alleen de onderzoeker toegang tot heeft. Op deze manier is de onderzoeker betrouwbaar omgegaan met de verkregen data. Ook dit is in lijn met Hennink et. al. (2011), die stellen dat de onderzoeker de anonimiteit van de respondenten moet waarborgen en de onderzoeker betrouwbaar moet omgaan met de verkregen data.

4.5 Positionaliteit

Positionaliteit, de houding of (sociaaleconomische) positie van de onderzoeker ten opzichte van het onderzoek en de participanten, kan een grote invloed hebben op het onderzoek en de kennis die daarbij geproduceerd wordt (Coghlan en Brydon-Miller, 2014; Ganga en Scott, 2006).

Omdat dit onderzoek over studentificatie in Paddepoel gaat, en de onderzoeker student is maar niet in Paddepoel woont, kan dit een enigszins negatieve invloed hebben op het onderzoek.

Ganga en Scott (2006) leggen uit dat wanneer de onderzoeker geen insider is, en in dit geval dus niet in Paddepoel woont, respondenten de neiging hebben om minder informatie te delen met de onderzoeker. Dit komt omdat mensen eerder geneigd zijn om insiders meer informatie te geven dan outsiders (Ibid., 2006).

Daarnaast kan het zo zijn dat de respondenten bepaalde meningen voor zich houden, bijvoorbeeld zeer negatieve meningen over studenten, omdat de onderzoeker ook student is en de respondenten

dit weten. Het is mogelijk dat de respondenten liever niet 'onaardig' over willen komen door bijvoorbeeld 'de student' af te vallen of te beschuldigen, omdat ze weten dat ze dit bespreken met iemand die zelf student is.

Desondanks is er tijdens dit onderzoek niet gemerkt dat de respondenten informatie achterhielden. Alle vragen in de enquêtes en interviews zijn beantwoord, en respondenten leken telkens eerlijk te zijn. Zo was er een aantal respondenten die 'de student' negatief omschreven, ondanks dat ze wisten dat de onderzoeker student is. Desalniettemin is het natuurlijk mogelijk dat respondenten informatie achter hebben gehouden, niet eerlijk zijn geweest, en wel beïnvloed zijn door het feit dat de onderzoeker student is.

5 Resultaten

5.1 Steekproefvalidatie

Tabel 7 toont de beschrijvende statistiek van de respondenten uit dit onderzoek.

Tabel 7: beschrijvende statistiek respondenten.

	N	Minimum	Maximum	Gemiddelde	Std. Deviatie
Leeftijd	182	23	88	54,92	19,396
Geslacht	181	0	1	0,48	0,501
Aantal woonjaren in Paddepoel	182	1	65	20,85	15,376
Hoogst afgeronde opleiding	182	0	3	1,62	0,838
Geldig N (Listwise)	181				

Bron: De Haas (2019).

De gemiddelde respondent is 54,92 jaar oud (SD = 19,369), en woont 20,85 jaar in Paddepoel (SD = 16,376) (tabel 7). Tabel 8 laat de percentages mannen en vrouwen zien uit de steekproef, Paddepoel, Gemeente Groningen, Selwerd en Vinkhuizen. Selwerd en Vinkhuizen zijn, net als Paddepoel, naoorlogse uitbreidingswijken die gebouwd zijn in de jaren zestig en zeventig (Basismonitor Groningen, 2018). Daarnaast hebben Vinkhuizen en Selwerd overeenkomsten met Paddepoel op het gebied van sociale cohesie, leefbaarheid, voorzieningen, veiligheid en fysieke leefomgeving (Basismonitor Groningen, 2019; Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties, 2018).

Tabel 8: geslacht bewoners.

	% Mannen	% Vrouwen
Gemeente Groningen	49,99	50,01
Vinkhuizen	48,83	51,17
Selwerd	49,77	50,23
Paddepoel	48,37	51,63
Respondenten	51,9	48,1

Bron: De Haas (2019) op basis van Centraal Bureau voor Statistiek (2019a).

De percentages mannen en vrouwen van de steekproef komen erg overeen met de percentages mannen en vrouwen in Paddepoel, Gemeente Groningen, Vinkhuizen en Selwerd (tabel 8). Tabel 9 toont de percentages voor verschillende leeftijdsgroepen van de respondenten, Paddepoel, Gemeente Groningen, Vinkhuizen en Selwerd.

Tabel 9: leeftijden bewoners.

	% 0 tot 15 jaar	% 15 tot 25 jaar	% 25 tot 45 jaar	% 45 tot 65 jaar	% 65 jaar of ouder
Gemeente Groningen	12,13	23,72	30,39	21,39	12,36
Vinkhuizen	12,90	22,42	24,34	20,54	19,72
Selwerd	12,24	28,37	27,36	16,27	15,73
Paddepoel	13,20	19,13	27,25	19,43	21,85
Respondenten	0	2,20	35,71	29,12	32,97

Bron: De Haas (2019) op basis van Centraal Bureau voor Statistiek (2019a).

Hieruit blijkt dat de respondenten uit dit onderzoek relatief oud zijn in vergelijking met de bewoners van Paddepoel, Gemeente Groningen, Vinkhuizen en Selwerd (tabel 9). Tabel 10 toont de hoogst

afgeronde opleiding van de respondenten, Paddepoel, Gemeente Groningen, Vinkhuizen en Selwerd. Het Centraal Bureau voor Statistiek (2019a) deelt hoogst afgeronde opleiding in drie categorieën: laag (niveau basisonderwijs, vmbo-b/k, vmbo-g/t, avo onderbouw, mbo 1), middelbaar (niveau mbo 2, 3 of 4 en havo, vwo bovenbouw) en hoog (niveau hbo, wo, postacademisch en doctoraat).

Tabel 10: hoogst afgeronde opleiding bewoners.

	% Laag	% Middelbaar	% Hoog
Gemeente Groningen	18	44	38
Vinkhuizen	34	45	21
Selwerd	29	45	26
Paddepoel	29	41	29
Respondenten	1.1	58.2	40.7

Bron: De Haas (2019) op basis van Centraal Bureau voor Statistiek (2018b).

De respondenten uit dit onderzoek hebben over het algemeen een hogere opleiding afgerond dan de gemiddelde bewoner van Paddepoel, Gemeente Groningen, Selwerd en Vinkhuizen (tabel 10). De steekproef verschilt dus van de onderzoekspopulatie op het gebied van hoogst afgeronde opleiding en op het gebied van leeftijd. Het is mogelijk dat dit invloed heeft op de representativiteit van de steekproef voor de onderzoekspopulatie. In 7.3 *Reflectie op respondenten*, is het mogelijke effect van dit verschil op de representativiteit van de resultaten geanalyseerd.

5.2 Huidige plaatsverbondenheid van de bewoners

Zoals besproken is in 4.1.1 *De onderzoeksinstrumenten* is deelvraag 1 (wat is de huidige plaatsverbondenheid van de bewoners van de wijk Paddepoel met de wijk?) beantwoord met behulp van de resultaten van de enquêtes. De interviews geven meer diepgang aan de resultaten van de enquête. Zoals beschreven in 4.1.2 *Operationalisatie enquête*, is het derde deel van de enquête gebruikt om deelvraag 1 te kunnen beantwoorden. Alle vragen uit het derde deel van de enquête worden daarvoor gebruikt. Omdat plaatsverbondenheid uit meerdere aspecten bestaat (zie 3.2 *Plaatsverbondenheid*) zijn er meerdere enquêtevragen samengevoegd om op die manier de huidige gemiddelde plaatsverbondenheid van de bewoners van Paddepoel te bepalen (zie 4.3 *Analyse*). Tabel 11 laat het resultaat van deze berekening zien.

Tabel 11: gemiddelde plaatsverbondenheid.

N	Valid	182
	Missing	0
Mean		5,950549451
Std. Deviation		1,343296292

Bron: De Haas (2019).

De huidige gemiddelde plaatsverbondenheid van de bewoners van Paddepoel is 5,95 (SD = 1,34) (zie tabel 11). Zoals beschreven is in 3.2.3 *Leefbaarheid en sociale cohesie* is de huidige leefbaarheid in Paddepoel laag in vergelijking met de Gemeente Groningen, en vele buurten en wijken in de stad (Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties, 2017). Dit kan duiden op een zwakkere plaatsverbondenheid voor de inwoners van Paddepoel. Andere factoren die wijzen op een lage plaatsverbondenheid voor de inwoners van Paddepoel zijn de relatief hoge criminaliteit, sociale leefomgeving en het grote aantal huurwoningen (Van Bijsterveld, 2019, Basismonitor Groningen, 2019 Scannell en Gifford, 2009). De theoretische analyse van de plaatsverbondenheid in Paddepoel is verder uitgewerkt in 3.5 *Hypotheses* onder deelvraag 1. Doordat er geen onderzoek naar plaatsverbondenheid is gedaan die plaatsverbondenheid in cijfers uitdrukt, is het niet geheel duidelijk of 5,95 een sterke of zwakke plaatsverbondenheid is. Desondanks kan men stellen dat de

plaatsverbondenheid in Paddepoel hoogstwaarschijnlijk zwak is en 5,95 een laag gemiddelde op deze schaal omdat de huidige theorie (3.5 *Hypotheses*) hierop wijst.

De resultaten van de interviews komen grotendeels overeen met het resultaat van de enquêtes. Uit de interviews blijkt dat zes van de acht respondenten lieten weten graag uit Paddepoel te willen verhuizen, wat een indicatie geeft van een lage plaatsafhankelijkheid. Zoals besproken in 3.2.1 *Plaatsafhankelijkheid en plaatsidentiteit* gebruikt men plaatsafhankelijkheid om uit te leggen waarom iemand graag dicht bij dezelfde plek wil blijven, terwijl hij/zij andere plekken evalueert om op die manier tot de conclusie te komen dat geen enkele plek beter is dan de plek waar hij/zij verblijft (Trentelman, 2009). Een lage plaatsafhankelijkheid zorgt voor een zwakke plaatsverbondenheid (Scannell en Gifford, 2009) (zie 3.2.2 *Plaatsafhankelijkheid en plaatsidentiteit*). Door het overgrote deel van de respondenten (zes van de acht) wordt Paddepoel als relatief slechter gezien dan andere plekken. De lage plaatsafhankelijkheid van de respondenten zou een verklaring kunnen geven voor de zwakke plaatsverbondenheid van de bewoners van Paddepoel. Daarnaast vertelden zes van de acht respondenten dat ze geen affectie voelen voor Paddepoel. Ook dit is een belangrijk onderdeel van plaatsverbondenheid (Ibid., 2009) (zie 3.2 *Plaatsverbondenheid*). Een lage affectie voor een plaats kan duiden op een zwakke plaatsverbondenheid, wat zou kunnen verklaren waarom de huidige plaatsverbondenheid van de bewoners zwak is. Uit de interviews blijkt ook dat slechts twee respondenten zichzelf zien als een 'Paddepoelster', een typische bewoner van Paddepoel. Dit kan indiceren dat de bewoners van Paddepoel een lage plaatsidentiteit hebben, wat duidt op een zwakke plaatsverbondenheid (Ibid., 2009) (zie 3.2.2 *Plaatsafhankelijkheid en plaatsidentiteit*). Daarnaast geven alle respondenten aan dat er veel verschillende groepjes in de wijk zijn, wat volgens sommige respondenten de oorzaak is voor gebrek aan sociale cohesie:

"Ja, nou geen coherent buurtgevoel. Er is wel een buurtgevoel, maar dat zijn omdat de buurt zo versplinterd is met al die verschillende groepen, de leden van die groepen onderling hebben wel een coherent gevoel met elkaar, maar de groepen onderling hebben nauwelijks samenwerking." – Respondent 6, man, 56 jaar, woont 6,5 jaar in Paddepoel.

Dit komt overeen met de theorie van Greif (2009). Hij legt uit dat een toenemende diversiteit aan groepen mensen in een wijk een negatieve invloed kan hebben op de gemeenschapsverbondenheid (zie 3.2 *Plaatsverbondenheid*). Deze negatieve invloed wordt deels veroorzaakt door de vooroordelen die mensen over bepaalde groepen hebben (Ibid., 2009). Forrest en Kearns (2001) stellen dat wanneer een sociaal systeem gebrek aan sociale cohesie heeft, het een sociaal systeem zal worden met een laag niveau van sociale interactie tussen en binnen de gemeenschap, ongelijke morele waarden, sociale wanorde en een zwakke plaatsverbondenheid (zie 3.2.3 *Leefbaarheid en sociale cohesie*). Dit zou kunnen verklaren waarom de huidige plaatsverbondenheid van de bewoners relatief zwak is.

5.3 Wat beïnvloedt plaatsverbondenheid

Zoals besproken is in 4.1.1 *De onderzoeksinstrumenten* zijn deelvraag 2 (wat beïnvloedt volgens de bewoners van de wijk Paddepoel hun plaatsverbondenheid met de wijk?) en deelvraag 3 (is de plaatsverbondenheid van de bewoners van Paddepoel met de wijk veranderd sinds de toename in het aantal studenten?) beantwoord met behulp van de resultaten van de enquêtes en interviews. Alle delen van de enquête zijn gebruikt om deelvraag 2 te beantwoorden, en enkel het vijfde deel (keuzeprocés) is niet gebruikt om deelvraag 3 te beantwoorden (zie 4.1.2 *Operationalisatie enquête*). Middels meervoudige lineaire regressieanalyse is onderzocht welke aspecten invloed hebben op plaatsverbondenheid, en daarmee ook welk effect studentificatie op plaatsverbondenheid heeft. Daarnaast is met Pearson's *r* onderzocht welke aspecten van plaatsverbondenheid het sterkst correleren met de gemiddelde plaatsverbondenheid. Tabel 12 toont het resultaat van Pearson's *r* tussen de gemiddelde plaatsverbondenheid en de aspecten van plaatsverbondenheid. De uitgebreide versie van tabel 12 is te vinden in Bijlage 7, Tabel A.

Tabel 12: Correlatie tussen de plaatsverbondenheid en de aspecten van plaatsverbondenheid.

Pearson-correlatie	
	Gemiddelde plaatsverbondenheid
Ik voel mij veilig in Paddepoel.	,688**
Ik voel mij comfortabel in Paddepoel.	,703**
Ik heb positieve herinneringen aan Paddepoel.	,864**
Ik voel liefde voor Paddepoel.	,772**
Ik voel mij verbonden met Paddepoel.	,854**
Ik voel mij vertrouwd met Paddepoel.	,783**
Ik zou graag in Paddepoel blijven wonen.	,715**
Ik heb genoeg sociale contacten met andere bewoners van Paddepoel.	,620**
Paddepoel is een prettige wijk.	,659**
Paddepoel is een schone wijk.	,605**
In Paddepoel is weinig geluidsoverlast van medebewoners.	,545**
** . Correlation is significant at the 0.01 level (2-tailed).	
N = 182.	

Bron: De Haas (2019).

De Pearson-correlatie wijst uit dat twee aspecten van plaatsverbondenheid de sterkste, significante correlatie hebben met gemiddelde plaatsverbondenheid: positieve herinneringen aan Paddepoel ($r = ,864$; $p < 0,01$; $N = 182$) en verbonden voelen met Paddepoel ($r = ,865$; $p < 0,01$; $N = 182$) (zie rode omranding). Het hebben van weinig geluidsoverlast van medebewoners in Paddepoel heeft de zwakste correlatie met gemiddelde plaatsverbondenheid. Deze heeft een significante, middelmatige correlatie ($r = ,545$; $p < 0,01$; $N = 182$) (zie groene omranding). Alle aspecten hebben een significante, positieve en middelmatige of sterke correlatie met plaatsverbondenheid.

Dat de correlatie tussen de gemiddelde plaatsverbondenheid en de aspecten van plaatsverbondenheid sterk of middelmatig zijn is te verklaren door het *PPP-framework of Place Attachment* van Scannell en Gifford (2009). Zoals in *3.2 Plaatsverbondenheid* is besproken wordt plaatsverbondenheid opgedeeld in drie dimensies: persoon, psychologische processen en plaats (Ibid., 2009). Herinneringen kunnen betekenis geven aan een plaats, en beïnvloeden daarmee, door cognitieve positief te beïnvloeden, de tweede dimensie van het *PPP-framework of Place Attachment*: psychologische processen (Raymond et. al., 2010). Hetzelfde geldt voor liefde voelen voor Paddepoel, wat de emotionele band van de bewoner positief kan beïnvloeden, en daarmee het onderdeel 'affectie' van de dimensie 'psychologische processen' (Tuan, 1977; Raymond et. al., 2010). Ook vertrouwdheid met een plaats en verbondenheid met Paddepoel hebben een positief effect op de dimensie 'psychologische processen', via het onderdeel 'cognitie' (Raymond et. al., 2010). Ook het hebben van voldoende sociale contacten in de wijk en de fysieke uitstraling van de wijk (schoon) hebben invloed op de dimensie 'plaats', en daarmee op plaatsverbondenheid. Zo kan het hebben van voldoende sociale contacten in een wijk en de prettige fysieke uitstraling van een wijk de plaatsverbondenheid met deze wijk positief beïnvloeden. Heeft de bewoner (te) weinig sociale contacten in een wijk en/of heeft de wijk geen prettige fysieke uitstraling, dan kan dit de plaatsverbondenheid met deze wijk negatief beïnvloeden (Forrest en Kearns, 2001; Brown et al., 2003). Daarnaast kan de hoeveelheid criminaliteit in een plaats invloed hebben op de plaatsverbondenheid met deze plaats. Wanneer er veel criminaliteit is en deze ook opgemerkt wordt, kan dit zorgen voor een zwakkere plaatsverbondenheid bij de bewoners van deze plaats (Brown et al., 2003). Uit bovenstaande resultaten blijkt dat het gevoel van veiligheid een positieve, middelmatige correlatie heeft met plaatsverbondenheid, wat overeenkomt met de theorie van Brown et al. (2003).

De resultaten van de interviews bevestigen de resultaten van de enquête. De respondenten van de interviews laten weten dat de aspecten uit de enquête (zie tabel 12) allemaal belangrijk zijn voor hun plaatsverbondenheid. Desondanks benoemen zij drie andere aspecten die de grootste invloed hebben op hun plaatsverbondenheid: het wel of niet hebben van voldoende sociale contacten, de aanwezigheid of afwezigheid van sociale binding, en het wel of niet veilig voelen in de wijk. Dit wijkt af van de resultaten van de enquête, waaruit blijkt dat positieve herinneringen aan Paddepoel en verbonden voelen met Paddepoel de grootste invloed hebben. Slechts één van de acht respondenten liet weten voldoende sociale contacten te hebben in de wijk, de overige respondenten lieten weten dit niet of nauwelijks te hebben. Zo laat Respondent 7 (man, 54, woont 26 jaar in Paddepoel) weten een sterke plaatsverbondenheid te hebben met Paddepoel. Hij geeft aan veel sociale contacten in de wijk te hebben, en laat weten dat hij, dankzij zijn vele sociale contacten in de wijk, ook het gevoel heeft dat hij een opvangnet heeft wanneer dat nodig mocht zijn. Volgens Respondent 7 (man, 54, woont 26 jaar in Paddepoel) zorgen de vele sociale contacten in de wijk ervoor dat hij zich erg verbonden voelt met Paddepoel, en daardoor ook een sterke plaatsverbondenheid heeft met de wijk. Volgens de respondenten is het zo dat, mede door de vele verschillende groepjes in de wijk, er een gebrek is aan buurtgevoel. Dit komt overeen met de theorie van Greif (2009), die uitlegt dat een toenemende diversiteit aan groepen mensen in een wijk een negatieve invloed kan hebben op de sociale cohesie (zie 3.2 *Plaatsverbondenheid*). Wanneer er weinig sociale cohesie is kan dit een negatief effect hebben op de plaatsverbondenheid (Forrest en Kearns, 2001). Daarnaast geven zes van de acht respondenten aan zich veilig te voelen, ondanks dat ze erkennen dat er veel criminaliteit in Paddepoel plaatsvindt. Volgens Hernandez et al. (2007) is het gevoel van veiligheid erg belangrijk voor iemands plaatsverbondenheid. Daarnaast heeft het gevoel van veiligheid grote invloed op de leefbaarheid van een plaats. Wanneer iemand zich niet veilig voelt op een plek zal dit de leefbaarheid van deze plek beïnvloeden, en daarmee ook de plaatsverbondenheid van de persoon in kwestie. Deze resultaten komen ook overeen met de theorie van Brown et al. (2003), die stellen dat bewoners die relatief angstig zijn voor criminaliteit, bewoners die het gevoel hebben veel onbeschaafdheid in de buurt op te merken, en bewoners van plekken waar veel onbeschaafdheden plaatsvinden over het algemeen een zwakkere plaatsverbondenheid hebben. De resultaten van de interviews zouden kunnen betekenen dat het gevoel van veiligheid van de bewoners meer invloed heeft op plaatsverbondenheid, dan de daadwerkelijke hoeveelheid criminaliteit die plaatsvindt in een plaats invloed heeft. Tabel 13 toont een samenvatting van de resultaten van meervoudige lineaire regressie tussen plaatsverbondenheid en de controlevariabelen. De originele tabellen die gebruikt zijn om tabel 16 te maken zijn te vinden in Bijlage 7, Tabel B.

Tabel 13: Samenvattende tabel regressieanalyse controlevariabelen en plaatsverbondenheid.

ANOVA ^a			Coëfficiënten ^a			
R	Adjusted R Square	ANOVA Sig.	Unstandardized Coefficient B			
			Geslacht	Leeftijd	Woonjaren in Paddepoel	Opleiding
,023 ^b	,022	,999 ^b	,003	,001	-,002	-,006
a. Dependent Variable: Plaatsverbondenheid						
b. Predictors: (Constant), Opleiding, Woonjaren in Paddepoel, Geslacht, Leeftijd						

Bron: De Haas (2019).

De meervoudige lineaire regressie toont aan dat de controlevariabelen geen significante verklaring zijn voor plaatsverbondenheid, en dat slechts 2,2% van plaatsverbondenheid kan worden verklaard door de controlevariabelen (geslacht, leeftijd, aantal woonjaren in Paddepoel en opleiding) (adjusted $R^2 = ,022$; $F(4, 177) = ,024$; $p = ,999$). De regressiecoëfficiënt van geslacht is 0,003 en niet significant ($t(177) = ,013$; $p = ,990$). De regressiecoëfficiënt van leeftijd is 0,001 en niet significant ($t(177) = ,138$; $p = ,891$). De regressiecoëfficiënt voor het aantal woonjaren in Paddepoel is -0,002 en niet significant

($t(177) = -,302; p = ,699$). De regressiecoëfficiënt hoogst afgeronde opleiding is $-,006$ en niet significant ($t(177) = -,050; p = ,960$). Opvallend is dat leeftijd en het aantal woonjaren in Paddepoel geen significant effect hebben, ondanks dat deze aspecten volgens Brown et al. (2003) en Alegre en Juaneda (2006) wel invloed hebben op plaatsverbondenheid. Alegre en Juaneda (2006) stellen dat hoe meer positieve ervaring iemand heeft met een plaats (bijvoorbeeld door er lange tijd te wonen), hoe sterker de plaatsverbondenheid met deze plaats. Op basis van deze theorie zou de regressiecoëfficiënt van het aantal woonjaren in Paddepoel positief moeten zijn. Brown en Perkins (1992) leggen uit dat veranderingen en/of ontwrichtingen in iemands omgeving een negatieve invloed kunnen hebben op zijn/haar plaatsverbondenheid met de desbetreffende plek (zie 3.2.1 *Ontwrichtingen in plaatsverbondenheid*). Bewoners die langer in Paddepoel wonen, hebben een grotere kans dat ze (meerdere) veranderingen en/of ontwrichtingen hebben meegemaakt in de wijk. Dit effect werkt is tegengesteld aan de theorie van Alegre en Juaneda (2006) en zou kunnen verklaren waarom de resultaten niet laten zien dat de bewoners van Paddepoel die langer in de wijk wonen een significant sterkere plaatsverbondenheid hebben.

Uit de interviews blijkt dat de controlevariabelen geen invloed hebben op plaatsverbondenheid. Deze resultaten komen daarmee overeen met de resultaten van de enquêtes. Desondanks benoemd één respondent het aantal woonjaren, en geeft dat als reden dat hij wel echt thuishoort in Paddepoel. Hierbij moet de kanttekening geplaatst worden dat deze respondent (Respondent 7, man, 54, woont 26 jaar in Paddepoel) zijn aantal woonjaren vooral linkt aan zijn positieve ervaringen en herinneringen, en de vele sociale contacten die hij met de jaren heeft opgebouwd in Paddepoel. Volgens hem was het niet zozeer het aantal woonjaren wat invloed had op zijn plaatsverbondenheid, maar vooral wat hij in die woonjaren heeft gedaan (contacten leggen, herinneringen maken, leuke ervaringen creëren).

Tabel 14 toont een samenvatting van de resultaten van meervoudige lineaire regressie tussen plaatsverbondenheid en het keuzeproces met betrekking tot de studentificatie. De originele tabellen die gebruikt zijn om tabel 14 te maken zijn te vinden in Bijlage 7, Tabel C.

Tabel 14: Samenvattende tabel regressieanalyse keuzeproces met betrekking tot de studentificatie en plaatsverbondenheid.

ANOVA ^a			Coëfficiënten ^a
R	Adjusted R Square	ANOVA Sig.	Unstandardized Coefficient B
,232 ^b	0,027	,080 ^b	0,158
a. Dependent Variable: Plaatsverbondenheid			
b. Predictors: (Constant), Keuzeproces met betrekking tot de studentificatie, Leeftijd, Geslacht, Opleiding, Woonjaren in Paddepoel			

Bron: De Haas (2019).

De meervoudige lineaire regressie toont aan dat het keuzeproces met betrekking tot de studentificatie geen significante verklaring is voor plaatsverbondenheid, en dat slechts 2,7% van plaatsverbondenheid kan worden verklaard door het keuzeproces met betrekking tot de studentificatie (adjusted $R^2 = 0,027$; $F(5, 176) = 2,005$; $p = ,080$). De regressiecoëfficiënt van het keuzeproces met betrekking tot de studentificatie is $0,158$ en significant binnen dit model ($t(176) = 3,150$; $p = ,002$). Deze resultaten tonen aan dat het keuzeproces met betrekking tot de studentificatie geen significant effect heeft op plaatsverbondenheid. Volgens Brown en Perkins (1992) kan plaatsverbondenheid beïnvloed worden door ontwrichtingen en/of veranderingen. In de pre-verstoringsfase, de fase voordat de studentificatie plaatsvond in Paddepoel, is de fase waarin de bewoners kunnen anticiperen op de komende veranderingen, waardoor de verstoring zo geleidelijk mogelijk kan plaatsvinden (Ibid., 1992). Hierdoor heeft de ontwrichting en/of verandering een minder negatief effect op plaatsverbondenheid (Ibid., 1992). Deze resultaten betekenen dat de informatieverstrekking over de studentificatie, gefaciliteerd

door de Gemeente Groningen, geen significant effect heeft gehad op de plaatsverbondenheid van de bewoners. Dit betekent dat de informatieverstrekking als onvoldoende noch als adequaat kan worden beschouwd op basis van deze resultaten. Dit wordt bevestigd door de resultaten van de interviews. De respondenten van het interview laten weten dat ze niet wisten van de studentificatie en de bouw van de studentencomplexen totdat ze zagen dat de studentencomplexen gebouwd werden. Hierbij legden ze uit dat ze dit niet erg vonden, en het volgens hen geen verschil had gemaakt voor hun plaatsverbondenheid wanneer ze (eerder) informatie hadden gekregen over de studentificatie en de bouw van de studentencomplexen. In het vakje voor eventuele vragen en opmerkingen op de enquête is ook meermaals geschreven dat de respondent niets wist van de studentificatie of de bouw van de studentencomplexen voordat dit plaatsvond, maar dat hij/zij dit ook geen probleem vond.

Tabel 15 toont een samenvatting van de resultaten van meervoudige lineaire regressie tussen plaatsverbondenheid en de studentificatie. De originele tabellen die gebruikt zijn om tabel 15 te maken zijn te vinden in Bijlage 7, Tabel D.

Tabel 15: Samenvattende tabel regressieanalyse studentificatie en plaatsverbondenheid.

ANOVA ^a			Coëfficiënten ^a
R	Adjusted R Square	ANOVA Sig.	Unstandardized Coefficient B
,233 ^b	0,027	,079 ^b	0,161
a. Dependent Variable: Plaatsverbondenheid			
b. Predictors: (Constant), Studentificatie, Opleiding, Woonjaren in Paddepoel, Geslacht, Leeftijd			

Bron: De Haas (2019).

De meervoudige lineaire regressie toont aan dat studentificatie geen significant effect heeft op plaatsverbondenheid, en dat slechts 2,7% van plaatsverbondenheid kan worden verklaard door studentificatie (adjusted $R^2 = 0,027$; $F(5, 176) = 2,015$; $p = ,079$). De regressiecoëfficiënt van studentificatie is 0,161 en significant binnen het model ($t(176) = 3,158$; $p = ,002$). Deze resultaten tonen aan dat studentificatie geen significant effect heeft op plaatsverbondenheid. Brown en Perkins (1992) stellen dat het in de verstoringsfase, de fase waarin de studentificatie plaatsvindt, belangrijk is hoe vrijwillig de verandering en/of ontwrichting is ondergaan. Wanneer deze vrijwillig is kan dit een positief effect hebben op plaatsverbondenheid (ibid., 1992). Op basis van deze resultaten kan niet gezegd worden dat de studentificatie onvrijwillig, maar ook niet dat deze vrijwillig is ondergaan door de bewoners van Paddepoel.

5.4 Invloed studentificatie op plaatsverbondenheid

Om de hoofdvraag van dit onderzoek (is de plaatsverbondenheid van de bewoners van Paddepoel met de wijk veranderd sinds de toename in het aantal studenten?) te beantwoorden is gebruikgemaakt van de enquêtes en de interviews (zoals besproken is in 4.1.1 *De onderzoeksinstrumenten*). In 5.3 *Wat beïnvloed plaatsverbondenheid* is besproken dat studentificatie geen significant effect heeft op plaatsverbondenheid, en dat slechts 2,7% van plaatsverbondenheid kan worden verklaard door studentificatie. Desondanks spreken de resultaten van de interviews dit tegen. Uit de interviews blijkt studentificatie juist wel een effect te hebben op de plaatsverbondenheid van de bewoners van Paddepoel. Volgens sommigen is dit effect positief, volgens anderen negatief. Alle respondenten gaven aan de verwachting te hebben dat de toename in studenten een positieve verandering is voor Paddepoel, onder andere doordat studenten jong zijn en meer leven in de wijk brengen. Drie van de acht respondenten gaven aan dat ze verwachten dat de studenten ervoor kunnen zorgen dat er meer sociale cohesie in de wijk ontstaat, onder andere doordat studenten geschikt zijn om de verschillende groepen (een kenmerk van Paddepoel dat door alle respondenten benoemd wordt) samen te brengen.

"We moeten kijken hoe we die impasse tussen ons en hen kunnen doorbreken. Daar zit het belang in. [...] Dat kan juist werk voor de studenten kan zijn. [...] Zijn vaak sociaal actief genoeg, in ieder geval onderling, om ook andere groepen te durven benaderen. Ze durven bij jong en bij oud. Ze hebben inderdaad een bepaalde vorm van acceptatie en respect en ik denk dat juist de studenten de meest neutrale groep zijn in het geheel. [...] En ik denk dat juist studenten de coherentie tussen de sociale groepen weer normaal kan maken." – Respondent 6, man, 56 jaar, woont 6,5 jaar in Paddepoel.

Daarnaast geven twee respondenten aan dat de toename in het aantal studenten een mogelijkheid kan bieden om nieuwe contacten te leggen, van elkaar te leren en elkaar te helpen:

"Het zou misschien wel cool zijn als ze elkaar kunnen helpen. Dat je op een soort forum kunt plaatsen dat je hulp nodig hebt bij iets, en dat een student die ander dan kan helpen. [...] Misschien iets met een uurtje wandelen of de boodschappen doen. [...] Maar dan bouw je wel die connectie op." – Respondent 1, man, 33, woont 2.5 jaar in Paddepoel.

Een aantal respondenten geeft toe dat, ondanks dat ze eerst positief waren over de komst van de studenten, ze later een negatieve mening vormden. Dit gebeurde toen de respondenten merkten wat de studentificatie veroorzaakt in de wijk:

"Nou, feestbeesten van hier tot overmorgen. En schreeuwen, en gillen, en de muziek keihard, wedstrijdje doen wie het verste kan plassen hier tegen deze richting aan van het balkon af. Allemaal van dat soort absurde dingen. Allemaal flessen allemaal naar beneden. Ik denk dan: laat maar, van mij hoeft het niet meer. [...] Nee dat is niet prettig." – Respondent 2, vrouw, 51, woont 8 jaar in Paddepoel.

Helaas leidt de studentificatie volgens sommige bewoners tot dusdanig veel negatieve effecten dat zij willen verhuizen, omdat zij door de toename in studenten niet meer prettig in Paddepoel wonen. Het gaat hier om bewoners die dichtbij een studentencomplex wonen dat op dit moment in gebruik is.

"Ik vond het dus eerst wel leuk maar inmiddels niet meer. Ik dacht dat ze de wijk zouden verjongen en dat we leuk contact zouden hebben, maar dat is gewoon niet zo. Ze brengen alleen maar overlast." – Respondent 5, vrouw, 83 jaar, woont 62 jaar in Paddepoel.

Veel van deze respondenten laten weten dat de studenten volgens hen veel overlast veroorzaken. Hierbij gaat het om geluidsoverlast door harde muziek, het laten liggen van drugs, lege drankflessen en afval op rond de straten van de studentencomplexen, en het niet goed opbergen van fietsen. Volgens de respondenten stallen veel studenten hun fiets op plekken waar het niet mag, bijvoorbeeld op de stoep, en niet in een fietsenrek bij het studentencomplex. Door het grote aantal fietsen op de stoep is het soms onmogelijk om op de stoep te lopen, wat voor ongemak zorgt. Daarnaast geeft Respondent 5 (vrouw, 83 jaar, woont 62 jaar in Paddepoel) aan dat ze de studentencomplexen ontwijkt wanneer dat mogelijk is, deels vanwege alle fietsen en rommel op de stoep, deels omdat ze de grote groepen studenten die voor het studentencomplex rondhangen niet prettig vindt.

Respondent 1 (man, 33, woont 2.5 jaar in Paddepoel) merkte op dat hij geen veranderingen ziet in het vraag en aanbod van goederen en diensten. Dit valt ook op bij alle andere interviews: geen enkele respondent heeft een verandering gemerkt in de economische dimensie (vraag en aanbod in goederen/diensten). De theorie van Tyler (2008) en Smith en Holt (2007) komen daarmee grotendeels overeen met de resultaten van de interviews. De respondenten van de interviews merken veranderingen in de sociale dimensie op, zoals toenemende criminaliteit, maar ook sterkere sociale cohesie (Smith en Holt, 2007). Daarnaast merken de respondenten van de interviews veranderingen in de culturele dimensie op, zoals een verandering in geluidsoverlast, antisociaal gedrag en vraag en

aanbod in politie- en ambulanceservice (Ibid., 2007), en de groei in het aantal jonge mensen met een gedeelde cultuur (Tyler, 2008). Ook worden er veranderingen opgemerkt door de respondenten van de interviews in de fysieke dimensie: een verslechtering van de fysieke omgeving (Ibid., 2008), zoals toename in de hoeveelheid afval, graffiti en vandalisme (Smith en Holt, 2007).

Hierbij moet een kanttekening geplaatst worden. Zoals is beschreven in 2.3 *Paddepoel* heeft Paddepoel te maken met verschillende soorten problematiek. Zo is de leefbaarheid in de wijk relatief laag (Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties, 2017), is de kwaliteit van leven slecht, evenals de sociale leefomgeving (Basismonitor Groningen, 2019). Paddepoel is een wijk met veel criminaliteit, weinig sociale cohesie en bewoners hebben weinig tot geen vriendschappelijke relaties in de wijk (Basismonitor Groningen, 2019; Centraal Bureau voor de Statistiek, 2019b). Desalniettemin wordt de wijk goed onderhouden, en is er sprake van relatief weinig verloedering en vandalisme in de openbare ruimte. Daarnaast wordt de openbare ruimte goed beheert en onderhouden (Basismonitor Groningen, 2019). Het is onduidelijk in hoeverre de gevolgen die studentificatie heeft volgens de respondenten van de interviews daadwerkelijk de gevolgen zijn van studentificatie. Het is mogelijk dat de respondenten van de interviews de huidige situatie en spelende problematiek in Paddepoel afschuiven op de studentificatie, en dat de daadwerkelijke gevolgen van studentificatie minder heftig zijn dan de respondenten van de interviews het doen lijken.

Wat bij de interviews opvalt is de tweedeling tussen respondenten die dicht bij een studentencomplex wonen dat op dit moment in gebruik is en negatief zijn over de studentificatie, en respondenten die niet dicht bij een studentencomplex wonen dat op dit moment in gebruik is en positief zijn over de studentificatie. Door deze tweedeling lijkt het erop dat er in Paddepoel sprake is van verticale studentificatie, in plaats van horizontale. Volgens Garmendia et al. (2012) is één van de gevolgen van verticale studentificatie dat de bijbehorende problematiek zich vooral afspeelt in en rond het gebouw (in dit geval de studentencomplexen). Daardoor zouden mensen die vlakbij een studentencomplex wonen wel te maken hebben met de eventuele problematiek die de studentificatie veroorzaakt, en de bewoners verder van het studentencomplex vandaan niet. Daarnaast is het zo dat de groep respondenten die dicht bij een studentencomplex woont dat op dit moment in gebruik is hun eigen ervaringen delen, terwijl de groep respondenten die niet dicht bij een studentencomplex wonen dat op dit moment in gebruik is vooral verwachtingen delen. Wellicht is het zo dat de respondenten die dicht bij een studentencomplex wonen dat in gebruik is, meer merken van de studenten. Daardoor zullen zij ook sneller de negatieve en positieve effecten van studentificatie merken. Dit is terug te zien in de resultaten uit de interviews, aangezien de respondenten die ver van een studentencomplex wonen vooral verwachtingen uiten en zelf geen ervaringen hebben met betrekking tot de studentificatie. Dit terwijl de respondenten die dicht bij een studentencomplex wonen dat in gebruik is wonen wel ervaringen benoemen tijdens de interviews.

Daarnaast is het opvallend dat de resultaten van de interviews erg afwijken van de resultaten van de enquêtes. Een verklaring hiervoor is dat de respondenten die bereid waren een interview te geven vaak mensen waren die een sterke mening hadden over de studentificatie. Bij het werven van respondenten voor de interviews wilden veel mensen liever geen interview geven omdat zij het gevoel hadden niet genoeg van het onderwerp af te weten, of naar eigen zeggen 'niet echt een mening' hebben. Dit kan erop wijzen dat de mensen die in een interview zouden vertellen dat ze geen effect van studentificatie merken, afwezig zijn in dit onderzoek omdat deze groep liever geen interview wilde geven. Het gevolg daarvan kan zijn dat de resultaten van de interviews vooral uit 'heftige' reacties bestaat, waardoor deze afwijken van de resultaten van de enquête.

6 Conclusie

Dit onderzoek heeft uitgewezen dat de huidige plaatsverbondenheid in Paddepoel zwak is ten opzichte van andere wijken in de stad Groningen. Dit is te verklaren door de huidige situatie in Paddepoel. In Paddepoel is er sprake van een relatief lage leefbaarheid, weinig sociale cohesie, relatief veel criminaliteit en relatief veel huurders (Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties, 2017; Basismonitor Groningen, 2019; Centraal Bureau voor Statistiek, 2019b; Van Bijsterveld, 2019) (zie 2.3 *Paddepoel*). Deze aspecten kunnen de plaatsverbondenheid van de bewoners negatief beïnvloeden (Scannell en Gifford, 2009; Brown et al., 2003) (zie 3.2 *Plaatsverbondenheid*, 3.2.2 *Plaatsafhankelijkheid en plaatsidentiteit* en 3.2.3 *Leefbaarheid en sociale cohesie*). De zwakke plaatsverbondenheid die de bewoners hebben met Paddepoel is terug te zien in de interviews. Meerdere respondenten geven aan graag te willen verhuizen uit Paddepoel, geen plaatsidentiteit te hebben en weinig tot geen sociale contacten en sociale cohesie in de wijk te ervaren. Deze aspecten hebben grote invloed op iemands plaatsverbondenheid (Forrest en Kearns, 2001; Scannell en Gifford, 2009; Brown et al., 2003). Dat de huidige plaatsverbondenheid van de bewoners van Paddepoel zwak is, komt overeen met hypothese die voor dit onderzoek gesteld is.

Uit de enquêtes blijkt dat het hebben van positieve herinneringen aan Paddepoel en het verbonden voelen met Paddepoel de grootste invloed heeft op plaatsverbondenheid. Daarnaast blijkt het hebben van weinig geluidsoverlast van medebewoners heeft de minste invloed op plaatsverbondenheid. Herinneringen kunnen betekenis geven aan een plaats, en beïnvloeden daarmee, door cognitie positief te beïnvloeden, de tweede dimensie van het *PPP-framework of Place Attachment*: psychologische processen (Raymond et al., 2010). Ook vertrouwdheid met een plaats en verbondenheid met Paddepoel hebben een positief effect op de dimensie 'psychologische processen', via het onderdeel 'cognitie' (Ibid., 2010). Deze aspecten zijn in de resultaten van de enquête niet naar voren gekomen als sterkste invloed op plaatsverbondenheid, maar hebben wel een middelmatige invloed op plaatsverbondenheid. De interviews wijken af van de resultaten van de enquête. In de interviews stellen de respondenten dat vooral het hebben van sociale contacten, sociale binding en veiligheid grote invloed hebben op hun plaatsverbondenheid. Daarnaast gaven de respondenten van de interviews aan dat alle aspecten van plaatsverbondenheid die in de enquête behandeld zijn volgens hen invloed hebben op hun plaatsverbondenheid. Wanneer deze aspecten verslechteren zal ook de plaatsverbondenheid van de bewoners verslechteren. Andersom geldt dat wanneer deze aspecten verbeteren de plaatsverbondenheid van de bewoners zal verbeteren.

Daarnaast blijkt uit de enquêtes dat geslacht, leeftijd, hoogst afgeronde opleiding en aantal woonjaren in Paddepoel geen significant effect hebben op de plaatsverbondenheid van de bewoners, en slechts voor 2,2% de plaatsverbondenheid verklaren. Dat leeftijd en aantal woonjaren in Paddepoel geen significant effect hebben op plaatsverbondenheid komt niet overeen met de theorie van Alegre en Juaneda (2006) en Brown et al. (2003), die stellen dat leeftijd en aantal woonjaren wel een invloed hebben op iemands plaatsverbondenheid. Wanneer de resultaten van de enquête overeen zouden komen met de theorie zou deze regressiecoëfficiënten positief en significant moeten zijn. Een mogelijke verklaring voor het ontbreken van significantie voor het effect van het aantal woonjaren kan zijn dat er meerdere factoren invloed uitoefenen op hoe sterk het aantal woonjaren de plaatsverbondenheid beïnvloed. Een voorbeeld van een effect dat de invloed van het aantal woonjaren op de plaatsverbondenheid kan verminderen is het aantal veranderingen en/of ontwrichtingen die plaats hebben gevonden. Het is mogelijk dat de bewoners van Paddepoel die langer in de wijk wonen meerdere veranderingen en/of ontwrichtingen hebben meegemaakt in de wijk. Brown en Perkins (1992) stellen dat veranderingen en/of ontwrichtingen in iemands omgeving een negatieve invloed kunnen hebben op zijn/haar plaatsverbondenheid met de desbetreffende plaats (zie 3.2.1 *Ontwrichtingen in plaatsverbondenheid*).

Uit de interviews blijkt dat door de respondenten aspecten als opleiding, geslacht, aantal woonjaren en leeftijd niet van invloed worden gezien op plaatsverbondenheid. Deze resultaten komen daarmee overeen met de resultaten van de enquêtes.

Ook blijkt uit de enquêtes dat het keuzeproces met betrekking tot de studentificatie geen significant effect heeft op plaatsverbondenheid, en slechts 2,7% van de plaatsverbondenheid wordt verklaard door het keuzeproces met betrekking tot de studentificatie. Brown en Perkins (1992) stellen dat plaatsverbondenheid beïnvloed kan worden door ontwrichtingen en/of veranderingen. In de pre-verstoringsfase, de fase voordat de studentificatie plaatsvond in Paddepoel, is de fase waarin de bewoners kunnen anticiperen op de komende veranderingen (Ibid., 1992). Wanneer bewoners voldoende kunnen anticiperen op de verandering zal de verstoring zo geleidelijk mogelijk plaatsvinden (Ibid., 1992). Hierdoor heeft de ontwrichting en/of verandering een minder negatief effect op plaatsverbondenheid (Ibid., 1992). Dit onderzoek wijst uit dat de Gemeente Groningen niet te laat en/of te weinig informatie met de bewoners van Paddepoel heeft gedeeld met betrekking tot de bouw van de studentencomplexen en de studentificatie, maar dat de Gemeente Groningen hierover ook niet op tijd en/of voldoende informatie met de bewoners van Paddepoel heeft gedeeld. De resultaten van de interviews komen hiermee overeen. De respondenten van het interview laten weten dat ze niet wisten van de studentificatie en de bouw van de studentencomplexen totdat ze zagen dat de studentencomplexen gebouwd werden. Hierbij legden ze uit dat ze dit niet erg vonden, en het volgens hen geen verschil had gemaakt voor hun plaatsverbondenheid wanneer ze (eerder) informatie hadden gekregen over de studentificatie en de bouw van de studentencomplexen.

De resultaten tonen niet aan dat er aspecten zijn die invloed hebben op plaatsverbondenheid, die volgens de bestaande wetenschappelijke literatuur geen invloed op plaatsverbondenheid zouden moeten hebben. Dit komt overeen met de gestelde hypothese van dit onderzoek.

Uit de enquêtes blijkt dat studentificatie geen significant effect heeft op de plaatsverbondenheid van de bewoners, en dat studentificatie slechts 2,7% van de plaatsverbondenheid van de bewoners verklaard. Volgens Brown en Perkins (1992) is het in de verstoringsfase, de fase waarin de studentificatie plaatsvindt, belangrijk hoe vrijwillig de verandering en/of ontwrichting is ondergaan. Wanneer deze vrijwillig is kan dit een positief effect hebben op plaatsverbondenheid (Ibid., 1992). Uit deze resultaten blijkt dat de studentificatie niet onvrijwillig, maar ook niet vrijwillig is ondergaan door de bewoners van Paddepoel.

De resultaten van de interviews spreken dit echter tegen. Volgens de respondenten van de interviews heeft studentificatie veel veranderingen teweeggebracht, zowel positieve als negatieve. Uit de resultaten van de interviews blijken er twee groepen te zijn binnen de groep respondenten van de interviews: respondenten die dicht bij een studentencomplex wonen dat op dit moment in gebruik is en negatief zijn over de studentificatie, en respondenten die niet dicht bij een studentencomplex wonen dat op dit moment in gebruik is en positief zijn over de studentificatie. De groep die dicht bij een studentencomplex woont dat in gebruik is delen hun eigen ervaringen, terwijl de groep die niet dicht bij een studentencomplex woont dat in gebruik is verwachtingen delen. Een verklaring hiervoor is dat de groep die bij een studentencomplex woont dat in gebruik is meer merken van de studentificatie, en daardoor eigen ervaringen kunnen delen.

De groep die dicht bij een studentencomplex woont dat in gebruik is merkt een toename in criminaliteit (sociale dimensie), de hoeveelheid afval, vandalisme, graffiti (fysieke dimensie), geluidsoverlast, antisociaal gedrag en vraag en aanbod in politie- en ambulanceservice (culturele dimensie). De respondenten merken op dat rond de studentencomplexen stoepen soms niet te bewandelen zijn omdat deze vol staan met fietsen. Ook merken ze op dat er regelmatig grote groepen studenten voor het studentencomplex 'rondhangen', wat sommige respondenten een onveilig gevoel geeft. Deze negatieve veranderingen worden enkel door respondenten benoemd die dicht bij een studentencomplex in gebruik wonen. Vele respondenten vonden de negatieve veranderingen, die volgens hen veroorzaakt zijn door studentificatie, zo vervelend dat ze sindsdien uit Paddepoel willen verhuizen. Volgens de groep respondenten van de interviews die dicht bij een studentencomplex woont dat in gebruik is, heeft de studentificatie en de gevolgen daarvan een negatieve invloed op hun

plaatsverbondenheid.

De groep die niet dicht bij een studentencomplex woont dat in gebruik is verwachten een toename in de sociale cohesie (sociale dimensie) en het aantal jonge mensen met een gedeelde cultuur (culturele dimensie). Deze groep respondenten verwacht daarnaast dat de wijk verjongt en er minder asocialiteit in de wijk voorkomt. Dat de studentificatie volgens deze groep zorgt voor meer sociale cohesie is gebaseerd op het idee dat studenten verschillende groepen in de wijk kunnen samenbrengen. Deze positieve verwachtingen worden enkel door respondenten benoemd die niet dicht bij een studentencomplex in gebruik wonen. Alleen in de economische dimensie (vraag en aanbod in goederen/diensten) worden geen veranderingen opgemerkt door de respondenten van de interviews. Volgens de groep respondenten van de interviews die dicht bij een studentencomplex woont dat in niet gebruik is, heeft de studentificatie en de gevolgen daarvan een positieve invloed op hun plaatsverbondenheid. De resultaten van de interviews komen daarmee grotendeels overeen met theorie van Tyler (2008) en Smith en Holt (2007), die uitleggen dat studentificatie veel veranderingen met zich mee kan brengen in de sociale, culturele, fysieke en economische dimensie. De resultaten van de enquête spreken deze theorie echter tegen, aangezien deze aantonen dat studentificatie geen effect heeft op plaatsverbondenheid.

Het is hierbij van belang om de huidige situatie in Paddepoel in acht te nemen. Vele aspecten die door de respondenten van de interviews worden genoemd als een aspect dat is toegenomen of afgenomen door de studentificatie, zijn ook aspecten die een onderdeel vormen van de huidige problematiek in Paddepoel. Zoals is beschreven in 2.3 *Paddepoel* is de leefbaarheid in Paddepoel relatief laag (Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties, 2017), is de kwaliteit van leven slecht (Basismonitor Groningen, 2019) en is er veel criminaliteit (Basismonitor Groningen, 2019; Centraal Bureau voor Statistiek, 2019b). Het is onduidelijk in hoeverre de veranderingen die volgens de respondenten van de interviews worden veroorzaakt worden door studentificatie, daadwerkelijk door studentificatie worden veroorzaakt, of dat deze toename wordt veroorzaakt door de huidige situatie van Paddepoel. Daarnaast is het onduidelijk of deze toename überhaupt aanwezig is omdat er nog geen data over beschikbaar is.

Daarnaast is het interessant dat de negatieve effecten van studentificatie zich vooral lijken te concentreren rond de studentencomplexen die in gebruik zijn, en dat de positieve effecten enkel merkbaar zijn door bewoners die verder van een studentencomplex wonen. Door deze tweedeling lijkt het erop dat er in Paddepoel sprake is van verticale studentificatie, in plaats van horizontale. Volgens Garmendia et al. (2012) is één van de gevolgen van verticale studentificatie dat de bijbehorende problematiek vooral afspeelt in en rond het gebouw (in dit geval de studentencomplexen). Daardoor zouden mensen die vlakbij een studentencomplex wonen wel te maken hebben met de eventuele problematiek die de studentificatie veroorzaakt, en de bewoners verder van het studentencomplex vandaan niet.

Het is opvallend dat de resultaten van de interviews zo erg afwijken van de resultaten van de enquête. Dit kan worden verklaard door het feit dat veel bewoners van Paddepoel geen interview wilden geven omdat zij naar eigen zeggen 'niet echt een mening' over het onderwerp hadden. Het gevolg daarvan kan zijn dat de interviews vooral gehouden zijn met mensen met een wat heftigere mening, waarbij de respondent die geen positieve en negatieve veranderingen merkt door de studentificatie, niet is gehoord in dit onderzoek. Het is mogelijk dat daardoor de interviews vooral uit 'heftige' reacties bestaat.

De gestelde hypothese voor dit onderzoek was dat de studentificatie een negatieve invloed heeft op plaatsverbondenheid, door veranderingen in de sociale, culturele, fysieke en economische dimensies. Dit onderzoek heeft uitgewezen dat voor de wijk als geheel dit niet het geval is: studentificatie heeft voor de wijk Paddepoel als geheel geen invloed op de plaatsverbondenheid van de bewoners. Ondanks deze resultaten blijkt uit de interviews dat er volgens sommige bewoners van de wijk studentificatie wel invloed heeft op hun plaatsverbondenheid. Deze invloed is volgens sommige respondenten positief, volgens anderen negatief. Dit laat zien dat het mogelijk is dat, ondanks dat de

studentificatie op wijkniveau geen invloed heeft op plaatsverbondenheid, dit wel invloed kan hebben op het individuele niveau van de bewoners.

7 Reflectie en aanbevelingen

7.1 Algemene reflectie

Tijdens dit onderzoek hebben er meerdere voorvallen plaatsgevonden die invloed hebben op het onderzoek. Allereerst is het nodig om te erkennen dat dit onderzoek gebaseerd is op slechts één wijk in één stad. Hierdoor is het mogelijk dat, wanneer dit onderzoek op andere wijken wordt toegepast, de resultaten geheel anders uitvallen. Desalniettemin komen meerdere resultaten van dit onderzoek overeen met de bestaande wetenschappelijke literatuur.

Doordat dit onderzoek in minder dan een jaar tijd is uitgevoerd, en het onderzoek zich enkel richtte op Paddepoel, is er helaas geen goede conclusie te trekken over hoe de studentificatie de plaatsverbondenheid echt heeft beïnvloed. Tijdens dit onderzoek kon dit alleen op basis van wat de respondenten vertelden wat volgens hen veranderd is. Hierin ben ik me bewust dat sommige respondenten misschien een vertekend beeld hebben, en de daadwerkelijke invloed van studentificatie op plaatsverbondenheid misschien groter of kleiner is dan uit dit onderzoek blijkt. Het feit dat het onderzoek in minder dan een jaar is uitgevoerd zorgt er ook voor dat de resultaten een momentopname zijn. Ook zijn nog niet alle studentencomplexen in de wijk in gebruik, waardoor de complete invloed van studentificatie op plaatsverbondenheid niet in beeld kon worden gebracht. Slechts een deel van de totale verwachte studentificatie heeft plaatsgevonden, waardoor misschien niet alle bewoners van Paddepoel de studentificatie hebben gemerkt en/of erdoor zijn beïnvloed. Daarnaast kan het zo zijn dat mijn positionaliteit, zoals besproken is in 4.6 *Positionaliteit*, invloed heeft gehad op de resultaten van dit onderzoek. Dit kan bijvoorbeeld omdat respondenten minder informatie met mij wilden delen omdat ik geen *insider* ben, of minder durfden te vertellen over hun beeld van 'de student' omdat de onderzoeker student is.

7.2 Reflectie op literatuur

De bestaande wetenschappelijke literatuur biedt weinig informatie over plaatsverbondenheid en studentificatie in de Nederlandse context. Daarnaast is er nauwelijks onderzoek gedaan naar de invloed van studentificatie op plaatsverbondenheid, waardoor hierover geen literatuur te vinden was. Door verschillende bronnen te vergelijken was het mogelijk om overeenkomsten te zien. Op die manier is in dit onderzoek getracht een *knowledge gap* over de invloed van studentificatie op plaatsverbondenheid te dichten.

7.3 Reflectie op respondenten

Tijdens het werven van respondenten was er sprake van een taalbarrière. Tijdens het ophalen van de enquêtes viel op dat veel bewoners geen Engels of Nederlands spreken. Omdat dit de enige twee talen zijn die de onderzoeker spreekt, zijn de bewoners die deze twee talen niet spraken uitgesloten van het onderzoek omdat deze groep geen enquête kon invullen en geen interview konden geven. Het is onduidelijk welke invloed dit heeft op de resultaten.

Verder is het van belang om te melden dat bij het werven van respondenten voor de interviews veel mensen liever geen interview wilden geven omdat zij het gevoel hadden niet genoeg van het onderwerp af te weten, of 'niet echt een mening' te hebben. Ook nadat de onderzoeker mensen verzekerde dat dit niet uitmaakt, en dat elke mening voor dit onderzoek telt, bleven vooral mensen over die juist wel een sterke mening hadden. De resultaten kunnen daardoor beïnvloed zijn, en bijvoorbeeld zeer positieve en/of zeer negatieve meningen tonen.

Daarnaast was 5% van de adressen die een enquête ontvingen niet bereikbaar bij de eerste, tweede en derde keer dat de onderzoeker langskwam en wilde 37% de enquête niet invullen. Het is mogelijk dat dit voor scheve verhoudingen heeft gezorgd in de dataset, en dat dit invloed heeft op de resultaten van dit onderzoek. Zo blijkt dat de steekproef relatief hoger opgeleid en oud is in vergelijking met de gemiddelde bewoner van Paddepoel. Brown et al. (2003) stellen dat hoe ouder de

persoon, hoe sterker zijn/haar plaatsverbondenheid. Hierdoor kan het zijn dat de resultaten met betrekking tot plaatsverbondenheid misschien positiever uitvallen dan daadwerkelijk het geval is. Ook het verschil in opleidingsniveau tussen de steekproef en de onderzoekspopulatie kan effect hebben. Zoals beschreven is in 3.3 *Discours, vooroordelen, persoonlijke ervaring, stereotypen en othering*, kan men een situatie, in dit geval de studentificatie, beoordelen op basis van persoonlijke ervaring of associaties met een soortgelijk fenomeen. Dit beïnvloedt hoe het individu de nieuwe situatie beoordeelt (Oskamp, 1991). Op basis van deze theorie is te verwachten dat bij de mensen die voorheen student zijn geweest de persoonlijke ervaring met studenten (door er zelf een geweest te zijn) invloed heeft op hoe zij de studentificatie in Paddepoel beoordelen. Het is onduidelijk of deze beoordeling positief of negatief is. Doordat de respondenten over het algemeen een hogere opleiding hebben afgerond dan de gemiddelde bewoner van Paddepoel, Gemeente Groningen, Selwerd en Vinkhuizen, valt te verwachten dat de beoordeling van de respondenten van de studentificatie in Paddepoel in grotere mate beïnvloed is door persoonlijke ervaring en associaties met studenten.

7.4 Reflectie op de methode

Het combineren van enquêtes en interviews bleek een goede strategie. De enquêtes vormden een goede basis, terwijl de interviews voor diepgang zorgden tijdens dit onderzoek, en soms andere resultaten hadden dan de enquêtes. Het was nuttig geweest wanneer de afstand van de respondenten van de enquêtes tot een studentencomplex waren toegevoegd in de enquête. Dit is niet toegevoegd om de privacy te waarborgen, omdat gedacht werd dat er dan adressen of postcodes gebruikt moesten worden. Een oplossing hiervoor werd helaas achteraf bedacht. Door elke straat die enquêtes ontving een letter toe te wijzen, en voor elke letter de afstand van het midden van de bijbehorende straat tot het dichtstbijzijnde studentencomplex te meten. Hierdoor kon ook de relatie tussen afstand tot een studentencomplex en plaatsverbondenheid onderzocht worden. Desondanks is er wel uitgerekend hoe ver de respondenten van de interviews van een studentencomplex vandaan wonen. Op basis van de interviews lijkt het erop dat de groep die dicht bij een studentencomplex woont een andere mening heeft over studentificatie dan de groep die niet dicht bij een studentencomplex woont. Het was interessant geweest als dit ook met de enquêtes getest was. Daarnaast was het onmogelijk om lineaire regressie uit te voeren met de individuele aspecten van studentificatie en het keuzeprocess met betrekking tot de studentificatie uit de enquête, omdat dan niet voldaan kon worden aan de eisen waaraan lineaire regressie moet voldoen (Van Heijst, 2019b). Dit is opgelost door gemiddelden te berekenen van de studentificatie en het keuzeprocess met betrekking tot studentificatie, maar het was interessant geweest als ook kon onderzocht welke specifieke aspecten van studentificatie en het keuzeprocess met betrekking tot studentificatie veel invloed hebben op plaatsverbondenheid.

7.5 Aanbevelingen voor vervolgonderzoek

Voor eventueel vervolgonderzoek is aan te raden om het onderzoek over een langere periode te laten plaatsvinden, waarbij er tijdens meerdere momenten enquêtes en interviews gebruikt worden om de invloed van studentificatie op plaatsverbondenheid te onderzoeken. Dit zal een vollediger beeld van de invloed geven. Daarvoor zijn drie momenten aan te raden: een waarop de studentificatie nog niet heeft plaatsgevonden, een waarop de studentificatie plaatsvindt en een waarop de studentificatie heeft plaatsgevonden. Daarnaast is aan te raden ook bij de enquêtes de afstand van de respondent tot een studentencomplex toe te voegen, bijvoorbeeld door elke straat die enquêtes ontvangt een letter toe te wijzen, en voor elke letter de afstand van het midden van de bijbehorende straat tot het dichtstbijzijnde studentencomplex te meten. Ook dit zal een vollediger beeld geven van de invloed van studentificatie op plaatsverbondenheid. Daarnaast is aan te raden om, voordat enquêtes worden uitgedeeld, te onderzoeken welke talen gesproken worden in de wijk. Hierop zou de enquêtes kunnen worden aangepast, zodat geen enkele bewoner wordt uitgesloten van het onderzoek wegens een taalbarrière.

In de bestaande wetenschappelijke literatuur wordt vooral verticale studentificatie vaak vergeten. Het is nodig dat er meer onderzoek gedaan wordt naar deze specifieke vorm van studentificatie. Daarnaast is het nuttig om te onderzoeken welke vorm van studentificatie meer invloed heeft op plaatsverbondenheid: horizontale studentificatie of verticale studentificatie.

Ook wijst dit onderzoek op de mogelijkheid dat studentificatie op wijkniveau geen invloed heeft op plaatsverbondenheid, maar wel invloed kan hebben op het individuele niveau van de bewoners, waardoor binnen de wijk plaatsverbondenheid in verschillende mate wordt beïnvloed. Het nodig dat hier meer onderzoek naar wordt gedaan, zodat de invloed van studentificatie op plaatsverbondenheid beter in beeld wordt gebracht, en dit inzicht kan geven in de verschillende manieren waarop de plaatsverbondenheid van verschillende bewoners kunnen worden beïnvloed door studentificatie.

7.6 Aanbevelingen voor Gemeente Groningen

Ondanks dat de resultaten van de enquêtes aantonen dat studentificatie geen invloed heeft op plaatsverbondenheid, gold dit niet voor de resultaten van de interviews. Deze aanbevelingen zijn daarom vooral gebaseerd op de resultaten van de interviews. Vele respondenten van de interviews gaven aan dat ze denken dat studenten ervoor kunnen zorgen dat er meer sociale cohesie in de wijk ontstaat. Hiervoor is het nodig dat student en niet-student worden samengebracht, en dat het contact tussen deze groepen wordt gestimuleerd. Zoals één van de respondenten opmerkte zal die motivatie waarschijnlijk van buitenaf moeten komen, en ligt hier een taak voor Gemeente Groningen. Gemeente Groningen kan bijvoorbeeld door buurtfeesten en bijeenkomsten en groepjes waarbij men elkaar kan helpen te organiseren en/of financieren het contact tussen studenten en niet-studenten stimuleren. Volgens de respondenten waren zulke buurtfeesten, bijeenkomsten en groepjes niet aanwezig in de wijk. WIJS, Wijk Inzet door Jongeren en Studenten, een project waar studenten de wijkbewoners helpen met (Borst, 2017) is op dit moment aanwezig in Paddepoel, maar was voor de respondenten van de interviews totaal onbekend. Het promoten van dit project kan voor meer bekendheid van het project zorgen, waardoor meerdere bewoners gebruik zullen maken van dit project.

Ook is het voor de bewoners die dicht bij een studentencomplex wonen prettig wanneer de studenten meer en beter op hun gedrag gecontroleerd worden. Overlast, afval en fietsen op straat zorgen voor veel ongemak voor de bewoners die dicht bij een studentencomplex wonen. De kans bestaat dat maar een klein deel van de studenten in een studentencomplex overlast veroorzaakt, en niet alleen bewoners die dicht bij een studentencomplex wonen overlast ervaren, maar ook de bewoners van het studentencomplex zelf. Daarom kan het zinvol zijn om een contract op te stellen voor de studenten, waarbij de student uit de woning mag worden geplaatst wanneer hij/zij zich meerdere keren slecht gedraagt en/of er klachten zijn geweest. Ook kan het helpen om een zogenaamde huismeester in te stellen, die het studentencomplex in de gaten houdt en eventuele onruststokers aanspreekt op hun gedrag. Om overlast aan te pakken is het ook mogelijk om bijvoorbeeld regelmatig een (wijk)agent langs de studentencomplexen te laten gaan, zodat hij/zij overlast ter plekke kan aanpakken en de student(en) hierop kan aanspreken.

Door deze aanbevelingen in acht te nemen verwacht ik dat de positieve effecten die studentificatie kan hebben op plaatsverbondenheid zoveel mogelijk benut worden, en de negatieve effecten beperkt worden.

8 Referenties

Literatuur

- Alegre, J. en Juaneda, C. (2006). Destination loyalty: Consumers' economic behaviour. *Annals of Tourism Research*, 33(3), pp. 684-706.
- Anderson, J. (2013). *Cultural geography and space*. Cardiff: Cardiff University.
- Breakwell, G. M. (1986). *Coping with Threatened Identities*. London: Methuen.
- Brown, B., Perkins, D. D. en Brown, G. (2003). Place attachment in a revitalizing neighbourhood: individual and block levels of analysis. *Journal of Environmental Psychology*, 23, pp. 259-271.
- Brown, B. en Perkins, D. D. (1992). Disruptions in Place Attachment. In I. Altman en S. M. Low (Red.), *Place Attachment* (pp. 279 – 304). New York: Plenum Press.
- Brown, G., Raymond, C. M., en Corcoran, J. (2015). Mapping and measuring place attachment. *Applied Geography*, 57, 42-53.
- Brown, R. (1986). Stereotypes. In R. Brown (ed.) *Social Psychology* (586–609). New York: Free Press.
- Centraal Bureau voor Statistiek (2018b). *Aanvulling Basismonitor gemeente Groningen, 2018*. Geraadpleegd op <https://www.cbs.nl/nl-nl/maatwerk/2018/26/aanvulling-basismonitor-gemeente-groningen-2018>
- Creswell, J.W. en Creswell, J.D. (2009). *Research design: qualitative, quantitative, and mixed methods approaches*. Los Angeles: Sage Publications.
- Devine-Wright, P., en Clayton, S. (2010). Introduction to the special issue: Place, identity and environmental behaviour. *Journal of Environmental Psychology*, 30(3), 267-2.
- Economic and Social Research Council (ESRC) (2014). *The wellbeing effect of education*. Geraadpleegd op <http://www.esrc.ac.uk/news-events-and-publications/evidence-briefings/the-wellbeing-effect-of-education/>.
- Forrest, R. en Kearns, A. (2001). Social Cohesion, Social Capital and the Neighbourhood. *Urban Studies*, 38(12), pp. 2125-2143.
- Ganga, D. en Scott, S. (2006). Cultural 'Insiders' and the Issue of Positionality in Qualitative Migration Research: Moving 'Across' and Moving 'Along' Researcher-Participant Divides. *Forum: Qualitative Social Research*, 7(3), Art. 7.
- Garmendia, M., Coronado, J. M., and Ureña, J. M. (2012). University students sharing flats: When studentification becomes vertical. *Urban Studies*, 49(12), 2651-2668.
- Gemeente Groningen. (2015). *Wonen in Stad, woonvisie 2015, gemeente Groningen*. Geraadpleegd op https://ruimtevoorjou.groningen.nl/wp-content/uploads/2016/05/Woonvisie_defmei2015.pdf
- Greenbaum, S. D. (1982). Bridging ties at the neighbourhood level. *Social Networks*, 4, pp. 367 – 384.

- Greif, M. J. (2009.) Neighbourhood attachment in the multi-ethnic metropolis. *City & Community*, 8(1), pp. 27-45.
- Hagendoorn, L. en Sniderman, P. (2001). Experimenting with a national sample: a Dutch survey of prejudice. *Patterns of Prejudice*, 35(4), pp. 19-31.
- Hart, J. de, Knol, F., Maas - de Waal, C. en Roes, T. (2002). *Zekere banden. Sociale cohesie, leefbaarheid en veiligheid*. Den Haag: Sociaal en Cultureel Planbureau.
- He, S. (2015). Consuming urban living in 'villages in the city': Studentification in Guangzhou, China. *Urban Studies*, 52(15), 2849-2873.
- Hennink, M., Hutter, I. en Bailey, A. (2011). *Qualitative Research Methods*. London: Sage.
- Hernandez, B., Hidalgo, C., Salazar-Laplace, S. en Hess, S. (2007). Place attachment and place identity in natives and non-natives. *Journal of Environmental Psychology*, 27(4), pp. 310-319.
- Holloway, L. en Hubbard, P. (2001). People and place. The extraordinary geographies of everyday life. Harlow: Pearson Education Limited.
- Hubbard, P. (2005). Inappropriate and incongruous: opposition to asylum centres in the English countryside. *Journal of Rural Studies*. 21, pp. 3-17.
- Hubbard, P. (2008). Regulating the social impacts of studentification: a Loughborough case study. *Environment and Planning A*, 40(2), 323-341.
- Ife, J. (1995). *Community development: creating community alternatives: vision, analysis and practice*. Melbourne: Longman Australia.
- Jansen, B. (1999). *De Paddepoel*. Geraadpleegd op <http://erfgoed.groningen.nl/wp-content/uploads/2017/05/9.3.2-De-Paddepoel.pdf>
- Jorgensen , B. S. en Stedman, R. C. (2001). Sense of place as an attitude: Lakeshore owners attitudes toward their properties. *Journal of Environmental Psychology* 21, pp. 233 – 248.
- Kil, N., Holland, S. M., en Stein, T. V. (2014). Place meanings and participatory planning intentions. *Society & Natural Resources*, 27(4).
- Kingdon, G.G. en Knight, J. (2003). *Wellbeing poverty versus income poverty and capabilities poverty in South Africa*. Oxford: Global Poverty Reduction Group.
- Maio, G. R., Esses, V. M. en Bell, D. W. (1994). The Formation of Attitudes Toward New Immigrant Groups. *Journal of Applied Social Psychology*. 24(19), pp. 1762-1776.
- Mazumdar, S. en Mazumdar, S. (2004). Religion and place attachment: a study of sacred places. *Journal of Environmental Psychology*, 24, pp. 385-397.
- Onderzoek Informatie Statistiek Groningen. (2019). *Percentage studenten van de bevolking 2019 – Buurten*. Beschikbaar via <https://groningen.buurtmonitor.nl/>
- Oskamp, S. (1991). *Attitudes and opinions*. Englewood Cliffs, N.J.: Prentice Hall.

- Perkins, D. D., en Long, D. A. (2002). Neighborhood sense of community and social capital: a multi-level analysis. In A. Fisher, C. Sonn, en B. Bishop (Eds.), *Psycho-logical sense of community: Research, applications, and implications* (pp. 291–318). New York: Plenum.
- Raymond, C. M., Brown, G., Weber, D. (2010). The measurement of place attachment: Person, community and environmental connections. *Journal of Environmental Psychology*, 30, pp. 422-434.
- Rollero, C., en De Piccoli, N. (2010). Place attachment, identification and environment perception: An empirical study. *Journal of Environmental Psychology*, 30(2), 198-205.
- Sage, J., Smith, D., en Hubbard, P. (2012). The diverse geographies of studentification: Living alongside people not like us. *Housing Studies*, 27(8), 1057-1078.
- Scannell, L., en Gifford, R. (2009). Defining place attachment: A tripartite organizing framework. *Journal of environmental psychology*, 30(1), 1-10.
- Schnabel, P. (2000). Vergroting van de sociale cohesie door versterking van de sociale infrastructuur. *Probleemverkenning en aanzet tot beleid*. Geraadpleegd op <https://www.google.com/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=1&ved=2ahUKEwiSi-uS6tTeAhVQjqQKHQe6CP0QFjAAegQIAhAC&url=https%3A%2F%2Fwww.scp.nl%2Fdsresource%3Fobjectid%3D89335352-3983-45a6-9ffc-09c89a188863&usg=AOvVaw3q7pwMtYuBH5yQRKFzcj3D>
- Smith, D. (2002). Patterns and processes of Studentification in Leeds. *Regional Review*, 6-7.
- Smith, D. P., en Holt, L. (2007). Studentification and ‘apprentice’ gentrifiers within Britain's provincial towns and cities: extending the meaning of gentrification. *Environment and Planning A*, 39(1), 142-161.
- Smith, D. (2008). The politics of studentification and ‘(un)balanced’ urban populations: lessons for gentrification and sustainable communities?. *Urban Studies*, 45(12), 2541–2564.
- Speller, G.M. en Lyons, E. (2002). *A Community in Transition: The relationship between spatial change and identity processes*. Surrey: SPERI, Department of Psychology, University of Surrey.
- Staszak, J. (2009). *Other/Otherness*. Geraadpleegd op <https://archive-ouverte.unige.ch/unige:77582/ATTACHMENT01>
- Stokols, D., en Shumaker, S. A. (1981). People in places: a transactional view of settings. In J. Harvey (Ed.), *Cognition, social behaviour, and the environment* (pp. 441–488). Hillsdale, NJ: Erlbaum.
- Tajfel, H. (1963). Stereotypes. *Race & Class*, 5(2), 3-14.
- Trentelman, C. K. (2009). Place attachment and community attachment: A primer grounded in the lived experience of a community sociologist. *Society and natural resources*, 22(3), 191-210.
- Tuan, Y. (1977). *Space and place: The perspective of experience*. Minneapolis: University of Minnesota Press.
- Twigger-Ross, C. L. en Uzzell, D. (1996). Place and Identity Processes. *Journal of Environmental Psychology*, 16, pp. 205-220.
- Tyler, R. (2008). *Balanced Communities & Studentification. Problems and Solutions*. Leeds: National

HMO Lobby.

Whiting, J. W., Larson, L. R., Green, D., en Gary, T. (2011). *Place Attachment and Willingness to Pay: How Do Visitors Value State Parks?*. Georgia: University of Georgia.

Wisdom, J. en Creswell, J. W. (2013). *Mixed Methods: Integrating Quantitative and Qualitative Data Collection and Analysis While Studying Patient-Centered Medical Home Models*. Geraadpleegd op https://pcmh.ahrq.gov/sites/default/files/attachments/MixedMethods_032513comp.pdf

Zahn, E. (1971). *Meningsvorming en maatschappelijke orde*. Amsterdam: De Bussy.

Websites

Australian Geography Teachers Association (AGTA) (2013). *Assessing the liveability of places*. Beschikbaar via: <https://www.geogspace.edu.au/core-units/years-7-8/exemplars/year-7/y7-exemplars-y7-illus5.html>

Basismonitor Groningen (2018). *Kompas van Groningen*. Beschikbaar via <https://basismonitor-groningen.nl/kompasvangroningen/>

Basismonitor Groningen (2019). *Kompas van Groningen*. Beschikbaar via <https://basismonitor-groningen.nl/kompasvangroningen/>

Bijsterveld, W. Van. (2019). *Alle Cijfers*. Beschikbaar via <https://allecijfers.nl/>

Campus Zonnelaan. (2019). *Keuze uit 3 type studio's in Campus Zonnelaan*. Beschikbaar via <https://campuszonnelaan.nl/MenuID/7799/Content/De%20studio%27s.html>

Centraal Bureau voor Statistiek (2018a). *Meeste uitwonende studenten in Wageningen en Groningen*. Beschikbaar via <https://www.cbs.nl/nl-nl/nieuws/2018/10/meeste-uitwonende-studenten-in-wageningen-en-groningen>

Centraal Bureau voor Statistiek (2018c). *Leerlingen, deelnemers en studenten; onderwijssoort, woonregio*. Beschikbaar via <https://opendata.cbs.nl/statline/#/CBS/nl/dataset/71450ned/table?ts=1540143153706>

Centraal Bureau voor Statistiek (2019a). *Kerncijfers wijken en buurten 2017*. Beschikbaar via <https://opendata.cbs.nl/statline/#/CBS/nl/dataset/83765NED/table?fromstatweb>

Centraal Bureau voor Statistiek (2019b). *Geregistreerde misdrijven; wijken en buurten 2018*. Beschikbaar via <https://statline.cbs.nl/Statweb/selection/?DM=SLNL&PA=84468NED&VW=T>

Coghlan, D. en Brydon-Miller, M. (2014). *Positionality*. Beschikbaar via <https://methods.sagepub.com/Reference/encyclopedia-of-action-research/n254.xml>

Dowd, M. (2018). *Advantages & Disadvantages of Qualitative & Quantitative Research*. Beschikbaar via <https://www.theclassroom.com/advantages-disadvantages-of-qualitative-quantitative-research-12082716.html>

FoodRisc Resource Centre (2018). *Mixed methods research*. Beschikbaar via http://resourcecentre.foodrisc.org/mixed-methods-research_185.html

Gemeente Groningen (2018). *Totaal aantal studenten: Gemeente Groningen*. Beschikbaar via <https://groningen.buurtmonitor.nl/>

Geography and Planning Cardiff University. (2015, 9 september). Dr Jon Anderson - Studentification [Videobestand]. Beschikbaar via <https://www.youtube.com/watch?v=3vclHHsukhg>

Heijst, L. Van. (2019a). *Wat is correlatie en hoe bereken je het?*. Beschikbaar via <https://www.scribbr.nl/statistiek/correlatie/>

Heijst, L. Van. (2019b). *Regressieanalyse uitvoeren en interpreteren*. Beschikbaar via <https://www.scribbr.nl/statistiek/regressieanalyse/>

Leven in Stad. (2018). *Huisvestingsbeleid*. Beschikbaar via <https://leveninstad.nl/wonen-in-stad/huisvestingsbeleid/>

Locatiedata.nl (2017). *Gemiddelde inkomen per buurt in de gemeente Groningen*. Beschikbaar via <http://kaarten.locatiedata.nl/inkomen%20gemeente/?zipcode=1178#>

Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties. (2017). *Kaart*. Beschikbaar via <https://www.leefbaarometer.nl/kaart/#kaart>

Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties. (2018). *Leefbaarometer Help*. Beschikbaar via <https://www.leefbaarometer.nl/page/Help#dimensies>

Toerisme Groningen. (2018). *Groningen studentenstad*. Beschikbaar via <https://toerisme.groningen.nl/over-groningen/stad-groningen/studentenstad>

WoningNet Groningen. (2018). *Pleiadenlaan 2 56.*. Beschikbaar via <https://www.woningnetgroningen.nl/Eenheidetails/130050592/29>

Geanalyseerde nieuwsberichten

AD. (2019, 10 juni). *Criminelen plegen overval op benzinstation aan Zonnelaan in Groningen*. *AD*. Beschikbaar via <https://www.ad.nl/groningen/criminelen-plegen-overval-op-benzinstation-aan-zonnelaan-in-groningen~a25de3e3/?referrer=https://www.google.com/>

Borst, M. (2017, 12 augustus). *Studenten en ouderen leven vaak langs elkaar heen: de verschillen tussen Paddepoel en de binnenstad*. *Dagblad van het Noorden*. Beschikbaar via <https://www.dvhn.nl/plus/Studenten-en-ouderen-leven-vaak-langs-elkaar-heen-de-verschillen-tussen-Paddepoel-en-de-binnenstad-22421369.html>

Breij, B. en Slager, S. (2018, 3 oktober). *Deze vijf luxe studentencomplexen veranderen Paddepoel*. *RTV Noord*. Beschikbaar via <https://www.rtvnoord.nl/nieuws/199580/Deze-vijf-luxe-studentencomplexen-veranderen-Paddepoel>

Coughlan, S. (2015, 4 december). *UK student numbers surge in the Netherlands*. *BBC*. Geraadpleegd op <https://www.bbc.com/news/business-34721679>

Langeler, T. (2018, 25 juni). *Zorgen om recordgroei RUG*. *UKrant*. Geraadpleegd <https://www.ukrant.nl/zorgen-om-recordgroei-rug/>

RTV Noord (2015, 25 januari). Gemengde gevoelens in Paddepoel over komst honderden studenten. *RTV Noord*. Beschikbaar via <https://www.rtvnoord.nl/nieuws/144276/Gemengde-gevoelens-in-Paddepoel-over-komst-honderden-studenten>

RTV Noord. (2018, 31 december). Veertien aanhoudingen bij ME-actie in onrustig Paddepoel. *RTV Noord*. Beschikbaar via <https://www.rtvnoord.nl/nieuws/203095/Veertien-aanhoudingen-bij-ME-actie-in-onrustig-Paddepoel>

Schlimbach, J. (2018, 31 december). Vijf vragen: wat voor wijk is Paddepoel eigenlijk? *Dagblad van het Noorden*. Beschikbaar via <https://www.dvhn.nl/groningen/Vijf-vragen-wat-voor-wijk-is-Paddepoel-eigenlijk-24009840.html>

Bijlage 1: interview formulier

Introductie / Informed consent

Ik ben Charlotte de Haas en ik studeer Culturele Geografie aan de Universiteit van Groningen. Dit interview maakt deel uit van mijn afstudeerscriptie, waar ik op dit moment mee bezig ben. Voor mijn scriptie wil ik graag te weten komen hoe huidige buurtbewoners tegenover de geplande studentenhuysvesting staan. Dit wil ik onderzoeken aan de hand van een aantal interviews met bewoners, zoals hier nu met u. Ik wil benadrukken dat medewerking aan dit interview geheel vrijwillig is en u dus nooit verplicht bent om antwoord te geven op de vragen. Ook kunt u dit interview te allen tijde stopzetten als u dat wilt. Daarnaast is het zo dat al uw informatie en gegevens vertrouwelijk behandeld worden. Alleen ik en mijn begeleidster zullen toegang hebben tot deze informatie. In de uitwerking van het onderzoek zal u anoniem gemaakt worden. Tot slot zou ik u voor aanvang toestemming willen vragen, voor het opnemen van het interview. Als ik het zou mogen opnemen gaat er voor mij geen waardevolle informatie verloren. Geeft u hier toestemming voor? Als u verder geen vragen heeft zou ik graag beginnen met het interview.

Introductievragen:

- Wat is uw leeftijd?
- Hoe ziet uw huishoudsamenstelling eruit?
- Bent u zelf student (geweest)?
- Wanneer bent u in Paddepoel komen wonen?
 - o Hier opgegroeid?
- Om welke redenen heeft u ervoor gekozen om in Paddepoel te gaan wonen?
- Hebt u binnen Paddepoel altijd in dezelfde woning gewoond?

Plaatsverbondenheid:

- Kunt u mij een beschrijving geven van uw woonbuurt?
 - o Wat voor soort mensen wonen er?
 - o Hoe ziet de buurt eruit?
 - o Wat zijn typische kenmerken van de buurt?
- Hoe ervaart u het wonen in deze buurt?
 - o Prettig om te wonen.
 - o Veiligheid.
 - o Is er sprake van een buurtgevoel onder de inwoners?
 - o Ervaart u wel eens overlast veroorzaakt door medebewoners?
 - o Wel/geen schone wijk .
- Hebt u sociale contacten binnen de wijk?
 - o Met wie? (Familie, burens, kennissen, vrienden, wijkraad).
 - Waar ontmoet u deze mensen? (parkjes, bij elkaar thuis, winkelcentrum, op straat).
- Voelt u zich thuis in Paddepoel?
 - o Waarom wel/niet?
- Wat voor herinneringen heeft u opgedaan tijdens het wonen in Paddepoel?
 - o Speciale gebeurtenissen (zowel positief als negatief).
- Zou u ook ergens anders willen wonen, buiten Paddepoel?
 - o Waarom wel/niet?
- Kunt u mij vertellen wat u in een gemiddelde week zoal doet in uw woonwijk?
- Zou u uzelf omschrijven als een Paddepoel(st)er?
 - o Waarom wel/niet?
 - o Wanneer ben je eigenlijk een "Paddepoelster"?
- Zet u zich ook op een bepaalde manier in voor de wijk?

- Vrijwilligerstaken (Stip Paddepoel).
- Buurtbijeenkomsten.
- Organiseren van activiteiten.
- Schoonhouden van de wijk.

Verwachtingen studenten:

- Zou u mij kunnen vertellen wat voor beeld u van studenten heeft?
 - Gedrag.
 - Binding met de wijk.
 - Leefstijl.
- Hebt u eerder in de nabijheid van een groep studenten gewoond?
 - Wanneer was dit?
 - Hoe beviel dat?
 - Wat waren uw ervaringen daarmee?
- Wanneer hoorde u voor het eerst van de geplande studentenhuysvesting in Paddepoel?
 - Hoe hoorde u het? (Wijkinformatiepunt in de Vensterschool?).
 - Hebt u informatiebijeenkomsten bezocht?
 - Wat weet u precies van het nieuwbouwproject?
- Is de wijk naar uw idee verandert sinds de toename in het aantal studenten? Waarom wel/niet?
 - Waar merkt u dit in?
 - Is dit een positieve of negatieve verandering volgens u? Waarom wel/niet?
 - Sociale dimensie (demografie, criminaliteit, welzijn, sociale cohesie), economisch (vraag en aanbod in goederen/diensten), cultureel (geluidsoverlast, antisociaal gedrag, meer politie/ambulance) en fysiek (meer afval op straat, slecht onderhouden tuinen, vandalisme).
 - Leefbaarheid.
- Hoe staat u tegenover de komst van de nieuwbouw en de grote groep studenten die hierdoor in de wijk komen te wonen en waarom?
 - Had u de studenten liever op een andere locatie gehad?
- Zou u mij kunnen vertellen wat u verwacht van de komst van de grote groep nieuwe studenten in de wijk?
 - Doorvragen naar huidige beeld van de wijk, en hoe de komst van de nieuwbouw dit beïnvloedt.
 - Verwacht u dat er wat zal veranderen?
 - Waarom?
 - Onderlinge contact in de buurt.
 - Aanzicht van de wijk.
 - Reputatie van de wijk.
- Heeft u volgens u genoeg contact met de groep studenten in de wijk? Of juist te veel/te weinig. Waarom wel/niet?
- Voelde u zich prettiger in de wijk in de tijd dat er nog geen toename in het aantal studenten had plaatsgevonden? Waarom wel/niet?
- U zegt dat u de toename in het aantal studenten in de wijk een positieve/negatieve verandering is. Denkt u dat de gemeente hierin iets had kunnen doen om het positiever te maken? U kunt bijvoorbeeld denken aan voorlichtingen, het betrekken van de bewoners in de besluiten die gemaakt worden, maar ook aan handhaving van de groep studenten zodat ze geen/weinig overlast veroorzaken.

Afsluiting / relatie student en niet-student:

Omdat u straks te maken krijgt met een groot aantal studenten in uw wijk, zou ik graag ter afsluiting van het interview van u willen weten hoe het contact tussen wijkbewoners en studenten er idealiter uit zou zien, en hoe deze situatie gecreëerd kan worden.

- Moeten de groepen zich aanpassen aan elkaar? Wie moet zich aanpassen? En hoe moeten ze zich dan aanpassen?
- Hoe denkt u dat men ervoor kan zorgen dat het beste kan worden omgegaan met eventuele invloeden van de toename van de studenten?
- Hoe zou het contact tussen beide groepen eruit moeten zien?
 - o Bijeenkomsten waar stadgers en studenten samen komen?
 - o Kunnen de wijkbewoners en de studenten iets voor elkaar betekenen?
 - o Elkaar helpen, bijvoorbeeld met computers e.d.?
- Wie zou volgens u dit contact moeten stimuleren? (bewoners, gemeente, wijkraad, studenten, Nijestee, MJD..)

Bijlage 2: contactbrief

**university of
groningen**

faculty of spatial sciences

Geachte heer/mevrouw,

Mijn naam is Charlotte de Haas en ik studeer Culturele Geografie aan de Rijksuniversiteit Groningen. Op dit moment ben ik bezig met mijn eindscriptie. Hierbij onderzoek ik of de toename in het aantal studenten in de wijk Paddepoel ook gevolgen heeft voor het woonplezier van de bewoners. De scriptie staat onder begeleiding van mw. Bernadette Boumans.

Voor dit onderzoek zou ik graag een aantal bewoners van uw woonwijk uitnodigen voor een interview. Ik kom dan persoonlijk bij u langs om meer te weten te komen over vragen zoals: Hoe bevalt het wonen in Paddepoel? Hoe staat u tegenover de grote groep studenten die hier pas is komen wonen? Is naar uw idee de wijk veranderd door de toename in het aantal studenten in de wijk?

Uiteraard zal ik vertrouwelijk omgaan met al uw gegevens en de informatie die ik van u krijg. Alleen ik, mijn scriptiebegeleidster en de tweede beoordelaar zullen deze informatie te zien krijgen. Het interview zal maximaal 1 uur duren, maar als u meer tijd wilt hebben dan is daar ruimte voor. U kunt te allen tijde het stoppen met het interview als u dat wilt. Medewerking is dan ook geheel op vrijwillige basis. U zult anoniem blijven, en in het onderzoek zal uw naam en adres daarom ook niet genoemd worden.

Op [datum] tussen 17:00 en 21:00 uur, kom ik bij u langs om te informeren of u wilt meewerken aan mijn onderzoek. Daarnaast haal ik dan de enquête die u kon invullen op. Mocht u nog vragen hebben over het onderzoek en/of het interview dan kunt u mij die op dat moment stellen. Als u graag wilt meewerken, dan kunnen wij ter plekke een afspraak maken voor het interview. Mocht ik u niet aantreffen en wilt u wel meedoen, of wilt u eventueel zelf al contact met mij opnemen, dan kunt u mij bereiken op de onderstaande contactgegevens.

Met vriendelijke groet,

Charlotte de Haas

Tel.: 06-11829021

E-mail: c.i.de.haas@student.rug.nl

Bijlage 3: enquête

Mijn naam is Charlotte de Haas, ik ben student Culturele Geografie aan de Rijksuniversiteit Groningen en doe onderzoek naar het effect van de komst van studenten in een woonwijk op het woonplezier van de bewoners.

Uw deelname is geheel anoniem en alle gegevens zullen zorgvuldig verwerkt worden. U mag er altijd voor kiezen om vragen niet te beantwoorden en/of om u terug te trekken uit het onderzoek.

Voor vragen of opmerkingen kunt u mailen naar: c.i.de.haas@student.rug.nl

Aantal studenten in Paddepoel. Geef aan in hoeverre u het met de onderstaande uitspraken oneens of eens bent.

	Helemaal mee oneens								Helemaal mee eens	
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Ik merk dat er in de laatste jaren meer studenten zijn komen wonen in Paddepoel.	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Ik merk dat er in Paddepoel te veel studenten wonen.	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
In vergelijking met de bewoners van Paddepoel die geen student zijn, zijn er te veel studenten in Paddepoel.	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Ik vind het prettig dat in Paddepoel de studenten vooral in grote complexen wonen.	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Ik heb regelmatig contact met studenten in Paddepoel.	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Ik zou graag meer contact willen hebben met studenten in Paddepoel.	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Ik ben blij met de komst van studenten in Paddepoel.	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Er zijn voldoende mogelijkheden in Paddepoel om in contact te komen met studenten.	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Woonplezier in Paddepoel. Geef aan in hoeverre u het met de onderstaande uitspraken oneens of eens bent.

	Helemaal mee oneens								Helemaal mee eens	
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Ik voel mij veilig in Paddepoel.	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Ik voel mij comfortabel in Paddepoel.	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Ik heb positieve herinneringen aan Paddepoel.	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Ik voel liefde voor Paddepoel.	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Ik voel mij verbonden met Paddepoel.	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Ik voel mij vertrouwd met Paddepoel.	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Ik zou graag in Paddepoel blijven wonen.	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Ik heb genoeg sociale contacten met andere bewoners van Paddepoel.	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Paddepoel is een prettige wijk.	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Paddepoel is een schone wijk.	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
In Paddepoel is weinig geluidsoverlast van medebewoners.	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Keuzeproces met betrekking tot de komst van studenten in Paddepoel. Geef aan in hoeverre u het met de onderstaande uitspraken oneens of eens bent.

	Helemaal mee oneens								Helemaal mee eens	
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Gemeente Groningen heeft duidelijk gecommuniceerd over de komst van de studenten in Paddepoel.	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
De wijk is voldoende betrokken bij de planvorming met betrekking tot de komst van de studenten in Paddepoel.	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Gemeente Groningen heeft duidelijk gecommuniceerd over de bouw van de studentencomplexen in Paddepoel.	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
De wijk is voldoende betrokken bij de planvorming met betrekking tot de bouw van de studentencomplexen in Paddepoel.	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
De wijk heeft voldoende inspraak gehad in de plannen met betrekking tot de komst van de studenten in Paddepoel.	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
De wijk heeft voldoende inspraak gehad in de plannen met betrekking tot over de bouw van de studentencomplexen in Paddepoel.	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Ik heb genoeg tijd gehad om te wennen aan het idee dat er meer studenten komen wonen in Paddepoel.	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Ter afsluiting

Geslacht	Man	Vrouw	
----------	-----	-------	--

	☐	☐						
Leeftijd								
Hoeveel jaar woont u in Paddepoel?								
Wat is uw hoogst afgeronde opleiding?	WO	HBO	MBO	VWO	HAVO	VMBO	Anders	
	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	
<p>Hartelijk bedankt voor het invullen van deze enquête. In de bijgevoegde contactbrief staat meer informatie over wanneer ik zal proberen de enquête op te halen. Ook staat hier meer informatie over het onderzoek. Heeft u nog vragen en/of opmerkingen? Deze mag u hieronder opschrijven, of mailen naar: c.i.de.haas@student.rug.nl.</p> <p>Met vriendelijke groeten,</p> <p>Charlotte de Haas</p>								

Bijlage 4: gegevens van respondenten van interviews

Hieronder staat een overzicht van de gegevens van de respondenten die meededen aan de interviews.

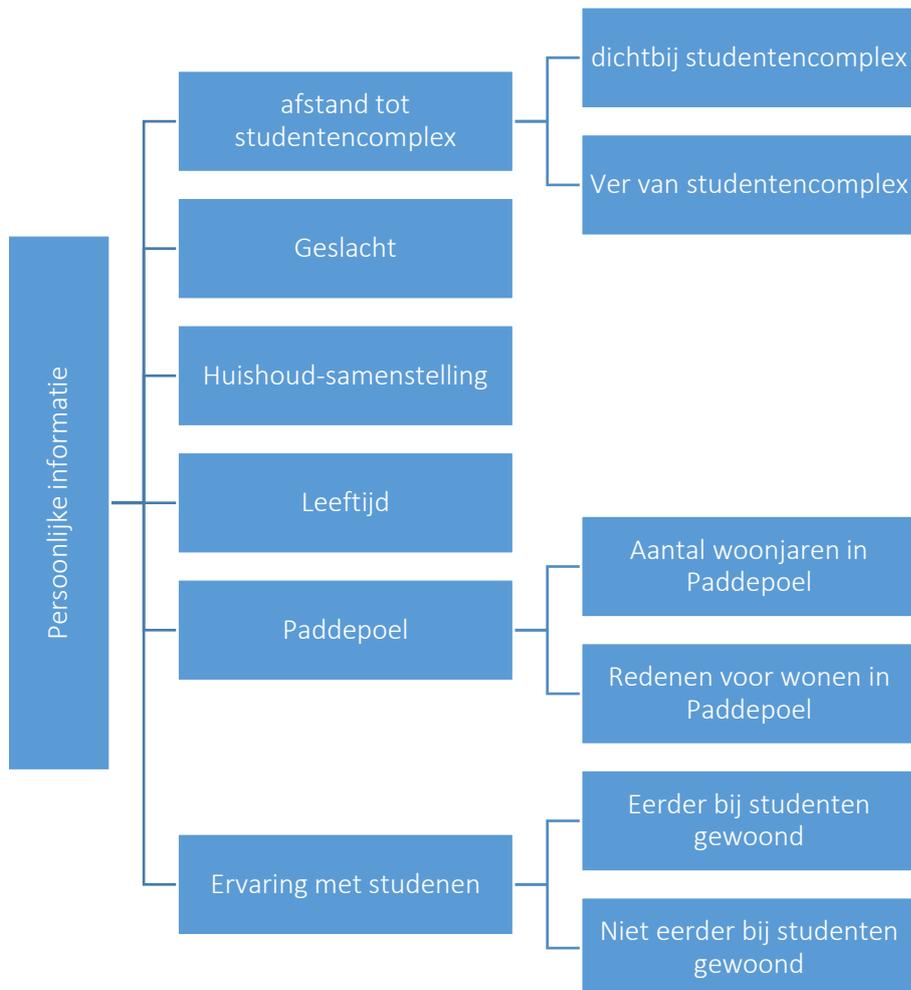
Pseudoniem respondent	Geslacht	Leeftijd	Aantal woonjaren in Paddepoel	Afstand tot studentencollege wel/nog niet in gebruik	Duur interview
Respondent 1	Man	33	2,5	217m, nog niet in gebruik	0:49:24
Respondent 2	Vrouw	51	8	23m, wel in gebruik	0:42:43
Respondent 3	Vrouw	26	8	23m, wel in gebruik	0:42:43
Respondent 4	Man	28	8	23m, wel in gebruik	0:42:43
Respondent 5	Vrouw	83	62	400m, wel in gebruik	0:48:17
Respondent 6	Man	56	6,5	217m, nog niet in gebruik	1:05:59
Respondent 7	Man	54	26	363m, in gebruik 429, nog niet in gebruik	0:50:00
Respondent 8	Man	53	15	25m, nog niet in gebruik	0:39:04

Bijlage 5: codes

Hier vind u de codes die gebruikt zijn om de interviews te analyseren. De codes zijn gebaseerd op de literatuur en de interviews van de respondenten. Er zijn verschillende *code trees* voor verschillende onderwerpen, om zo het overzicht te bewaren.

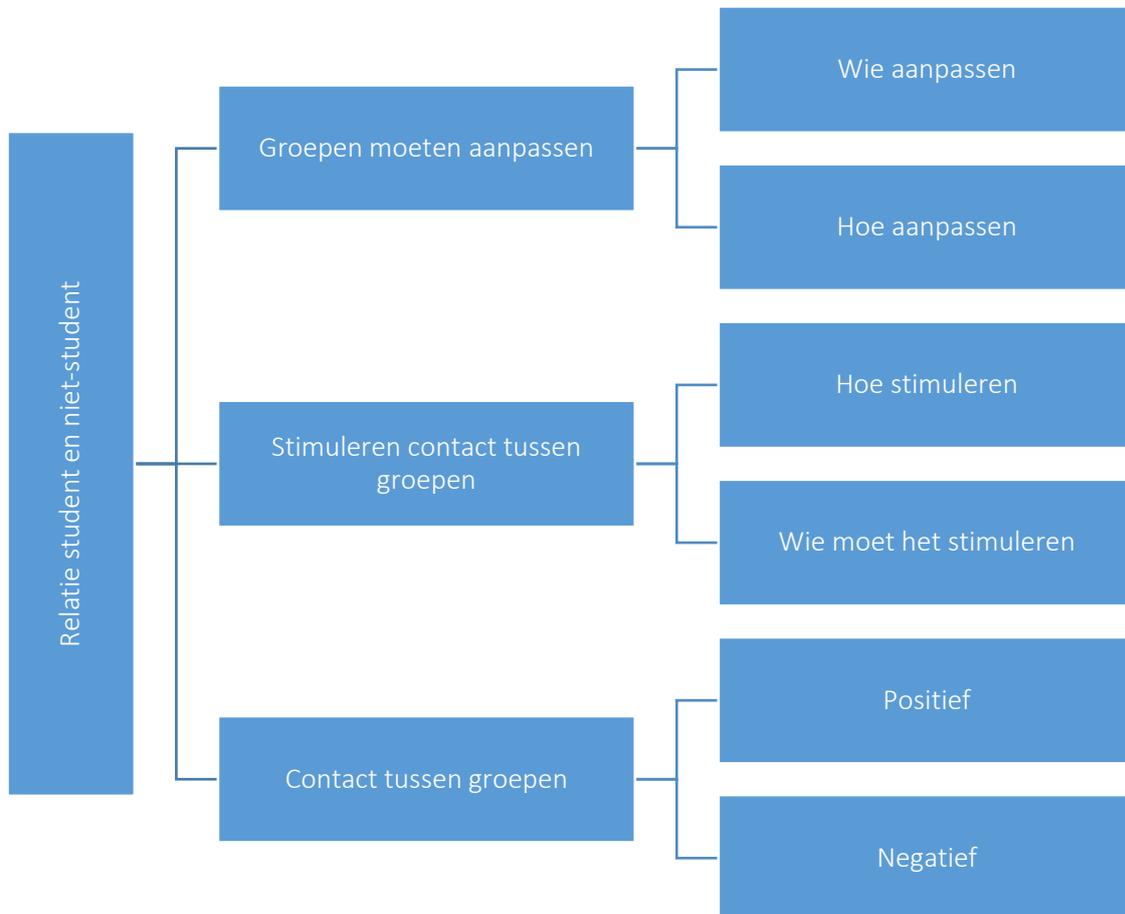
Code tree A: persoonlijke informatie

Onderstaande code tree is gebruikt om de persoonlijke informatie van de respondenten te kunnen coderen en analyseren.

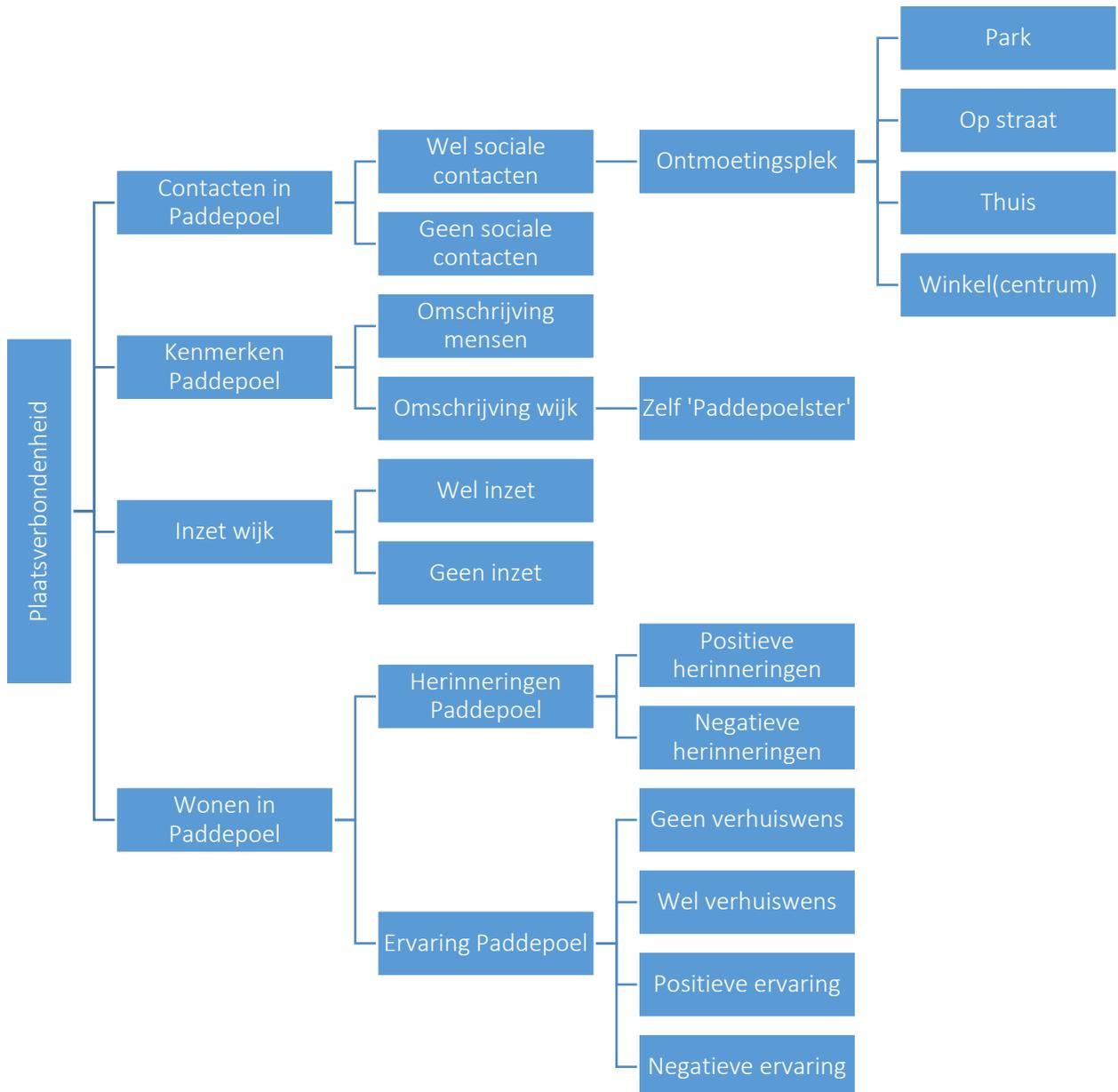
Code tree B: relatie student en niet-student

Onderstaande code tree is gebruikt om de relatie tussen de studenten en stadgers (overige bewoners van de wijk, in dit geval de respondenten) te kunnen coderen en analyseren. Onder 'groepen' wordt de groep studenten en de groep niet-studenten verstaan.

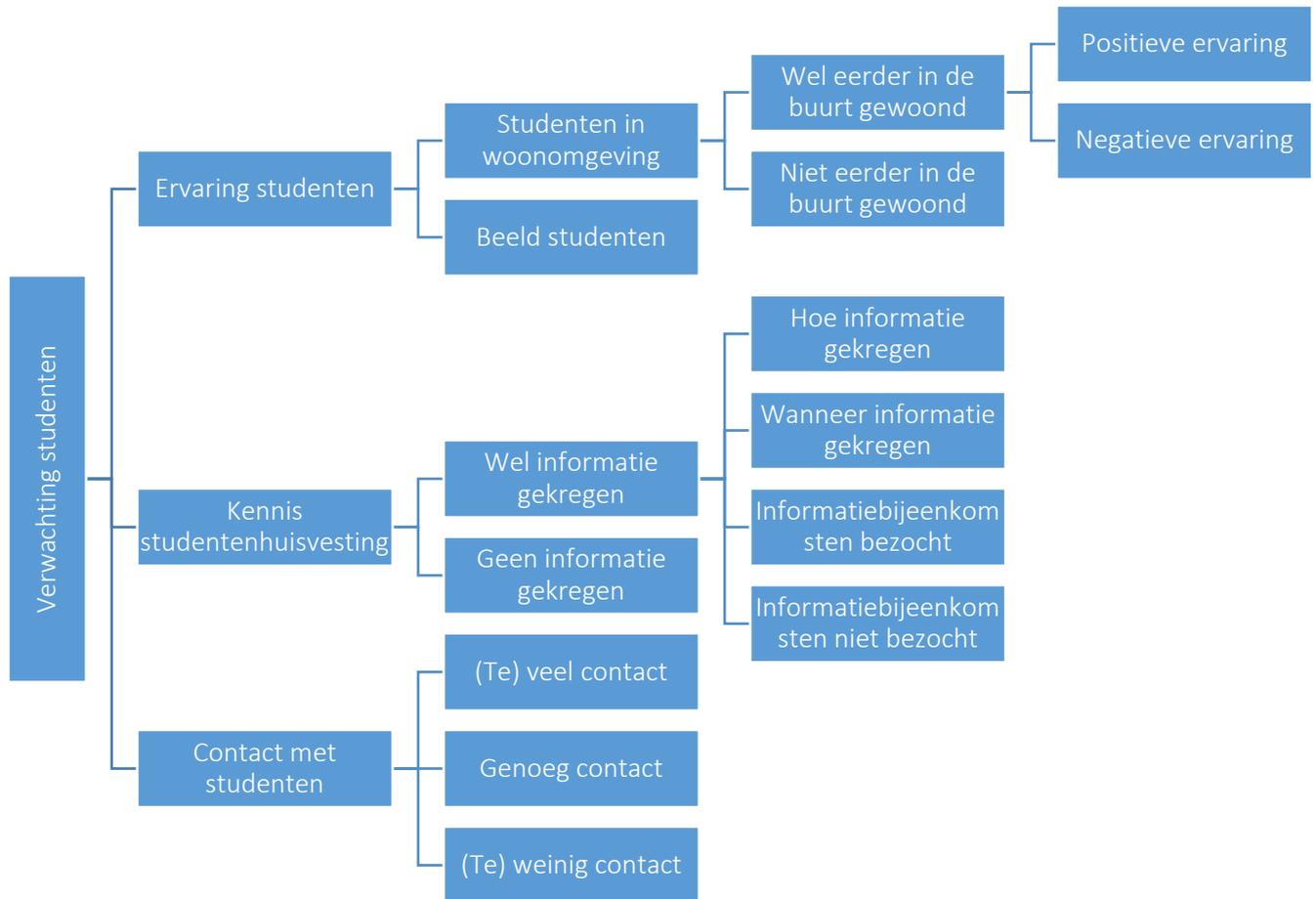
Code tree C: plaatsverbondenheid

Onderstaande code tree is gebruikt om de plaatsverbondenheid van de respondenten te kunnen coderen en analyseren.

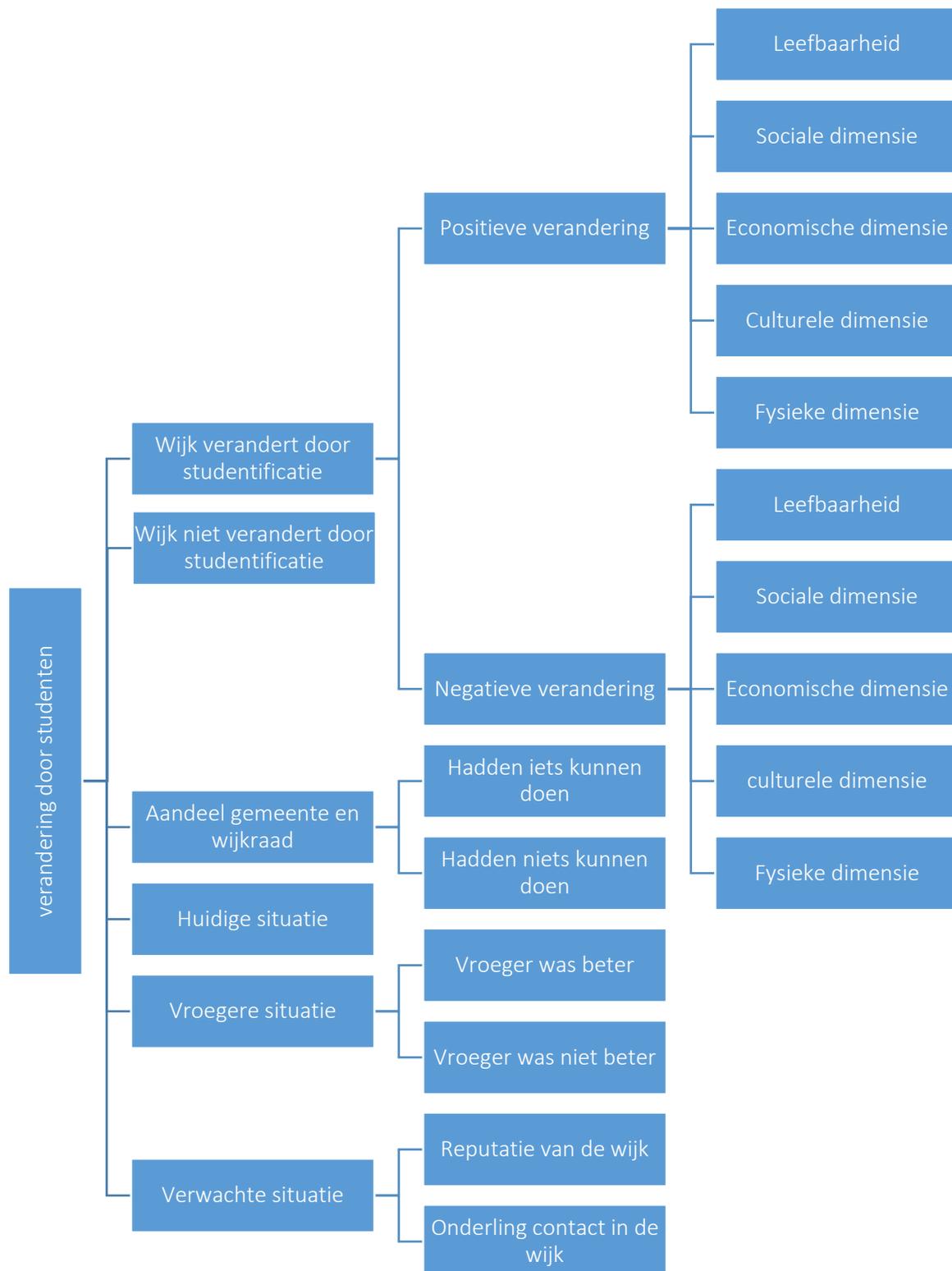
Code tree D: verwachting studenten

Onderstaande code tree is gebruikt om verwachtingen van de respondenten met betrekking tot de studentificatie te kunnen coderen en analyseren.

Code tree E: verandering door studentificatie

Onderstaande code tree is gebruikt om de verandering(en) veroorzaakt door studentificatie volgens de respondenten te kunnen coderen en analyseren.

Bijlage 6: informed consent formulier

Informatie Participanten onderzoek Toename Studenten Paddepoel

Geachte deelnemer,

U doet mee aan een onderzoek naar het effect van de toename in het aantal studenten in een woonwijk op de plaatsverbondenheid van de bewoners. Dit is een onderzoek van de Faculteit Ruimtelijke Wetenschappen, verbonden aan de Rijksuniversiteit Groningen. Het is van belang dat u op de hoogte bent van het volgende:

- U kunt te allen tijde kiezen om te stoppen met het interview, ook wanneer het interview al heeft plaatsgevonden.
- U kunt te allen tijde aangeven dat u bepaalde vragen uit het interview niet wilt beantwoorden.
- Dit interview zal alleen voor dit onderzoek gebruikt worden, en niet voor andere doeleinden.
- Tijdens het onderzoek zult u anoniem blijven, en zal het pseudoniem 'Respondent [nummer]' worden gebruikt.

Daarnaast is er een vraag:

- U gaat akkoord met het feit dat het interview wordt opgenomen, ten behoeve van de data-analyse die later zal plaatsvinden.

Ondergetekenden verklaren dit document gelezen en begrepen te hebben.

Handtekening onderzoeker:

Handtekening participant:

Getekend op, te

Bijlage 7: Tabellen data

Tabel A: Pearson correlatie tussen aspecten van plaatsverbondenheid en gemiddelde plaatsverbondenheid

		Gemiddelde plaatsverbondenheid
In Paddepoel is weinig geluidsoverlast van medebewoners.	Pearson Correlation	,545**
	Sig. (2-tailed)	0,000
	N	182
Ik voel mij veilig in Paddepoel.	Pearson Correlation	,688**
	Sig. (2-tailed)	0,000
	N	182
Ik voel mij comfortabel in Paddepoel.	Pearson Correlation	,703**
	Sig. (2-tailed)	0,000
	N	182
Ik heb positieve herinneringen aan Paddepoel.	Pearson Correlation	,864**
	Sig. (2-tailed)	0,000
	N	182
Ik voel liefde voor Paddepoel.	Pearson Correlation	,772**
	Sig. (2-tailed)	0,000
	N	182
Ik voel mij verbonden met Paddepoel.	Pearson Correlation	,854**
	Sig. (2-tailed)	0,000
	N	182
Ik voel mij vertrouwd met Paddepoel.	Pearson Correlation	,783**
	Sig. (2-tailed)	0,000
	N	182
Ik zou graag in Paddepoel blijven wonen.	Pearson Correlation	,715**
	Sig. (2-tailed)	0,000
	N	182
Ik heb genoeg sociale contacten met andere bewoners van Paddepoel.	Pearson Correlation	,620**
	Sig. (2-tailed)	0,000
	N	182
Paddepoel is een prettige wijk.	Pearson Correlation	,659**
	Sig. (2-tailed)	0,000
	N	182
Paddepoel is een schone wijk.	Pearson Correlation	,605**
	Sig. (2-tailed)	0,000
	N	182
**. Correlation is significant at the 0.01 level (2-tailed).		
*. Correlation is significant at the 0.05 level (2-tailed).		

Tabel B: meervoudige lineaire regressie tussen controlevariabelen en gemiddelde plaatsverbondenheid

Tabel 7.B.1: samenvatting model

Model Summary				
Model	R	R Square	Adjusted R Square	Std. Error of the Estimate
1	,023a	,001	,022	1,349086291461217
a. Predictors: (Constant), Opleiding, Woonjaren in Paddepoel, Geslacht, Leeftijd				

Tabel 7.B.2: ANOVA

ANOVA ^a						
Model		Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
1	Regression	,173	4	,043	,024	,999 ^b
	Residual	322,146	177	1,820		
	Total	322,319	181			
a. Dependent Variable: Gemiddelde plaatsverbondenheid						
b. Predictors: (Constant), Opleiding, Woonjaren in Paddepoel, Geslacht, Leeftijd						

Tabel 7.B.3: coëfficiënten

Coefficients ^a								
Model		Unstandardized Coefficients		Standardized Coefficients	t	Sig.	Collinearity Statistics	
		B	Std. Error	Beta			Tolerance	VIF
1	(Constant)	5,954	,386		15,415	,000		
	Geslacht code	,003	,201	,001	,013	,990	,990	1,010
	Leeftijd	,001	,006	,012	,138	,891	,692	1,444
	Hoeveel jaar woont u in Paddepoel?	-,002	,008	-,027	-,302	,763	,699	1,432
	Opleiding code	-,006	,121	-,004	-,050	,960	,985	1,015
a. Dependent Variable: Gemiddelde plaatsverbondenheid								

Tabel C: meervoudige lineaire regressie tussen keuzeproses met betrekking tot de studentificatie en gemiddelde plaatsverbondenheid

Tabel 7.C.1: samenvatting model

Model Summary									
Model	R	R Square	Adjusted R Square	Std. Error of the Estimate	Change Statistics				
					R Square Change	F Change	df1	df2	Sig. F Change
1	,023 ^a	,001	,022	1,3490862914 61217	,001	,024	4	177	,999
2	,232 ^b	,054	,027	1,3163099396 49838	,053	9,924	1	176	,002
a. Predictors: (Constant), Opleiding, Woonjaren in Paddepoel, Geslacht, Leeftijd									
b. Predictors: (Constant), Opleiding, Woonjaren in Paddepoel, Geslacht, Leeftijd, Keuzeproses met betrekking tot de studentificatie									

Tabel 7.C.2: ANOVA

ANOVA ^a						
Model		Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
1	Regression	,173	4	,043	,024	,999 ^b
	Residual	322,146	177	1,820		
	Total	322,319	181			
2	Regression	17,369	5	3,474	2,005	,080 ^c
	Residual	304,950	176	1,733		
	Total	322,319	181			
a. Dependent Variable: Gemiddelde plaatsverbondenheid						
b. Predictors: (Constant), Opleiding, Woonjaren in Paddepoel, Geslacht, Leeftijd						
c. Predictors: (Constant), Opleiding, Woonjaren in Paddepoel, Geslacht, Leeftijd, Keuzeproses met betrekking tot de studentificatie						

Tabel 7.C.3: coëfficiënten

Coefficients ^a								
Model		Unstandardized Coefficients		Standardized Coefficients	t	Sig.	Collinearity Statistics	
		B	Std. Error	Beta			Tolerance	VIF
1	(Constant)	5,954	,386		15,415	,000		
	Woonjaren in Paddepoel	-,002	,008	-,027	-,302	,763	,699	1,432
	Leeftijd	,001	,006	,012	,138	,891	,692	1,444
	Geslacht	,003	,201	,001	,013	,990	,990	1,010
	Opleiding	-,006	,121	-,004	-,050	,960	,985	1,015
2	(Constant)	5,237	,440		11,899	,000		
	Woonjaren in Paddepoel	-,001	,008	-,008	-,089	,929	,695	1,439
	Leeftijd	7,414E ⁻⁵	,006	,001	,012	,990	,691	1,447
	Geslacht	-,009	,196	-,003	-,046	,963	,989	1,011
	Opleiding	-,008	,118	-,005	-,071	,943	,985	1,015
	Keuzeproses met betrekking tot de studentificatie	,158	,050	,232	3,150	,002	,995	1,005

a. Dependent Variable: Gemiddelde plaatsverbondenheid

Tabel D: meervoudige lineaire regressie tussen studentificatie en gemiddelde plaatsverbondenheid

Tabel 7.D.1: samenvatting model

Model Summary									
Model	R	R Square	Adjusted R Square	Std. Error of the Estimate	Change Statistics				
					R Square Change	F Change	df1	df2	Sig. F Change
1	,023 ^a	,001	,022	1,349086291 461217	,001	,024	4	177	,999
2	,233 ^b	,054	,027	1,316137117 784141	,054	9,973	1	176	,002
a. Predictors: (Constant), Opleiding, Woonjaren in Paddepoel, Geslacht, Leeftijd									
b. Predictors: (Constant), Opleiding, Woonjaren in Paddepoel, Geslacht, Leeftijd, Studentificatie									

Tabel D.2: ANOVA

ANOVA ^a						
Model		Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
1	Regression	,173	4	,043	,024	,999 ^b
	Residual	322,146	177	1,820		
	Total	322,319	181			
2	Regression	17,449	5	3,490	2,015	,079 ^c
	Residual	304,870	176	1,732		
	Total	322,319	181			
a. Dependent Variable: Gemiddelde plaatsverbondenheid						
b. Predictors: (Constant), Opleiding, Woonjaren in Paddepoel, Geslacht, Leeftijd						
c. Predictors: (Constant), Opleiding, Woonjaren in Paddepoel, Geslacht, Leeftijd, Studentificatie						

Tabel 7.D.3: coëfficiënten

Coefficients ^a								
Model		Unstandardized Coefficients		Standardized Coefficients	t	Sig.	Collinearity Statistics	
		B	Std. Error	Beta			Tolerance	VIF
1	(Constant)	5,954	,386		15,415	,000		
	Woonjaren in Paddepoel	-,002	,008	-,027	-,302	,763	,699	1,432
	Leeftijd	,001	,006	,012	,138	,891	,692	1,444
	Geslacht	,003	,201	,001	,013	,990	,990	1,010
	Opleiding	-,006	,121	-,004	-,050	,960	,985	1,015
2	(Constant)	5,144	,456		11,287	,000		
	Woonjaren in Paddepoel	-,003	,008	-,036	-,408	,684	,698	1,433
	Leeftijd	,000	,006	,004	,050	,960	,692	1,446
	Geslacht	-,031	,197	-,012	-,158	,874	,987	1,013
	Opleiding	,005	,118	,003	,042	,966	,985	1,016
	Studentificatie	,161	,051	,233	3,158	,002	,991	1,009
a. Dependent Variable: Gemiddelde plaatsverbondenheid								